

CANCELLE
MARTIS B.
1718.

6021

IX A. 6. 120.

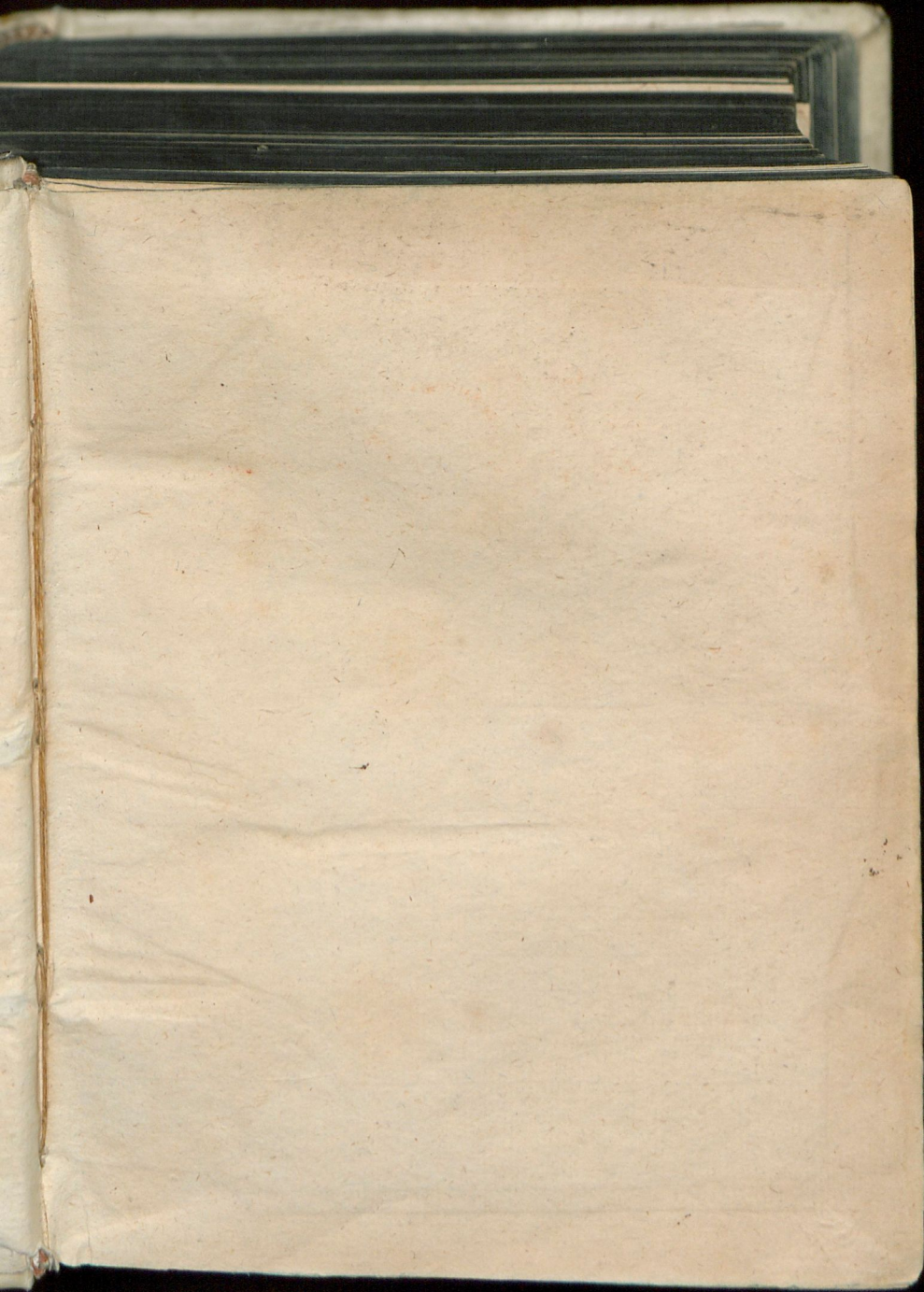
52

~~175. 1. 12~~

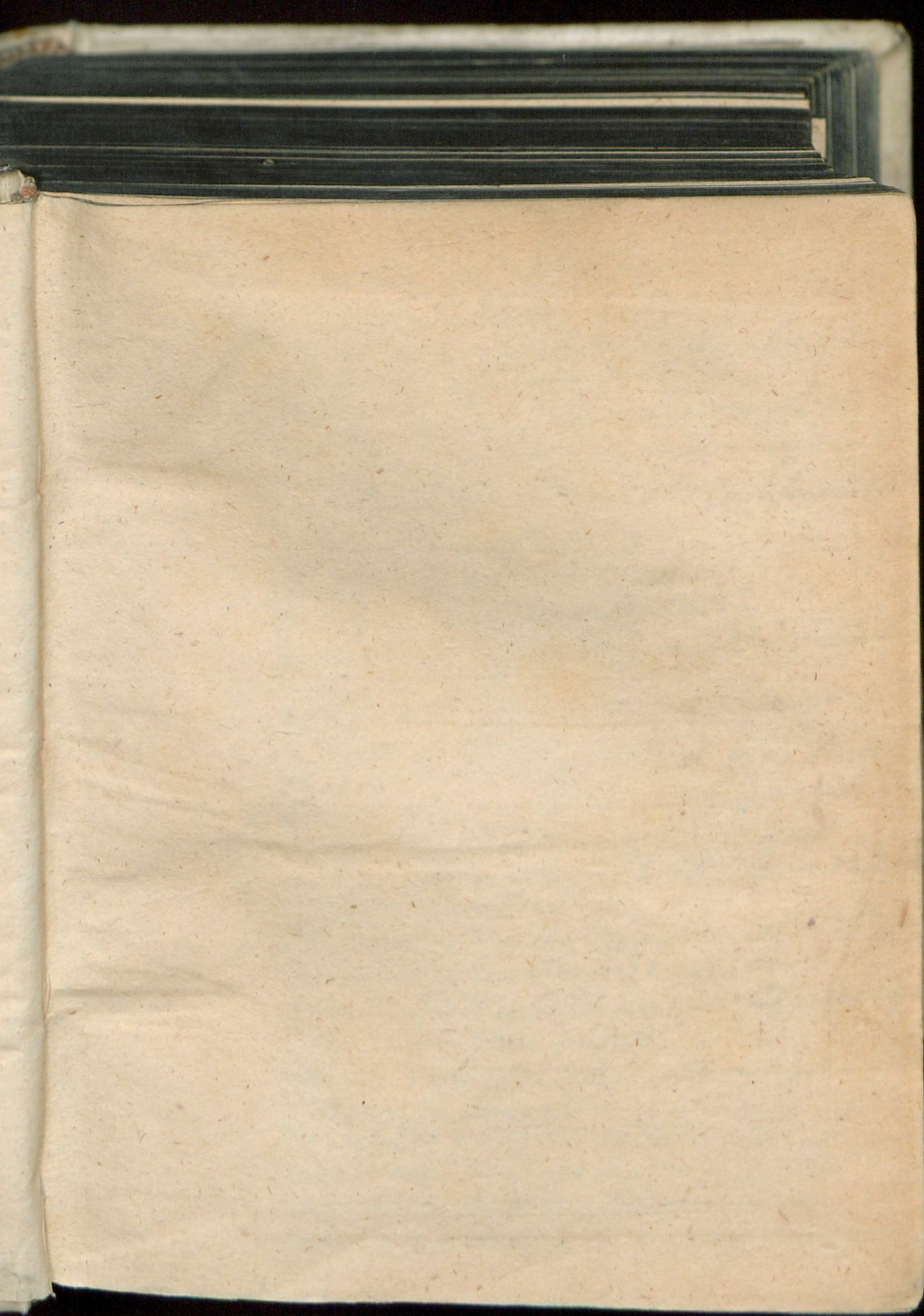
~~XXXIII. 9. a~~

[Faint handwritten signature]

[Faint handwritten mark]

- I. de iure societatis conjugalis.
- II. Klenger de Dote.
- III. de Donationibus propter nuptias ab a. i. i. v. i. t. s.
Santas vindicata Bodini.
- IV. Injunctio de dote non promissa praesent.
- V. Jacobi de dote ante matrimonium consummatum
Lueranga.
- VI. Joh. Samuel Hryk. De Testamentis Conjugum reciproce
- VII. Thomasi de pactis dotalibus.
- VIII. Casp. de infantibus expositis.
- IX. Haber cum Praesent. de H. G. l. s. t.
- X. Hrygl. de eo quod i. p. o. r. e. m. i. n. p. r. a. e. i. d. e. m. m. a. n. t. i. o. n. i. s.
causa possit.
- XI. Bossek de donationibus, quae fiunt inter conjugum
honoris causa.
- XII. Bodini de retinenda libertate matrimonii
- XIII. Hilliger de eo quod fit in honorem matrimonii
- XIV. Licet non aliam illiusque limitat. fund.
- XV. Injunctio de mitigata ad ultimum poena ob den
tium conjugum a. l. e. d. e. b. i. t. u. m.
- XVI. Bodini de divorcio Conjugum propter delictum
- XVII. Nemer de reintegrando matrimonio.
- XVIII. Schreindorfer de iure occidendi preherse
in adulterio filiae et uxoris.
- XIX. Joh. Sam. Hryk de iure et qualitate personarum
demonium et trahentium.
- XX. Bossek de actionibus Conjugum mutuis.
- XXI. Thomasi de usu pratico, doctrinae Inst. lib. de m.
- XXII. Joh. Sam. Hryk. de natura matrimonii
- XXIII. Joh. Sam. Hryk. de matrimonio iure et instituti

PETRI MÜLLERI, J^Cti
DE
ANNULO
PRONUBO

39

Vulgò vom

Saworts=

Oder

Trau = Ring/

HYPOMNEMA,

cui accessit

DE

MODO AC USU

COMPUTATIONIS

GRADUUM

DISSERTATIO.

EDITIO SEXTA.

JENÆ, Typis & Sumtibus PAULI ERICHII,
An. 1711.

PETRI MILLERI, JES
DE
ANNULO
PROBUBO

Volgo 30m

Inducts

DE

Præfatio

HYPOMNEMA

cu accessis

DE

MODO AC USU

COMPUTATIONIS

GRADUUM

DISSEKTATIO

EDITIO SEXTA

JENÆ Typis & sumptibus PAULI ERICII

MDCCLXXII

in doctissimam de ANNULO PRONUBO
DISSERTATIONEM

Nobilissimi, Amplissimi, Consultissimique

DN. PETRI Müllers / Jcti

Illustrissimorum Dn. Dn. Comitum in Stolberg &c. &c.
Consilarii Aulici gravissimi,

Fautoris & Amici sui plurimum honorandi.

Post Circularum augusta sat Synedria,
Post artis & Themestica Scientiam
Salubriter tractandam, & Aequi regulas
Centuplicatas, postque concordantias
Legum sibi quæ consonent, quæ duplicent,
Postque Senecæ Tranquillitatem maximi
Illuminatam stellulis doctissimis,
Dentisque librum seminatum gemmulis;
Nunc Ingeni Tui fluentis PRONUBUS
Nunc ANNULUS laxabit æstum, ô OPTIME
MULLERE, summa laus Themistæ, ingens decus
Parnasidum! Nunc jura pandis Annuli
Jugalis, & rirus vetustos explicas,
Docesque, clausus ut sit ardor limite
Certo, nec arrhis Virgines furtim sinat
Captare, sed Sponsus modo quo debeat
Castam suo Sponsam jugare lectulo.
MULLERE, Vive salvus annos Nestoris!
Floreque semper! ac adimple pluribus
Doctissimis scriptis Soli pomaria!
Sic Suada dimicabit, & Musæ novem
Tibi perennem comparare gloriam.

Stolberge Mens.

Maj. 1672.

faciebat

ALBERTVS GÜNZELIVS, Superin-
tendens Stolbergicus.

C. D.
DE

ANNULO PRONUBO

vulgo
Domi

Lamvorts oder Trau-Ring.

THESIS I.

Summaria.

1. Jus Gentium cum genere humano natum dicitur.
2. Illud semper immutabile.
3. Ist a lege jubemur fidem pactorum servare.
4. Peccatum est pactis contravenire.
5. Conscientia domesticum quoddam tribunal.

Loco Prooemii.

Us gentium (1) adeo altè insedit,
altasque egit radices, ut cum ipso gene-
re humano natum dicatur, nec un-
quam nisi cum eodem evelli possit,
Agid. Hortens. ad S. Sed naturalia Inst.
d. Jur. Natur. Gent. & Civil. Pro-
pterea quod divina quadam Provi-
dentia constitutum sit, (2) semperque unum atque immutabile
permaneat, ut apud omnes gentes peræque observetur *d. S. Al-*
varus Valascus d. Jur. Emphyt. quest. 3. n. 2. ibi. agnosces igitur Jus
gen.

gentium ex ratione. Ista (3) autem lege jubemur fidem pacto-
rum servare, cum nihil tam conveniens sit naturali æquitati,
quàm servare ea, quæ inter homines placuerunt, *l. i. ff. d. pact.*
& grave dicatur fidem fallere in *l. i. ff. d. constit. pecun. Tiber. De-*
cian. Conf. s. num. 22. ibi quia hoc dicitur naturalis ratio. Frider.
Schenk Baro à Tautenb. in c. 1. §. sed non est alia num. 1. vers. Con-
tra verò grave &c. Que fuit prima caus. benefic. amitt. in Usb.
Feudor. Imo (4) peccatum sit suâque natura turpe, & sempiter-
no naturæ juri legique morali contrarium pactis contravenire,
pluribus id monstrante *Jacob Schultes tract. de Fid. Hæretic. Re-*
lig. servand. num. 266. Ut proinde sua cujusvis (5) ratio sibi di-
ctet, ea, quæ sub fidei religionè promiserit, sanctè servanda
esse, non minus ac si centum testimoniis stabilisset promissâ:
Conscientia enim sibi (6) mille testis est, & domesticum
quoddam tribunal, quod sanctissimus Judex Deus T. O. M.
in hocce mortalitatis statu apud nos voluit extare, ut esset
velut exemplar magni illius Tribunalis, coram quo appaream-
us, ejusque dictamini auscultemus obediendo.

THESIS II.

Summaria.

1. Mortales desectunt sepius à regiâ via.
2. Rara est per hæc tempora fides.
3. Dictum Plauti de nostro seculo affirmandum.
4. Antiquitus obligationes brevissima, hodiè longissima.
5. Communis mos est, si fecisti, nega.
6. Prudenti dissidentia nil melius est.
7. Alcibiadis interrogati responsio.
8. Ecquis unquam securus esse poterit de corde humano.

VERUM uti nunc sunt mores, adeo res redit. Experientia
nos edocet, Mortales (1) affectibus nimio plus deditos

suae ipsius bonitatis immemores deflectere sapius à regiâ viâ,
cui tamen soli debuissent insistere. Haut rarò intelligas,
ea, quæ nudius tertius promiserant homines, hodie malicio-
sè negare; ut cum *Lipso centur. ad Belg. epist. 100.* fateamur,
2 raram (2) esse per hæc tempora fidem, atque eam citra verba
ferè consistere, ita hoc seculum fide est nudatum, ut fides vi-
deatur evanuisse in auras; unde versiculi:

Da die Treu ward neu geborn/
Kroch sie in ein Jägerhorn/
Der Jäger bließ sie in den Wind/
Daher man keine Treu mehr find.

3 Et quod (3) *Plautus in Aulular.* de suo conquestus, illud de
nostro seculo affirmandum est;

Heus tu, *inquit*, nostra atas non multum fieri gerit,
Tabulæ notantur: adsunt testes duodecim,
Tempus locumque scribit Actuarius,
Tamen invenitur Rhetor, qui factum negat.

4 Antiquitus (4) obligationes brevissimæ, hodie longissimæ,
& ad membranam totius cutis bovinae extenduntur. *D. Di-*
tberr. ad Befold. Thesaur. Pract. verb. Trau und Glauben
Manil.

Perque tot atates hominum, tot tempora & annos,
Tot bella, & varios etiam sub pace labores,
Cum fortuna fidem quærat, vix invenit unquam,
At quanta scelerum moles per secula cuncta,
Quamque onus invidiæ non excusabile terrens?

5 Et hoc tempore communis hominum (5) mos est hic: si fe-
cisti, nega; nec nobis Jus prodest, si deficiat probatio *l. duo*
sunt. 30. ff. d. testam. tutel. Quæ cum ita sint,

6 (6) Prudenti diffidentiâ
Nil est melius, nihil utilius mortalibus

teste

teste Euripide in Hecuba. Ut (7) Alcibiades cui interroganti, num patriæ de se iudicaturæ fideret? respondisse feratur; Ego sanè *ne matri quidem*: vererer enim, ne insciens pro albo calculo nigrum immitteret. Ecquis enim securus (8) unquam esse poterit de corde humano in intimis pectoris recessibus abdito, cujus arcana consilia tam scitè tegere & dissimulare novit lingua, tam dextrè pernegant oculi, alique corporis motus. *Saavedr. symb. pol. 51.*

THESES III.

Summaria.

1. Non nudis hominum verbis standum est, sed signum etiam admittendum.
2. Veritas magis oculata fide, quàm per aures hominum animis infigitur.
3. Oculi fideles dicuntur, Aures infideles.
4. Quid sit oculatà fide emere.
5. Quid emere cœcà die.
6. Inspectio ocularis superat alia omnia.
7. Nudis animi actibus efficientiam Juris tribuere non est congruum humanæ naturæ.

PROinde haud malè censentur egisse, qui non nudis hominum verbis standum, sed majoris (1) testimonii seu probationis ergò aliquod etiam signum, tesseram vel symbolum in oculos incurrens adjiciendum esse pactis admiserunt, idque ad effectum Juris; Veritas (2) enim magis oculatà fide, quàm per aures animis hominum infigitur. *§. ult. Instit. d. gradub. cognat. Wesenbec. in patat. ff. fin. regund.* Et magis incredulæ sunt hominum aures, quàm oculi. *Herodot. lib. 1.* secundum vulgatum istud: Quod patet expressè, non est probare necesse

Mom-

Montan. d. finib. c. num. 3. Quodque oculos vidit, nemo fideliter negat, Schlepiz. in prompt. Jur. tit. 41. §. 1. Gilbauf. c. 6. p. 2. art. 2. §. 7. Qui audiunt audita dicunt: qui vident, probè sciunt. Plaut. in Truculent. vid. Donell. tract. de testib. c. 6. Treutl. vol. 2. disp. 5. tb. 9. lit. d. & c. Ideoque Lyricus (in Art. Poëtic.) oculos fideles, (3) Contra Historicorum primus (Herodot. in Clio) Aures infideles, appellat. Rationem ejus, teste Zingrecio in Emblem. Ethic. Polit. 88. reddit Physicus, quod visus per se, auditus verò per accidens conducatur. Et inde derivatur illud, oculata fide (4) emere, pro presenti pecunia, cui contrarium hoc ejusdem: (5) emerè cæca die, quando differitur in diem solutio, id quod credere seu fidem sequi scholæ nostra vocat. add. Aristot. 1. Metaphys. cap. 1. Unde JCrî asserunt, ocularem (6) inspectionem superare omnia alia, per ea quæ tradit Rutger. Ruland. de Commiss. p. 2. lib. 3. 1. per tot. & Berlich. concl. 46. n. 14. ait: quòd probatio per evidentiam rei vel ocularem inspectionem sit optima & superlativa omnium probationum, nec ulla major ipsa vel melior, vel validior, vel certior, adeo ut præferatur omni generi probationum. Nudis itaque (7) animi actibus efficientiam Juris tribuere non est congruum naturæ humanæ, quæ nisi ex signis actûs cognoscere non potest; prout Hugo Grotius d. Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 2. num. 3. graviter loquitur.

THESIS IV.

Summaria.

1. In matrimonii negotio cautio adhibenda est.
2. In hoc constitit principium familie & Reipubl. seminarium.
3. Veteres de Conjugio & Militiâ admodum fuerunt solliciti.
4. Hac cura ad Politicum quâ talem spectat.
5. Magistratus de controversiis matrimonialibus sapienter judicet.

6. Ju-

- 7 *Caſio Carpzov. Jurispr. For. part. 1. conſt. 2. def. 2. num. 3.* Pœ-
 nã jurii enim (7) vindex Deus dipteram tandem inſpicit pœ-
 namque differt, non donat, ſeris quandoque Neporibus lu-
 endam; Ad ſcclera quippe vindicanda horã Dei tardã ſunt;
 at graves. *Dn. Hildebrand. ad lib. 3. Officior. Ciceron. p. m. 363.*
- 8 Hinc in Paganorum diſciplina veteri ipſi Dii, (8) ut ad cer-
 ta pacta aut prãmiffa ſervanda ſe ita obligatos eſſe ſcirent;
 nec ſatis rite à ſe violari poſſe intelligerent, palude Stygia
 (Dii cujus jurare timent & fallere numen) tanquam Super-
 iori aliquo Numine, invocata adſtringebantur, nec pœna
 aliqua à Diis hiſce aberat, ſi quidquam ſe indignum deſig-
 naſſent, Ambroſiã & Nectaris Deorumque conſortii tem-
 poralis interdictione, prout diſſerit *D. Rachelius in diſſertat. de*
- 9 *Honeſt. in gener. theſ. ult.* Quanquam (9) perfidos cauſa nun-
 quam deficiat, cur pacto non ſtent; ſed ſemper aliquam
 fraudi ſpeciem Juris imponant. *Livius lib. 9. cap. 11. Aſt,*
 Non mihi homines placent,
 Qui cùm male fecerunt, purgant,
 Nullus eſt tam parvi pretii,
 Quin pudeat, quin purget ſeſe.
Plaut. in Aulul. act. 4. ſcen. 10. Nec ulla torius injuſtitia ca-
 pitalior eſt peſtis, quam eorum, qui tunc, cùm maximè fal-
 lunt, id tamen agunt, ut viri boni videantur. *Cicero lib. 1. ofi-*
- 10 *ficior.* Licet (10) autem quis in foro exteriori mendaciis, frau-
 de corruptelis ac pecunia, (quã omnia vincit ſecundùm pro-
 verbium: hat einer Geld / ſo iſt er ein Held / und der mit
 güldenem Würffeln werffen kan / behält das Geld) valeat
 ſe extricare, & glaucõma objicere oculis, ut alio in loco me-
 liorem, prout ipſi videbitur, conditionem inhiet, Conſci-
 entia tamen & Honeſtatis ratio habeatur; Non enim ſem-
 per quod licet, aut utile, ſed quid honeſtum ſit, ſpectan-
 dum eſt.

— Sidera terrā
 Ut distant. & flamma mari, sic Utile Recto,
apud Lucanum inquit Potbinus.

THE S I S V.

Summaria.

1. *Judex modum circa Sponsalia probè trutinect.*
2. *Iste antiquitus fuit varius & multiplex.*
3. *Quando Jure Civili Sponsalia censeantur contracta.*
4. *Huic actui Arrha solet accedere.*
5. *Arrha nomine datur Annulus.*
6. *Qui vocatur Pronubus & Annulus Fidei.*
7. *Apud Hebræos olim & hodie desponsationes annulo confirmantur.*
8. *Perusii annulum Prenubum Deiparæ virginis à Josepho datum affervari dicunt.*
9. & 10. *Traditiones Cornel. a Lapide & Josephi referuntur.*

UT autem Judex certò pronunciare possit, num fides adimplenda, num verò actus sit dissolvendus, modum (1) circa Sponsalia celebrata probè trutinect necesse est; Iste (2) antiquitus solebant, pro diversitate temporum varius ac multiplex fuit, lege sis de iis *Barbon. Brissonium de Ritu Nuptiar. & Carol. Sigon. lib. de Antiqu. Jur. Civil. Roman. Jure* (3) civili Justiniano legitime contracta Sponsalia censentur, si eorum, quorum interest, consensus intervenerit *l. 4. d. Sponsal. l. 2. ff. d. Rit. Nupt.* Huic actui in argumentum Nuptiarum & majoris probationis ergò, ut tam contrahentes ipsi, quàm qui testium loco adhibentur, certiores affirmare queant, Sponsalia verè contracta esse, idque se non tantum auribus, sed etiam oculis, hoc est, duobus sensibus hausisse,

- & percepisse, *Cyprus tract. d. Sponsal. cap. ii. §. c. 4. num. 5.*
- 4 Arrha (4) quaedam, quam vocant Sponsaliciam, *Mahl-
schatz oder Handtrey* / accedere solet §. 3. *Et l. mulier fin. C. d. Sponsal. l. si legibus 16. C. d. Episcop. audient.* Arrha istiusmodi
- 5 nomine ut plurimum datur. (5) ANNULUS. *Juvenl. sat. 6.*
Conventum ramentum & pactum, & Sponsalia nostra
Tempestate paras, jamque à tonsore magistro
Pectoris & digito pignus fortasse dedit.
- 6 Ille *Tertulliano lib. d. cult. foem. & in Apolog. cap. 6.* dicitur (6)
PRONUBUS, vulgo *der Trauors-Ring* / Circa foeminas, *inquit*, etiam illa majorum instituta ceciderunt, quae modestiae, quae Societati patrum inabantur, cum aurum nulla norat, praeter unico digito, quem sponsus oppignorasset
Pronubo annulo in caus. 30. c. Nostratus quest. 5. ANNULUS
FIDEI vocatur *der Trau-Ring*: Ibi: Postquam arrhis sponsam sibi sponsus per digitum fidei annulo insignitum desponderit. Et quid annulus est aliud, nisi sinceræ fidei signaculum & expressio voluntatis? *B. Ambrosius in cap. 15.*
- 7 *Luca.* Apud *Hebræos* (7) & olim & hodie desponsationes annulo, sinceri amoris symbolo, confirmantur. Sic enim in *Septem. hachinnuch. fol. 205. col. 2.* habetur: Consueverunt Israelitæ desponsare cum annulo, qui jugiter sit in manu ipsius pro mnemolyno, ut recorderetur de eo esse comparatam Viro suo; Sponsusque sponsæ digito annulum inserit, ac dicit: En desponsata mihi es per hunc Annulum, secundum ritum Moysi & Israelis: *In Col. 60. fol. 86. Col. 4.* Isti annulo communiter insculpunt: *Fortuna bona (aspiret) Faustum felix-que sit: testante id Job. Buxtorffio in dissert. d. sponsal. & divort.*
- 8 *ib. 57.* Perusii (8) annulum pronubum Deiparæ Virginis à Josepho datum religiosissime asservari refert *Johann Baptistae Laur. Perusian. teste D. Botsacco in Moral. Gedamens. tit. Annulus.*

Cornelius à Lapide Jesuita in commentar. in cap. 2. Luc. vers. 19. fabulatur, S. Catharinam (9) in desponsationem cum Servatore Annulum dedisse. Josephus (10) Scriptor Judaicus, nē scio qua fide, narrat, Mosē & Salomonem annulo amoris & odii confecisse, sicuti hujus rei mentionem facit D. Hieronymus, Jordan. lib. de eo quod divinum est in morbis cap. 23.

THESIS VI.

Summaria.

1. Aureus erat Annulus.
2. Sicuti aurum est metallum perfectum, ita amor sit defœcatus.
3. Sententia Scaligeri, quare absuerit gemma.
4. Mittebatur etiam domum Annulus Ferreus.
5. Sicuti ferrum est metallum durum, ita matrimonii tempora sunt dura.
6. Dictum Senecæ de Sapiente huc applicatur.
7. Plinii loca & Tertulliani distinctione temporum conciliantur.
8. Hodie annuli quandoque exigui pretii dantur.

Aureus (1) erat iste annulus, qui in fidem atque argumentum promissi matrimonii dabatur *Tertull. d. l. Et Sponsus, docente Clem. Alandrino lib. 3. Pedagog. cap. 11. dabat sponsæ Annulum Aureum, nec eum quidem ad ornatum, sed ut ea obsignet, quæ domi digna essent, quæ custodirentur, propterea quod servandæ domus cura ad eam pertineret. Quemadmodum (2) aurum est metallum perfectissimum & ponderosissimum, quod in igne durat, Kinderling. disp. Phys. d. Corpor. perf. mixt. inanim. sive mineral. th. 25. & effato Euripidis:*

Auro nil gratius, aut pulcrius est homini:
Ita amor conjugalis sit defœcatus, purissimus, absque fraude,

de, in adversis constans, atque infirmitates tolerans : Ubi enim animorum unio viget, ibi est idem velle ac nolle, ubi est idem velle ac nolle, ibi non potest non vigere pacata & tranquilla cohabitatio *D. Gerhard. in tract. de Conjug. tb. 448.* Annulus debet esse ex auro puro, sine inserta gemma, idque ne fraus aliqua intervenire possit, adulterinam scilicet gemmam pro vera, vilem pro pretiosa sponsæ offerendo, & hac ratione desponsatio fiat erronea & vana; verba sunt *Buxtorf-
3* *fi d. l.* Et *Scal. (3) lib. 3. d. re Poet. cap. 101.* ait : Gemma aberat, ut rei describeret simplicitatem; Materia ad constantiam spectabat : Forma ad perpetuam vinctiōem. Missum etiam esse domum peracto sponsaliorum negotio *Annulum
4* (4) *ferreum* auctor est *Plinius lib. 33. Nat. Histor. cap. 1.* qui scilicet prisca secula & antiqui victus parsimoniam frugalesque
5 mores designaret *Gerhard d. Conjug. tb. 156.* Sicut (5) enim ferrum & metallum imperfectum, durum; purgatissimum autem & durissimum appellatur chalybs, indeque fit acies ensium & cultrorum *Kinkerting. d. tb. 29.* Sic durantis matrimonii tempora non semper aurea, hoc est, jucunda, sed ferro inprimis mixta h. e. tribulationibus obnoxia esse solent; unde iis, quos irrupta amoris tenet copula, infinita devoranda sunt calamitates, atque durissima quævis perpetienda; & præterea ferrum in conflictu robustius tolerabiliusque est auro, plusque efficit; Ita in conjugio dies vitæ nihil fortius temperat quam constans fidelisque amantis animus;
6 Quod *Seneca (6) de Sapiente ep. 83.* hoc de Conjugibus dici poterit: Eorum scilicet animos in perpetuo esse gaudio. Et *Ambrosius* : Crebra, ait, munuscula & sudariola & fasciolas & vestes ori applicatas, & oblatos & degustatos cibos, blandasque ac dulces literas sanctus amor non habet, *in epist. ad Nepot.* Cogiranda sunt in matrimonii stadio omnia, & animus

mus adversus ea, quæ possunt evenire, firmandus, *Senec. epist.*
 93. Unus est vitæ hujus fluctuantis & turbidæ portus, even-
 tura contemnere, stare fidenter, aperte tela fortunæ averso
 pectore excipere, non latitantem nec tergiverfantem *Senec.*
r. p. 104. Si igitur (7) distinguantur tempora, *Plinii* loca, ubi
 ait annulum & ferreum, *Tertulliani*, qui aureum fuisse asserit, 7
 solidè conciliantur, quod fecit *Junius in notis ad Tertullian.*
 qui ait: Sponsus duos annulos sponsæ dabat, aureum alterum
 quo velut arha sponsam sibi despondit, eamque de Nuptiis
 propediem futuris securam præstitit, & hunc *Tertullianus*
Pronubum vocat, alterum ferreum gemmaque carentem ceu
 symbolum τῆς οὐκ ἐξαρίας sponsus ad domum sponsæ mittebat.
vid. Job. Michael. Dilherr. dissert. d. antiqu. ritu Nuptiar. Jena
anno 1638. habit. §. 21. & seqq. D. Joachim. Hildebrand. tract. de
Nupt. Veter. Christianor. Hodie (8) inter plebejos annuli qui 8
 sunt exigui pretii inter nobiles autem & illustres pretiosi ad-
 modum & gemmis insignes invicem dantur.

THESIS VII.

Summaria.

1. In Ecclesia Christiana ubivis locorum sponsus sponsæ tradit an-
 nulum.
2. Neque interest cujus sit metalli.
3. In facie Ecclesiæ vicissim mutantur annuli.
4. Scoti annulum connubialem pro re superstitiosa habuerunt.
5. Iste autem ritus Idololatriæ non est.
6. Ceremoniam hanc Ecclesiæ primæva piè amplexa est.
7. In Sacra Scriptura actus dandi annulum non est prohibitus.
8. Regula Augustini de Adiaphoris recensetur.
9. Piaculum non est, si Neonymphi annulos invicem tradere non
 valeant. In

- 1 IN terris (1) Ecclesiæ Christianæ , præsertim in Germania ,
 subvisq; ferè locorum consuetudinis introductæ est, ut spon-
 sus in telleram sponsionis inter se de futuris nuptiis factæ
 2 Annulum donet , atque sponsa vicissim Sponso annulum
 offerat atque tradat. Neque interst (2) pro conditione
 contrahentium ferrei, plumbei, argentei auroveilliti, auri-
 que gemmisque sint ornati, iisve careant. Quando autem
 3 (3) in facie Ecclesiæ coram Sacerdote , qui benedictione
 illos beat , conspiciuntur , ut ipsum matrimonium perficia-
 tur , itidem Annulos vicissim mutant, qui absque gemmis
 4 & planè simplices esse solent. Obiter nota : *Scotos* (4) in
 confessione sua anno 1638. libro Liturgico , quem *Rex An-*
glia Carolus I. & Parlamentum anno 1621. confirmaverant,
 planè contraxisse , propterea quòd præter multa alia in
 eo concessus esset Annulus Connubialis inter Neonym-
 phos, quem inter Ceremonias supersticiosas & simul Ido-
 lolatricas numerabant. *D. Hülfemann in Calvinianism. Irre-*
 5 *conciliabil. th. 14.* Verùm ritum (5) istum circa annulum, qui
 in facie Ecclesiæ datur , idololatriam sapere non statuen-
 dum est ; neque enim crassa est, quòd Idolis serviat , nec
 in *εὐελθεσκέλα* consistit, ut Deus aliter colatur, quam præ-
 cepit, neque in nuda creatura posita est. Ceremoniam
 6 (6) hanc externam Ecclesia primava ita piè & liberè am-
 plexa est , ut ordinem potius ac decorem juvare ac pro-
 7 movere studuerit. Cum itaque nec (7) in sacra Scriptura
 actus iste dandi signum in conspectu Ecclesiæ sit prohibi-
 tus neque etiam præceptus, pro Re media seu indifferen-
 ti, quam *Adiaphoron* vocant, habendus erit. Voluit pia
 Antiquitas , ut Conjuges meminerint fidem coram DEO
 tam religiosè datam , sanctè etiam esse servandam , cuius
 promissi testis perpetuus sit annulus. Neque etiam spe-
 cato-

tatoribus rectè institutis ad cultum Idolâtricum ansam
 præbet; Sin autem impius istum annulum tanquam Ido-
 lolatriæ instrumentum habiturus sit, nihil obstat, quo mi-
 nus & Orthodoxis eodem uti liceat; omnia quippe mun-
 dis munda, neminique quicquam immundum, nisi qui pro
 immundo judicat. *Roman. 14. vers. 4.* Hic elegantissima
 (8) *D. Augustini regula epist. 119. ad Januar. cap. 18.* locum 8
 habet: Quæ non sunt contra fidem, neque bonos mores,
 & aliquid habent ad exhortationem vitæ melioris, ubicun-
 que ea institui videmus vel instituta cognoscimus, non so-
 lum non improbemus, sed etiam laudando & imitando se-
 ctemur, si aliquorum infirmitas non ita impedit, ut ampli-
 us detrimentum sit: Sic (9) ex adverso piaculum aut casus 9
 conscientiæ haud foret, neque Pastor alicujus loci sponsam
 & sponsum coram altari ligare dubitabit, si Neonymphi
 ob paupertatem annulos invicem tradere non valeant;
 Arrha enim de honestate est, non de necessitate *c. nostrates*
30. quest. 5.

THE S I S VIII.

Summaria.

1. *Annulus deminutivum est a voce Anus.*
2. *Unde pronubus dicatur.*
3. *Nuptiæ rectius per b quàm p.*
4. *Nova nupta velo obnubi solebat.*
5. *Descriptio Annuli Pronubi.*

PRiusquam autem longius progrediar, unde annulus di-
 catur, & quid sit dispiciendum est. *Annulus* (1) itaque vel 1
 ut alii scribunt *Annulus* & *Anellus* diminutiva sunt, & à vo-
C
cc

te *Annus*, quæ circulum significat, derivantur. Nam ut parvuli circuli *annuli*: Sic magni dicebantur *anni* teste *Varrone lib. de ling. latin. vid. Johann Lirchmannum in lib. singulari de Annulis cap. I.* (2) *Pronubus* appellatur à præpositione *Pro* quæ hoc loco significante, & vocabulo *Nuptiarum*; quòd ante *Nuptias* dari soleat. Sic in *l. ff. locat.* promutuuum dicitur, quasi pecunia prænumerata. Et observandam est, juxta plurium Criticorum sententiam *Nuptias* (3) rectius per *b* quàm *p* scribi; ex eo, quod à nubendo seu velando deriventur, quoniam nova (4) *nupta* velo obnubi solebat, cum ad virum deduceretur. *Tertullian. lib. d. Virginib. veland. add. Rosinum edit. Tempster. de Antiquitat. Roman. lib. 5. c. 37. p. m. 959. lit. E.* Idque fiat in signum pudoris *can. nec. illud 3. q. 5. & subjectionis 1. Cor. II. vers. 10. & c. 14. vers. 34.* ut se marito subditam, & humilem esse cogitaret *c. feminine de q. 5.* Annulum *Pronubum* describimus (5) quod sit *Res mobilis*, rotunda, ex metallo composita, in digito gestari solita, quæ evidentius probatur inter personas matrimonium contrahendum habiles desponsationes rite esse factas.

THE S I S IX.

Summaria.

1. Olim & hodie annulus digito sinistrae manus immittitur.
2. Locum in quarto digito sibi vindicat.
3. Ratio in c. 30. q. 7. affertur, quòd in eo vena quedam ad cor perveniat.
4. Eandem rationem reddit *Apion* apud *Gellium*.
5. 6. 7. Referuntur opiniones *Macrobii*, *Lemni* & *Grhlingii*.

8. *Fabula est nervum quendam à cordo ad hunc digitum trans-*
mitti.

9. *Differitur, unde præ eminentia hujus digiti dicatur,*

10. *Sententia D. Frommanni laudatur.*

Olim (1) digito sinistrae manus Annulus immittebatur, quod
 etiam & nostra ætate observari cernimus. *vid. Agell.*
lib. 10. Noct. Atticar. cap. 10. Ita ut locum (2) in quarto di-
 gito, qui proximus est minimo sibi vindicet, atque exinde
 ἐπιβάτης, ὁ τοῦ μεσοῦ, δακτυλίου τῆς sive annularis appelle-
 tur. Quæ verò sub sit ratio.

Doctores cartent, & adhuc sub judice lis est. *In c. (3) fo-*
mina 30. quest. 7. ex Isidoro Hispalensi lib. 2. d. divin. offic. c. 19.
 dicitur; Quod in primis negotiis annulus à sponso sponsæ
 datur, sit hoc nimirum vel propter mutuæ fidei signum,
 vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jun-
 gantur. Unde & quarto digito annulus idem inferitur:
quod in eo vena quedam, ut fertur, sanguinis ad cor usque perve-
niat. Eandem rationem (4) apud *Gellium lib. 10. cap. 10.* red-
 dit *Apion* scilicet infectis apertisque humanis corporibus
 repertum esse nervum quendam tenuissimum, qui ab eo
 digito ad ima cordis penteret, propterea non incitum vi-
 sum esse eum potissimaùm digitum tali honore decorare,
 quod continens & quasi connexus cum principatu cordis
 videretur. *Macrob. (5) lib. 7. Saturnal. c. 13.* ait: Adeò ve-
 rum est, quos dicis, o *Dissari* Agyptios opinari, ut ego sa-
 cerdotes eorum, quos Prophetas vocant, cum in templo vi-
 disse circa Deorum aras, hunc in singulis digitum confe-
 ctis odoribus illinere: cum ejus rei causas inquisivissem,
 & de nervo, quod jam dictum est, principe eorum,
 narrante didicissem, insuper, de numero quoque qui per
 ipsum

ipsum significatur : complicatus enim senarium numerum digitus iste demonstrat, qui omnifariam plenus, perfectus atque divinus est. Ob quem nervum, novum nuptum huic digito tanquam cordis vicario, sponsa annulum imponere idem contendit. *Macrobius*. Quæ opinio Medicos non ultima cavæ seduxit. *Lemnius* (6) sanè de *occult. nat. mirac. lib. 2. c. 11.* hac ex causâ, quod scilicet per hunc digitum vis quadam refocillatrix ad cor dimanent, vitæque fontem recreet, animos collapsos erigere solebat vellicato hoc articulo, aurique cum momento croci attritu. Sic Clarissimus quondam in Aulâ Stolbergensi Medicus *Dn. Philippus Grulingius* (7) *pie memorie lib. 1. part. 4. pag. mibi 131.* efficaciam quandam dicto digito inesse se in Praxi Medicâ observasse scribit : Dedimus, *inquit*, aliquando cretæ albæ frustum digito annulari continendum, è regione narium sanguinem fundentium, donec in calefceret, & statim sanquis supprimebatur, ut postea diversis vicibus spectabimus. Verùm ut taceam, externi auri usum hominem corporis viribus destitutum nec quicquam reficere posse, nisi forsan moralem & civilem animositatem, si multo auro pollebis, intelligas : Ita omnis Ægyptiorum anatomica ejusmodi doctrina risum potius meretur, quam confutationem, ceu tironibus rei anatomicae est notum, sicuti de posteriore hoc *D. Conringius noster cap. 10. de bermet. Medic. p. 91.* disserit; fabula (8) est nervum quendam à corde ad digitum hunc immediatè transmitti, *inquit Adrian. Spigelius de human. corpor. fabr. lib. 1. cap. 5. p. 15.* Neque est quod ullum nervorum principium vel originem, præter cerebrum ejusque spinalem medullam agnoscamus; Imò nullum vasorum genus, sive vena, sive arteria in annulari digito majorem conjunctionem vel sympathiam cum corde habet, quam

quàm quæ cum illo in brachio vel manu est. Si quæris,
 (9) unde igitur præminentia & dignitas hujus digiti du-
 cenda? Num inde est, ut lavæ manûs otio, annulus mi-
 nus quàm dextræ usu atteretur? cui sententiæ favisse vi-
 detur *Alexander ab Alexandr. lib. 2. genial. dier. cap. 19.* Certè
 ratio, quæ ex *Macrob. lib. 7. sat.* petitur, nulla est: Pollex
 quia per se satis pollet, nec indiget externo vel accersito
 honore: Index verò quia ex una parte solus est, & ut ita
 dicam desertus, indignus esse videtur honore. Medius au-
 tem longissimus est, ita ut satis etiam per se honoris ha-
 bere existimetur. Minimus autem omnium indignissi-
 mus. Annularis verò ille, qui inter minimum & longissi-
 mum est, maximè indiget aliquo honore, quo à cæteris il-
 lustrior fiat. An verò cum ex mirâ sapientiâ divinâ non
 parem longitudinem digiti omnes invicem sortiti sint,
 quod ita decori magis respondeant, & ad motum apprehen-
 sionemque aptiores reddantur, nullus omnium com-
 modior, minusque in peragendis rebus impedimento sit,
 quàm hiccè digitus, si nimirum auro gemmisque onera-
 tus & distinctus sit. Quo cum etiam facit Celeberrimus Vir
 (10) *Dn. Conradus Frommann* Medicinæ Doctor in Imperiali
 Nordhusa Consul magnificus ac Physicus ibidem experi-
 entissimus, Fautor & Amicus meus singularis, uti senten-
 tiam suam tam in discursu privato, quàm per literas exposuit;
 add. *Fulvius Pacianus lib. 2. de probation. cap. 42. per rot.*

THESIS X.

Summaria.

1. Apud veteres singulis digitis annulum gerere mos fuit
2. Postea pollicis proximo induerunt.

3. Unde & hodie in nonnullis digitus pollicis proximus hoc annulo ornatur.

4. Judæi non annulari sed digito Indici immittunt anulum.

5. Quare Judæi non medio imponant.

6. Hæc non tam demonstrationes desideranda, quàm spectandus est usus.

6. Non omnium dari potest ratio.

8. Fæti non est antiquis insidere.

1. **A** Pud veteres (1) singulis digitis, teste Plinio lib. 23. de natura Histor. c. 11. anulum gerere nos fuit, qui sunt minimis proximi, ut in Nume & Servii Tullii statuis videmus. Postea
 2 (2) pollicis proximo induerunt etiam Deorum simulacris: deinde jovit & minimo dare; Galliæ Britanniaëque in medio dicuntur usæ, quanquam hic nunc solus excipitur, cæteri omnes nunc onerantur. Moris (3) etiam nonnullis in locis esse, ut annulo isto pronubo digitus pollicis proximus ornatur, testes sunt Obrecht. disp. d. donat. 5. t. bes. 40. & seqq.
 4 Colleg. Ict. Argentor. tit. de sponsalib. th. 10. Judæi (4) verò non annulari, sed digito Indici immittunt anulum pronubum; de quibus Buxtorff. c. t. Infigendus est, inquit, Annulus digito indici, qui juxta pollicem est. Victor. de Carben Judæus baptizatus scribit in opere suo aureo contra Judæos cap. 11. (quod editum Colonia anno 1509.) Judæus sponsus sponsæ tempore nuptialium (vel desponsationis, anulum oblaturus, diligenter animadvertere debet, an indicem exporrigat
 5 sponsa, cui annulus immitti debet, ne scilicet (5) annulus medio imponatur digito; in quo scribunt, Mariam Viro Josepho desponsatam, anulum suscepisse & gestasse: unde nulla Judæa anulum in medio digito in hunc diem portat. Hæc ille. Addit tamen Buxtorff. Ego id hactenus in ipsorum libris non inveni. Cæterum (6) circa hunc ritum gestandi

di annulum non tam demonstrationes desiderandæ sunt,
 quàm spectandus usus, consuetudo & mores gentium. Et
 quis (7) omnium quæ à Majoribus posita sunt, rationem 7
 reddat *l. 20. ff. d. leg.* Nec Jcti (8) est, antiqui Juris sepul- 8
 chris planè insidere, oblitterata scrutari, consueta fastidire,
 & in antiquitissimæ cujusdam consuetudinis ratione & expli-
 catione anxie desudare, illaque non statim obviam præ nimio
 mærore aut curiositate vel capillos evellere nostros, vel
 omnes planè ungues demordere velimus. *Frieder. Hortleder*
in præfat. oper. von Ursachen des teutschen Krieges. Qui ta-
 men morbus, teste *Thom. Lansio Orat. pro German.* plerisque
 hominibus de Schola solet esse familiaris. Satis sit jam dis-
 seruisse de origine Annuli Pronubi; Progrediamur porro
 ac videamus, quinam istum annulum rectè dare possint,
 & quinam prohibeantur, considerando effectum Juris.

THESIS XI.

Summaria.

1. Dant & accipiunt hunc Annulum, qui possunt contrahere spon-
salia.
2. Nuptiis contracturi non cæco impetu in tam arduum opus fe-
runtur.
3. Causa matrimonialis gravis est. (nucibus.)
4. Cum arrhabone sponsalitia non est ludendum aequè ac cum
5. Lingua non sit præceptis ad pollicendum.
6. Historia, dubium an Fabula, de Justiniano & Bellisario nar-
ratur.

Dare autem & accipere possunt Annulum Pronubum (1) qui 1
 possunt contrahere sponsalia. Nolumus autem requisita cir-
 ca contrahendas Nuptias longius referre, videantur ea, quæ in
 Jure ejusque interpretibus latius dicuntur. Ante omnia au-

autem Annulum Pronubum (2) daturi Nuptiasque contra-
 cturi non temerè aut cœco impetu ferantur in opus tam ple-
 num alex, sed providè felicitatem expectaturi, circum-
 spectè & deliberatò animo negotium istud auspicentur; feli-
 citas quippe, effato *Saavedra symbol. Polit. 30.* è Prudentia
 nascitur. Neque hic de re nihili, aut de glande legenda
 3 agitur, sed de causà matrimoniali, (3) quæ gravis & ardua est,
 statum hominis afficiens, cum nec vir, sive benè, sive malè
 cedat, habeat potestatem sui corporis, sed mulier, & è contra-
 rio *c. non debet 8. de Consangu. & affinit.* Ubi itaque periculum
 majus intenditur, ibi plenius consulendum est, *c. ubi pericul.*
 4 3. *in pr. d. Elect. in sexto.* Neque (4) cum Arrhabone spon-
 salicia æquè ac cum nucibus est ludendum. Multo melius
 est non vovere, quàm post votum promissa non reddere
 5 *Eccles. c. 5. v. 4.* Ne ergo (5) præcepti sit lingua ad pollicen-
 dum, antequam certò constet præstari posse quod promitti-
 tur. *Saavedr. symb. polit. II.* Hic lubet post *Kirchmann. d. tract.*
cap. 18. ex Æimonio lib. II. d. gestis Francor. c. 5. historiam le-
 6 „pidam, quæ potius pro fabula est habenda, referre; Quo-
 „dam die, (6) ait *Justinianus & Belisarius* cum coævis sibi lu-
 „panar ingressi, conspiciunt duas mulierculas ex gente Ama-
 „zonum, forte captivitatis abductas, inibi esse prostitutas.
 „Eas illi rapiunt atque ad proprias domos deducunt, una
 „earum *Antonia*, alia vocabatur *Antonina*. Et Antoniam
 „quidem Justinianus, Antoninam verò accepit Belisarius:
 „earumque ambæ sorores. Una ergo dierum, Justiniano
 „meridianis horis sub die quiescente, cum caput in sinum
 „suæ reclinasset amata, adveniens aquila, alis expansis ab
 „ardore solis eum conabatur defendere. Intellexit mulier
 „auspicium, quod Justiniano protendebat imperium, &
 „experrectum tali voce compellat virum: Oro inquit, a-
 man-

„ mantissime Juvenis , ut dum regni potius fueris sceptris,
 „ non me indignam judices gratissimæ amplexus conjugis.
 „ Illo dicente impossibile hoc esse , ut ipse ad culmen prove-
 „ heretur Imperiale : rogat mulier , ut quod illa pro certo
 „ sciebat , ne se inexoratum ei præberet. Quo tribuente as-
 „ sensum , factaque annulorum commutatione , utrinque est
 „ discessum. Sane Belisarius eique copulata Antonina ea-
 „ dem inierunt connubii foedera , ut quia non dubitabat Be-
 „ lisarius adepturum se potioris honoris gradum , si imperio
 „ potiretur Justinianus , sociam sui eam adscisceret stratus.
 „ Et aliquantò post cum Aimonius narrasset , quomodo Ju-
 „ stinianus imperium esset adeptus , subjungit : Justinianus
 „ quoque Augustus cum magno triumpho Constantinopo-
 „ lim est ingressus ; Tunc Antonia ejus quondam amata ,
 „ sui quondam oblita , sumptis quinque aureis palatium est
 „ ingressa : e quibus duos dedit Janitoribus , uti sibi pateret
 „ introitus , tres verò tenentibus cortinam , ut suam permit-
 „ teretur enarrare causam : & stans ante principem , hunc
 „ apud eum habuit honorem : Cùm Scriptura dicat , Honor
 „ Regis judicium diligit : & item ; Rex qui sedet in folio ju-
 „ dicii , dissipat omne malum introitu suo , Ego , clementissi-
 „ me Imperator , hæc dicta esse de te intelligens , fiduciam sum-
 „ si te adeundi tibi que propria necessitatis causam exponendi.
 „ Est denique in hac civitate juvenis , qui mecum permuta-
 „ tis annulis fidem pepigit alterni amoris , professus , quod
 „ me sibi jungeret sub nomine legitimæ conjugis. Ob id Se-
 „ renitatis tuæ præsentiam adii , tui super hac re exposcens
 „ sententiam judicii. Cui Imperator , si , inquit , fides est pa-
 „ cta , non debet fieri irrita. Quo audito illa annulum suo
 „ detrahens digito ostendit Augusto : Videat , ait , Dominus
 „ mens , cujus iste fuerit annulus. Agnoscit Princeps eum ,
 „ quem

D

quem

quem dederat, annulum : Jubeat eam intro duci in cubiculum, ornamentisque regalibus indutam, de cœtero vocari & esse Augustam.

T H E S I S   X I I .

Summaria.

1. *Consensus Annulum tam dantium quàm accipientium debet esse expressus.*
2. *Veteres sibi responderunt uxores.*
3. *Vir, Metus & Error ab hoc negotio debent exulare.*
4. *Annulus recusatus signum est dissensus.*
5. *Furiosus inutiliter dat annulum.*
6. *Annulus datus ab eo, quem supervenit furor, à curatore non potest repeti.*

2. **D**Ebet autem (1) Annulum tam dantium quàm accipientium *Consensus* esse *expressus* & declaratus per ejusmodi idonea signa, & liber atque determinatus à ratione, quòd contractum esse velint matrimonium: Consensus enim actus est voluntatis, à sano & integro judicio profectus. Veteribus (2) moris fuit stipulari & spondere sibi uxores futuras
1. 2. ff. d. *sponsal.* sic apud *Plaut. in Aulul. act. 2. ibi:*
Me. Quid? nunc & mihi spondes filiam?
Eu. illis legibus,
Cum illa dote, quam tibi dixi. Me. spondes
Ergo? Eu. Spondeo.
3. Unde (3) *Vis, Metus & Error*, quæ tria quàm maxime voluntati & consensui sunt inimica, ab hoc negotio exulare debent. Si ergo convenirent juvenis ac puella, deque matrimonio contrahendo presentibus aliquot hominibus agerent, atque eorum annulum alteri detraheret, Pronubus tamen seu

seu Conjugalis, hoc est, signum contractorum sponsaliorum non erit; requiritur enim traditio. Neque Jus nostrum patitur proprio motu & autoritate, utut contractus perfectione sua prima sit absolutus, possessionem alicujus rei apprehendere, textus est elegans *in l. 5. ff. d. acquir. vel amitt. possess.* Annulus (4) recusatus signum est dissensus, & licet 4 procus annulum clam virginis digito immittat, hoc tamen sponsalia contracta non censentur per tradita *Ernest. Cothmann. vol. 3. resp. 34. num. 52. & 168.* cum contrariorum contraria sit ratio & effectus. *Everhard. in Topic. legal. loc. 75.* Furiosus, (5) cui nulla est mens & voluntas §. 9. *Instit. d. inutil. stipular. l. 5. & l. 4. d. Reg. Jur. Franc. d. fidei cap. 2. num. 6.* & inutiliter dat annulum, nec sponsalia contrahit. Sponsalia tamen tempore sanae mentis contracta propter furorem animi dirimi num possint, Judicis arbitrio committendum est, qui inspectis & probe perpenlis circumstantiis sententiam ferat. *Carpzov. Jurispr. Consist. part. 2. def. 182. & seq.* Annulus (6) tamen datus ab eo, quem supervenit furor, à curatore non potest repeti. 6

THESIS XIII.

Summaria.

1. *Matrimonium etiam sine verbis contrahitur.*
2. *De substantia matrimonii verba non sunt.*
3. *Per certa signa consensus declarandus est.*
4. *Cypræ assertio.*
5. *Nutus voluntatem inducit.*

FIt tamen aliquando, ut consensus (1) iste verbis tam claris non exprimatur, & matrimonium *sine verbis* contrahatur: De substantia (2) enim Matrimonii verba non sunt, quod 2 in muto & surdo, qui rectè matrimonium contrahunt, patescit,

- tescit, ubi non voce, sed presentia opus est, tunc mutus, si intellectum habet, potest videri respondere, idem est in iur-
- 3 do, hic enim respondere potest *l. ubi 124. ff. d. Reg. Jur. per (3)*
ad tit. de Nupt. requis. 4. ibique Gothofr. in notis. Hinc si puella
 propter verecundiam non loquatur, sed annuat potius, vel
 porrigat manum, & patiat se subarrhari per immisionem
 Annulli, consensus satis declaratus esse censetur, *Schneidovv.*
 4 *d. l. Et Cypraus (4) cap. 3. d. sponsal. §. 2. aserit,* neque in sacris
 literis, nec in prophanis ullum vestigium aut exemplum ex-
 tate, unde colligi possit, in sponsalibus constituendis mulie-
 rem viro repromississe, vel puellas, quae in potestate essent
 parentum, suis verbis sese petentibus addixisse, etiamsi de
 eorum consensu tacito vel expresso sponsalia contraheren-
 tur: in tantum, ut puellam inter despondendum arrham ac-
 cipere, loqui autem non debere censuerint, *c. 1. d. matrim. con-*
 5 *tr. interd. Eccles. contr. Beust. d. Nupt. c. 42.* Natus (5) etiam
 voluntatem & consensum inducit, hinc patet, mutum ipsum,
 qui factò talis, non natura, confiteri posse, de quo testatur
Bl. in l. 1. C. d. confess.

THESIS XIV.

Summaria.

1. De consensu contrahentium plenè constat.
2. Declaratio haec est è numero Correspectivorum.
3. Annulus, si non sit mentio sponsaliorum, non Pronubus, sed do-
 natio simplex erit.
4. Ex solo annulo non probatur contractum matrimonium.
5. Donationes ex liberalitate profectæ non inducunt obligationem.
6. Munerum datio est signum æquivocum.
7. Ado-

7. *Adolescentes mittunt puellis denaria ad conciliandum affectum. ἐξὸν πρῶτον.*
8. *Ad aucupandum amorem lascivum.*
9. *Annulus sapius per lasciviam detrahitur.*
10. *Ex joco quandoque datur annulus.*
11. *Hodie annulus ex levissimis causis datur, jure discretion.*
12. *D. Lauterbachii Elogium.*
13. *Si tractatus honesti amoris præcesserit, Annulus signum est Desponsationis.*
14. *Intentio Contrahentium attenda est.*
15. *Ex verbis contrahentium judicandum, num annulus fit signum Sponsaliorum de presenti, vel de futuro.*
16. *Sponsalia per solum annulum non contrahuntur.*

DE consensu Contrahentium ultro citroque (1) plene constat; quod fit, si sponsus Annulum offerat, Sponsa vero acceptet *l. 3. & 5. C. d. sponsal. Gutierrez. tr. d. Matrim. c. 18. n. 5.* Si igitur a parte viri consentiretur mulieris autem voluntas deficeret, actus iste nullius foret efficaciam; Est enim hæc declaratio (2) à numero Correspectivorum, quorum natura est, ut unum sine altero non consistat, sed deficiente uno, corrumpatur etiam alterum *l. 81. §. 1. ff. d. hered. instit. l. 31. §. 1. ff. d. adim. & transf. legat. nec debent diverso jure ceteri, Cravett. consil. 393. num. 2. l. 29. §. 1. ff. d. Minorib.* Quando autem (3) unà cum donatione Annuli non fit mentio & promissio matrimonii, talis annulus non pro pronubo, sed pro simplici donatione habendus erit. *c. illud. IIX. de presumption. ibi:* Et quibusdam testibus, qui viderant annulos deferentem ipsam, probavit uxorem: sed mulier de more illarum, que panes vendunt, se annulos detulisse dicebat. Ex quo inferitur, (4) ex solo Annulo non probari contractum matrimonii. *Arnif. d. Jur. Connub. cap. 3. sect. 1. num. 8. Sanchez. d. sponsal. disp. 35. num. 1.*

- 5 Meræ donationes (5) ex liberalitate profectæ nullam obligationem inducunt *l. 10. ibi: donavit liberalitatis ratione ff. d. donat. ant. nupt.* Et potius habenda est ratio verborum, quæ subarrhationem antecesserunt, quàm ipsius subarrhationis; *Jac. Thorning. 2. Consil. 52, n. 30. & 2. consil. 12. num. 24.* Sola
- 6 munerum ejusmodi datio signum est æquivocum (6) ad plura, neque ob incertitudinem vel naturâ sui semper probat Matrimonium. *Mascard. vol. 2. conclus. 1032. num. 4.* sed regulatur secundum ea, quæ expressè aguntur, vel secundum ea, quæ præcesserunt, *Panormitan. in c. duæ nobis n. n. 7. d. desponsat. impub.* Usitatum enim est (7) adolescentes puellis adamitis, vicissim has illis jocularia & donaria mittere ad fovendum & consolidandum affectum ἔρωτων, ut sit amoris aucupium. Namque juxta *Ovid. lib. 2. d. art. amand.*

Munera, crede mihi, placant hominesque, Deosque,
Placatur donis Jupiter ipse datis.

Et *Martial. lib. 9. ad Ruffum:*

Dum me captabas, mittebas munera nobis,

Postquam cepisti, das mihi, Ruffe nihil.

Ut captum teneas, capto quoque munera mitte,

Ut cavea fugiat ne malè passus aper.

- 8 Sic apud *Plautum in Milite act. 4. scen. 1. vers. 11.* (8) ad lascivum amorem aucupandum annulus missus legitur:

Pal. Hunc arrhationem amoris primum à me accipe,

Pyrg. Quid hic? unde est? *Pal.* à luculenta atque festiva fœmina

Quæ te amat, tuamque expertisset pulcram pulcritudinem:

Ejus nunc mihi annulum ad te ancilla, porrò ut deferem, dedit.

- 9 Et annulos sapius (9) per lasciviam esse detractos percepimus ex *Terent. in Hecyr. act. 4. Sc. 1. d. Pamphyle.*

Ipse

(31)

Ipse eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens
annulum.

Vid. Kirchman. tr. de annul. cap. 18. Imo (10) ex joco quando-
que datur annulus: Jocus autem consensui, qui ad matri-
monium requiritur, est adversus, *arg. l. 31. ff. d. Oblig. & Action.*
Hic enim agitur de actu magni momenti, qui non potest es-
se absque intentione efficaci *Kizel in sylv. nupt. c. 4. theor. 7.*
Hurtad. disp. 3. diff. 2. Et nostris (11) præsertim moribus annu-
lus foeminis, ex levissimis etiam causis, & uti vulgo dicitur
sive discretion offertur. (12) *vide D. Wolff. Adam Lauterbachs,*
JCti & Antecessoris Tubingensis incluti (cujus scripta apud
Eruditos, eò quòd omnium expectationi satisfaciant, in
summa admiratione habentur) accuratissimum tractatum d.
Arrhatb. 84. Subarrhatio itaque (13) desponsationis signum
& futurarum nuptiarum symbolum quidem est, modò tam-
en præcesserit tractatus honesti amoris, & verba promissio-
nem continentia *r. nostrates 30. quest. 5. Covarruv. p. 2. d. Ma-*
trimon. cap. 3. §. 17. n. 8. & seqq. Thom. Trevit. de sponsal. & cor-
privileg. priv. 6. n. 9. & 10. Alias, ut loquitur *Zasius inter matri-*
monial. varior. part. 2. consil. 11. num. 6. in annulo ab aliquibus
25. & à quibusdam 50. florenis æstimato, matrimonium
promissum præsumi non potest. Nam sicuti (14) in aliis
negotiis, ita in sponsalibus intentio ac propositum contra-
hentium attendi potissimum debet, ex quo de ipsa sponsalio-
rum vi & efficacia est judicandum. *Carpz. Jurispr. Ecclesiast.*
lib. 2. tit. 2. def. 19. Unde si (15) quærat, num annulus sit
signum sponsaliorum de præsentis vel de futuro? ex verbis
contrahentium debet ist æstimari, *Menoch. d. præsumtion. lib. 3.*
præf. 2. num. 3. Verb enim principium & finem actus deno-
tant, *Anton. d. Butrio in t. lteris 1. num. 2. & 3. de sponsal.*
cap. 5. Concludimus hic cum *Joachim. Beust. tract. d. sponsal.*
qui

16 qui ait: sponsalia (16) per solum annulum datum non contrahuntur, nisi vocibus lingua figuratis hoc exprimat, ut scilicet significetur, annulum mulieri expresso sponsaliorum nomine dari, tunc demum pro vero indicio seu signo contractorum sponsaliorum erit habendus. Vide tamen infra THES. XXX.

THESIS XV.

Summaria.

1. Si consensus eorum, in quorum potestate dantes & accipientes sunt, intervenerit, annulus erit pronubus.
2. Liberi non nisi pravo consensu Parentum annulum pronubum rectè dant.
3. Hoc volunt jura divina.
4. Jus Civile.
5. Constitutio Saxo-Coburgica.
6. Constitutiones Principum Meklenburgicorum.
7. Datio annuli Parentum consensu omisso nulla erit.
8. Inanis est voluntas, nisi adsit potestas.
9. Datur annulus, si Parentes consentiant.
10. Sponsalia sine consensu Parentum celebrata pro clandestinis habentur.

Nec tamen datione annuli, etsi in hoc consentiant, quod Pronubus esse debeat, dantes & accidentes Sponsalia celebrant, nisi consensus eorum, (1) in quorum sunt potestate, intervenerit. Sic Liberi (2) non nisi pravo consensu Parentum, imò mandato ipsorum annulum rectè dant. Jura enim & Divina & Humana hoc ipsum volunt, jubent. Quod Divina (3) attinet, vel ex solo quarto precepto: Honora Patrem tuum & Matrem tuam, sufficienter probari potest, consensum Parentum ad validitatem matrimonii, quod Liberi contra- hant requiri; Imò ex Exod. 22. vers. 17. constat, ne vitiam qui-

quidem filiam potuisse duci, patre non consentiente. De Jure (4) civili res in aprico est; Sic enim imperator §. 1. *Instit. d. Nupt.* Justas, inquit, nuptias &c. ibi: tum tamen, si filii familiarum sint, consensum habeant Parentum, quorum in potestate sunt. Nam hoc fieri debere & civilis & naturalis ratio suadet, in tantum, ut jussus Parentis *precedere debeat*. Et si vorum Deo factum absque consensu patris invalidum est, quanto magis promissio homini facta patre præterito valere non poterit. *Num. 30. v. 67.* Quod etiam Constitutio (5) Saxo-Coburg. expresse sancit; §. *Sondern ein jedes Kind/Sohn oder Tochter sol sich mit Wissen/Rath und Einwilligung seiner Eltern verheyrathen.* *Ernestus Cothmannus 1 Crus lib. 1. Respons. Jur. 1. restatur Principum* (6) Mecklenburg. Constitutionibus caveri: Conjugia utrut sint contracta, insciis tamen & invitis Parentibus pro irritis & nullis habenda esse & declarari. Ideoque (7) datio ista Annuli, quem signum esse volunt sponsaliorum celebratorum, consensu Parentum omisso, nulla erit; quia potestatem, hoc est, facultatem agendi liberam non habent; Inanis (8) autem est voluntas, nisi etiam adsit potestas, *c. super. X. d. d. off. deleg.* Nisi (9) forsitan datus sit Annulus & acceptus, si Parentes consentiant; Consensu enim tunc subsequuto, contractum censebitur matrimonium; expediri quippe juris est; Sponsalia ab iis, qui sunt in potestate Parentum, celebrata, ob consensum Parentum, resolvi juris interpretatione in Sponsalia de futuro *arg. cap. unic. d. Sponsal. in 6.* Et Sponsalia (10) ejusmodi, quæ sine consensu Parentum celebrantur, pro clandestinis habentur, etiamsi cum subarrhatione concurrerint & ad fuerint mille testes. *c. non omnis 32. q. 2. e. nostrates, qualis 30. q. 5. D. Luther. in tract. d. Conjugio tom. 6. Witebergens. pag. 258. D. Richterus dccis. 8. num. 50. 51.*

(34)
THESIS XVI.

Summaria.

1. *Quid? si Pater solus consentiat, num ob defectum materni consensus matrimonium sit nullum?*
2. *Quod Jus civile attinet, Negativa verior est.*
3. *Jura nostra Ecclesiastica consensum etiam matris requirunt.*
4. *Jus divinum matrem Patri conjungit.*
5. *Eadem reverentia utrique jure civili est prestanda.*
6. *Salomonis dictum allegatur.*
7. *Patris voluntas, si mater dissentiat, est pœferenda.*
8. *Si pater sciens prudens annulum det filio, ut sponsalia contrahat Filius, dissensus Matris actui isti non officit.*
9. *Sententia D. Gerhardi refertur.*

1 **Q**uid? (1) si Pater solus nec simul Mater consentiat, potestatemque det filio filiaevæ annulum Pronubum dandi vel accipiendi, postea verò pœniteat filius vel filia, dissensusque ratio concurrat, num etiam ob defectum materni consensus, matrimonium sive sponsalia de presenti à filio contracta, nulla pronunciari possint? *Jus Civile* quod
 2 attinet, (2) *Negativa* verior est, quoniam Pater non Mater habet potestatem in liberos, secundum *allegat. S. instit. & muliebri consilium inconstans est ac flebile, dum nimio plus affectibus indulgent, & quæ plures sunt rationes, quæ adducuntur.* Verùm si (3) *Jura nostra Ecclesiastica*, inprimis *Saxonica* attendas, juxta illa statuendum est: Consensum quoque Matris hoc casu requiri: quod in *Constitutione Ecclesiastica Electorali tit. von Ehegelobnissen* expressè cautum reperitur, verbis: *Es sollen sich keine Kinder/ Sohne oder Töchter/ wes Alters sie seynd/ ohne Vorwissen und Einwilligung ihrer Eltern/ als des Vaters/ der Mutter/ und da die nicht vorhanden/ des Groß-Vaters und der Groß-Mutter/ verloben*

si ad hypothesin & speciales casus descendatur, prudentia Abigailis consilium stolidi Nabalis voluntati quandoque praerendum esse nemo dubitabit.

THESIS XVII.

Summaria.

1. Proponitur Quaestio.
2. In spiritualibus consensus matris non requiritur.
3. Jusjurandum est servandum.
4. Contraria sententia laudatur.
5. Explicatur, quo sensu matrimonium dicatur spirituale.
6. Non omnia promissa sunt solvenda.
7. Pactum turpe nullam obligationem inducit.
8. Ad impossibile nemo obligatur.
9. Quanam res dicatur impossibilis.
10. L. 20. C. d. Nuptiis verba recensentur.
11. Talis obligatio vitiat contractum.
12. Improbatur levitas eorum, qui facile se ad jurandum offerunt.
13. Satius est juramentum non implere, quam facere turpia.
14. Adolescens propter temerarium juramentum puniendus est.
15. Limitantur dicta.
16. Separatio domicilii mensaeque locum emancipationis obtinet.
17. Consensus maternus tunc de honestate erit adhibendus.

1 Non injucunda quaestio est: (1) Si adolescens mortuo patre dederit contraxeritque Sponsalia, addendo verba: Se promissionem à se factam, cujus testem esse velit hunc anulum, constanter servaturum, etiamsi dissenferit mater. confirmans votum suum juramento: Num postea ob dissenfum Matris Sponsalia non sanctè contracta sint nulla? Et quamvis in Spi-

Spiritualibus, (2) quale juxta Canones est Matrimonium, 2
 secundum *cap. 5. X. d. Bigam.* consensus Matris non requira-
 tur *cap. ult. d. Judic. in 6.* & Juramentum actus sit religionis, fi-
 nisque ejus confirmatio veritatis infallibili testimonio, quan-
 tum ab homine fieri potest, quæ infallibilis autoritas in ipso
 solo Deo est, *Marant. p. 6. Jur. Jur. num. 43.* & omne jus-
 jurandum, (3) quod sine dispendio salutis æternæ servari 3
 potest, sit servandum *cap. 18. X. de jurejurand.* Nihilo tamen
 minus contraria sententia (4) rationi convenientior est at- 4
 que legibus. Neque argumenta in contrarium allata vali-
 de patrocinantur assertoribus; Quod enim Matrimonium
 (5) dicatur spirituale, sit non quoad substantiam, sed quoad 5
 significationem; imo non statim spirituale est, quod cum
 spirituali quodam comparatur, vid. *πολιτικώτατος Felwvin-*
gerus diff. d. Matrimon. tb. 34. Neque omnia (6) promissa sunt 6
 solvenda *can. 8. caus. 22. quest. 4.* aut quodlibet juramentum
 servandum. Namque juxta legitimas sanctiones pactum
 (7) turpe, vel rei turpis aut impossibile de jure, vel de fa- 7
 cto, nullam obligationem inducit, textus est expressus in
cap. ult. X. d. pact. in 6. & Socin. in reg. 206. Et satis manife-
 stum est, (8) ad impossibile neminem obligari, *l. impossibi-*
lium ff. d. Reg. Jur. Res autem (9) dicitur impossibilis & tur- 8
 pis de jure, cui Jus, pietas, existimatio, verecundia, boni
 mores impedimento sunt *l. 9. 14. l. 15. ff. d. condition. institut.*
 vel propter incidens aliquod impedimentum, vel maximam
 ob difficultatem officii & obtineri non potest sed necessariò
 relinquenda & omittenda est, *Bechstad. tract. d. Condit. Spon-*
sal. cap. 6. n. 1. Cum itaque jura præcisè velint matris consen-
 sum requiri, per ea, quæ th. præcedente dicta sunt, & in (10) 10
l. 20. C. de Nup. habentur, ibi: Si patris auxilio destituta
 matris & propinquorum & ipsius quoque requiratur adul-

- tæ judicium, constat, Juvenem eo casu planè contra jura
 spopondisse, atque sed ad rem impossibilem dum, eam rem ad-
 11 impiere ipsi non liceat, obligasse; Qualis obligatio (11) vi-
 tiat & annullat contractum *l. impossib. ff. d. verbor. Obligat.* at-
 que excusat ab excommunicatione, *gross. in c. quæstio d. Ap-*
 12 *pellat.* Improbanda (12) potius est quorundam levitas, qui
 facile, inconsideratè & incircumspectè jurant, & se ultrò ad
 juramentum offerunt *c. etsi Christus 26. §. fin. X. d. jurejur. gloss.*
 13 *add. c.* Tolerabilius itaque erit, Juramentum (13) non imple-
 re, quàm facere, quod turpe est *d. c. 8. caus. 22. quæst. 4.* Spon-
 salia ergò licet juramento fuerint confirmata, propter defe-
 ctum tamen consensus materni sunt nulla, *Daniel Moller Se-*
mestr. lib. 1. cap. 47. qui ex *Beusio* hunc casum latius deducit,
 14 atque adjicit: Adolescentem (14) propter hujusmodi teme-
 rarium juramentum à Magistratu arbitrariè puniri posse.
 15 Quæ autem (15) jamjam dicta sunt, locum habere videntur
 in filio, qui patre mortuo adhuc in Matris domicilio com-
 moratur, ejusque vivit quadra, aut ejus sumtibus alibi su-
 stentatur; ut isto demum casu consensus Matris sit de ne-
 cessitate. Sin autem Filius, modò majorennis sit, à Paren-
 tibus se per domicilii mensæque mutationem separaverit,
 16 cùm ista (16) separatio locum obtineat emancipationis *D.*
Hahn. c. d. Wesenbec. ff. d. Adoptionib. num. 5. ad maternum con-
 17 sensum (17) impetrandum de honestate obstrictus censèbi-
 tur. De iis latius *vid. Beckstæd. d. Conditio. Sponsal. part. 1.*
cap. 2. num. 22. §. 23.

THESIS XVIII.

Summaria.

1. Sponsalia, quæ insciis vel inditis Parentibus sunt, irrita sunt.
2. Legibus & pietati contrariantur.
3. Temeritas ista contrahentium est coercenda.

4. An-

4. Annulli eo casu in vicem sunt restituendi.
5. Ubi non est principale, ibi accessorium esse nequit.
6. Restitutio in integrum locum habet.
7. Dolus præsumtus est lata culpa.
8. Hanc restitutionem expressè vult l. 5. C. de sponsalib.
9. In Confessoris ita esse pronunciatum probatur ex Carpov.
10. Aliter moribus nostris observatur.
11. Annulus sisco cedit.
12. Et spectat ad Cameram.
13. Judicio ut sportula non cedit.
14. Nisi aliter sit introductum.

Sponsalia ista, (1) quæ insciis vel invitis etiam Parentibus
ut & ista, quam clam, nullis adhibitis testibus, fiunt, irrita
sunt atque pro nullis habentur; Propterea dati ab ipsis An-
nuli frustra erunt, nec matrimonium stabilient; Tum (2)
quod expressè legibus & pietati contrariantur, tum quod
turpitudinis suspicione aut careant, & dolo præsumantur
inita, *Rittershus. differ. Jur. Civil. & Canon. t. 3. n. 3. in fin.* Ut
taceam, quodd temeritas (3) ista contrahentium per Magi-
stratum meritò corrigenda & pro regi natà arbitrariè punien-
da sit; Annulli tamen (4) ceteraque res arrhæ nomine da-
tæ in vicem sunt restituendæ, per rationes quas allegat *D.*
Carpov. Jurispr. Ecclesiast. lib. 2. tit. 3. de fin. 51. Quoniam
enim eo casu matrimonium nullum est, datio annuli etiam
erit nulla. Namque ubi (5) non est principale, accesso-
rium per rerum naturam esse non potest. *Petr. Roye. dec.*
Litua. 3. n. 564. nec accessorium potest continere quid ma-
jus quàm principale l. cum nûrum §. ult. ff. d. aur. & argent. leg.
atque hic (6) restitutio in integrum locum habet, cujus ef-
fectus est, ut qui læsum se probaverit, (quod heic Parentes
facile possunt) recuperet jus pristinum, rem scilicet veldo-

- 7 Io adversarii, vel sua imprudentia, vel absentia, aliisque modis amissam *l. 28. 29. ff. d. administr. tut.* Dolus (7) etiam praesumptus, qui nihil aliud est, quam lata culpa *l. 226. ff. d. verb. Signif.* negotio isti illicito inesse censetur; Atque hanc restitutionem expressè vult (8) *l. mulier sui juris s. C. d. Sponsal. & Arrb. sponsalit.* Ibi: Quæ ita custodiri censemus, si non propter personam, vel conditionem, vel aliam causam legibus vel generalibus constitutionibus interdictum, futurum matrimonium constare prohibetur, tunc enim quasi *nullo facto*, utpote sine causa easdem arrhas præstas tantummodo reddi consequens esse præcipimus. Atque (9) sic in Consistoriis pronunciari testatur *D. Carpzov. d. l.* Ob wohl G B. und gemeldte A. einander die Ehe versprochen haben mögen; dieweil aber G B. nicht beweisen kan / daß solches mit der Willen Eltern / und insonderheit des Vaters Vorbewußt und Einwilligung geschehen / die Eltern auch / derer Gehorsam die Tochter sich unterwirfft / in diese Verächligung ihren Consens zu geben nochmahls bedencken tragen; So wird angeregte Zusage der Ehe vor heimlich und unbündig billich erkennet / derowegen sie einander die Ringe und andere Geschenke wiederum auszuantworten
- 10 pflichtig. Aliter tamen, (10) prout scitè notat *D. Lauterbach d. tr. 1b. 53.* nostris moribus observatur; Ut scilicet eo casu
- 11 Annuli vel Arrha data (11) *Fisco* cedant, quemadmodum *D. Carpz. ibidem* pronunciatum fuisse refert; Daß sie beyderseits die einander gegebene Mahlschätze / wieder auszuantworten / und in das Ober=Consistorium einzuschicken schuldig / *add. Wehner. Observ. pract. voc. Wein=*
- 12 kauff. Annuli autem isti, qui pœnæ loco dantur (12) spectant *ad Cameram s. Fiscum* istius loci, ubi consistorium est, idque
- 13 ob fructus Jurisdictionis; neque Judicio (13) ut sportulæ cedunt

dunt : nisi Consuetudine aliter (14) sit introductum, semper enim illa retinenda est *l. quod si nolit 31. §. quia assidua ff. d. adil. edict. l. ult. C. d. fidejussor. Gloss. in l. 38. autores ff. d. panis,*

T H E S I S   X I X .

Summaria.

1. *Annulus Pronubus datur vel Purè vel sub Conditione.*
2. *Datio Annuli per dicitur ad formam accidentalem sponsaliorum.*
3. *Quomodo datur purè ?*
4. *Quomodo sub conditione ?*
5. *Quid sit conditio ?*
6. *Sponsalia sub conditione celebrari posse totus titulus est in Jure Canonico.*
7. *Exempla referuntur.*
8. *Conditiones variè dividuntur.*
9. *Quaedam honesta s. Possibilibus ; Quaedam Inhonestas s. impossibilibus.*
10. *Juvenis annulum dans puellæ sub conditione honesta, sponsalia verè sunt conditionalia.*

Annulus Pronubus datur vel (1) purè vel sub Conditione, non
 aliter ac sponsalia ipsa fiunt ; datio quippe annuli (2) duntaxat ad formam accidentalem seu ad ritum pertinet, annotante *id D. Hahn. in not. ad Wesenb. π. ad tit. ff. d. sponsal. num. 5.*
 Purè datur, (3) quando promittens matrimonium vult istum
 annulum esse indicem conjugii ; absque expressâ ullius conditionis adjectione , ut statim , non demum post aliquod temporis intervallum nascatur obligatio & actio , ut alter promittentium ad petitionem alterius partis ad consummandum matrimonium compelli possit, secundùm *Panormitan. in c. super eos. X. d. condit. appost.* Sub conditione (4)
 datur annulus, ut indicet Conjugii promissionem collatam esse

esse in casum dubium, & fit per conjunctionem *si, nisi, postquam* quod, donec &c. vid. *Galganett. p. 1. c. 89.* Ich gebe euch diesen Ring zum Zeichen der zwischen mir und euch versprochenen Ehe / wofern euer Vater euch 1000. Rthlr. zur Ehesteuer mitgeben wird. *Conditio enim nihil (5) aliud est, quam qualitas actus negotium in futurum & incertum eventum seu casum differens, prout eam describit Ictissimus D. Casspar. Ziegler in dissertat. inaugural. d. conditionib. th. 7.* Et Sponsalia sub conditione celebrari posse (6) totus titulus est *X. d. condion. apposit. add. Mozzius d. Contractib. tit. d. divis. matrim. num. 9.*

7 Exemplorum abunde est; Sic *Saul. (7) filiam suam Michol Davidi* sub conditione despondit *1. Samuel. 18. 25.* Et *Laban* filiam sub conditione. Conditionum (8) autem variae sunt divisiones, de quibus vid. *Bechstad. d. Condit. Sponsal. part. 1. cap. 1.* Inter alia dicitur quaedam (9) *Honesta seu possibilis*, quaedam *Inhonesta seu impossibilis*. Illa est, quae potest impleri, cuique non repugnat sive natura sive facultas hominis, quominus existat. Haec, quae planè impleri nequit, quaeque eo ipso dum impossibilis est, sui existentiam impedit *D. Ziegler d. l. th. 60.* Si itaque juvenis annulum pronubum derit (10) puellae sub honesta & possibili conditione, sponsalia verè sunt conditionalia, eaque ante conditionis eventum firma non sunt; consensus licet per verba de praesenti in iis exprimat, ex quo tamen conditio apponitur, non habet effectum de praesenti; conditionis enim natura est, ut affectum differat, & nihil ponat inesse *l. 213. d. Verbor. Signif. Luther. von Ehe-Sachen. Beuß. d. Sponsal. cap. 7. Maufer ad tit. Instit. d. Nupt. pag. 312.*

THESES XX.

Summaria.

1. Contractis Sponsalibus de futuro ligata sunt Sponsorum manus atque animi. Ca-

2. *Casus ponitur.*
3. *Sponsalia posteriora pure contracta sponsalibus prioribus conditionatibus preferri nonnulli statuunt.*
4. *Matrimonium conditionale vim habet sponsalium de futuro.*
5. *Quod pure contractum est, prferitur ei, quod sub conditione.*
6. *Impia & periculosa prior sententia pronuntiatur.*
7. *Acontrahentibus expectari debet eventus conditionis.*
8. *Non licet pœnitere altera parte invita.*
9. *In causis matrimonialibus non datur locus levitati.*
10. *Studiosus tali casu ad aliam animum salva conscientia appellere non potest.*
11. *Obligatio retrotrahitur ad tempus promissionis.*
12. *Conditio ejusmodi interposita ad tempus iniri contractus retrotrahitur.*
13. *Contractus conditionatus pendente conditione dicitur perfectus contractus.*
14. *Juvenis ob levitatem pœna subjiciendus est.*
15. *Non jurat ar lapidi, sed proximo.* (dus.
16. *Licet Juvenis duplicatas velit restituere arrhas, non audien-*
17. *Pro prioribus sponsalibus pronuntiandum est.*
18. *Patris arbitrio hic plurimum tribuendum est.* (sint.
19. *Prudens Judex hic colligat, quænam sponsalia preferenda*
20. *Quædam sponsalia impediunt contrahenda.*

Simulac tamen Sponsalia de futuro seu Conditionata sunt contracta, ut ipsa per anulum pronubum vel alia indicia verè consent, ligatæ (1) sunt Sponsorum manus atq; animi, in tantum, ut neutri librum sit pendente conditione alia Sponsalia de præsentì celebrare, sed expectare debeant eventum conditionis. *Sit itaque casus:* (2) Studiosus puellæ in Academia anulum in fidem matrimonii dat, sub conditione ista honesta ac possibili: Si Pater ipsius consentiat; Scribit ergo

- ad Patrem, aperitque ipsi mentem suam ac negotium. Iterum dum expectantur literæ, mutat Juvenis mentem, ac alii iterum dat annulum, & spure contrahit Sponsalia; hisce contractis paulò post sequuntur literæ; in quibus Pater prioribus conditionibus consentit. *Queritur*: quænam Sponsalia de Jure valeant? Et posteriora Sponsalia de præsentis (3) utpote purè contracta præferri prioribus conditionibus statuunt egregii Jcti inter quos *Mauser. ad Instit. d. Nupt. pag. 313. Scheidvv. ad t. Inst. d. Nupt. num. 37. ubi ex Panormitano* assignat rationem: quia tale matrimonium conditionale (4) vim habet sponsalium de futuro, quæ per sequentia sponsalia de præsentis tolluntur. *cap. sicut ex literis 22. X. d. Sponsalib. neque in prioribus videatur purus & absolutus consensus, & licet retrotrahi videatur conditio l. necessario 8. ff. d. pericul. & commod. reividit. fieri tamen id non posse, cum hic obex incurrat, qui priorem obligationem tollat, ut ad id quo sublatum sit, conditio nequeat retrotrahi, Gothofred. ad Schneidvvin. d. l. lit. a. qui lit. c.* addit: semper rationem esse spectandam, ut quod purè (5) contractum sit, præferatur ei, quod sub conditione; quoniam faveatur conjunctioni & matrimonio jam consummato. Verùm istam assertionem (6) impiam & periculosam vocat *D. Carpzov. Jurispr. Eccles. lib. 2. tit. 2. defn. 21.* ut potius sit dicendum à contrahentibus (7) expectari debere conditionis eventum, priusquam ad aliam conceptit non liceat pœnitere (8) altera parte invita neque conditione pendente recedere à contractu *l. 11. ff. qui potior. in pign. ibi enim in §. 1. ubi semel conditio exitit, perinde habetur, ab si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine*
- 9 ubi de re spiritali & conscientiam concernente ullus locus datur

detur levitati & in constantia hominum. Vid. *D. Gerhard. tr. d. Conjug. th. 138.* Et qui Studiosus, (10) dum expectat con- 10
 sensum sui patris, salva conscientia ad aliam, causis non addu-
 ctus pręgnantibus, animum appellere poterit? existente po-
 tius consensu Parentis, atque sic impletā in prioribus Spon-
 salibus conditione, obligatio (11) omnino retrahitur ad 11
 tempus promissionis, non aliter, ac si in ipso conventionis
 momento efficax fuisset, *arg. §. sub condition. 4. Instit. de Ver-
 bor. Oblig.* eoque magis conditio (12) hujusmodi interposita ad 12
 tempus initi contractus retrahitur, quod inter hoc & existi-
 tenti conditionis tempus aliquod adsit, quod negotium
 quodammodo vivificat & sustentat, dum alter contrahentium,
 altero invito poenitere nequit *l. 42. pr. ff. de Oblig. & Action.*
junct. l. 54. d. Verbor. Signific. Bachovius ad Treutl. vol. 2. disp.
27. th. 6. lit. c. Gædeus & stipulat. cap. 9. n. 175. Contractus enim
 conditionalis, quantum ad effectum, ut non liceat ab eo re-
 cedere pendente conditione, (13) dicitur perfectus contra- 13
 ctus, nec solvitur, nisi purificatio eventu conditionis *Geraph.*
Oliphar. Razzal. part. 2. decis. 1157. num. 4. Et si qua in
 causa consulatur conscientia, ne ipsi macula inuratur, quam
 nec undarum pater Oceanus eluere potest, res sanę matri-
 monialis est. Quò sese vertit Juvenis, (14) ut si vel priora 14
 vel posteriora sponsalia consumserit, ob levitatem hoc casu
 poenę subjiciendus est, ut ceteri suo exemplo ab istis varia-
 tionibus abstinere discant. Non enim (15) quando pro- 15
 mitris aut juras, tibi aut lapidi juras, sed proximo. Non au-
 dit lapis loquentem, sed punit Deus te fallentem *c. ecce 22. q. 5.*
c. & si Christus. vers. & quamvis X. d. Jurejur. Ideoque (16) li- 16
 cet Juvenis Annulum atque arrhas duplicatas restituere ve-
 lit, non audiendus est. *Carpzov. Jurisp. Eccles. lib. 2. def. 21.*
 Ni circumstantia altioris indaginis occurrant, quę velint

17 posteriora purè contracta sponsalia præferri prioribus (17)
 tunc pro prioribus potius sententionandum esse arbitra-
 18 mur. Parris arbitrio (18) hic plurimum est attribuendum,
 penes quem est, filii sponsalia rata vel irrita facere. Pru-
 19 dens & æquus Judex hic colligat, quanam sponsalia (19) sint
 præferenda; Uti enim multa impediunt matrimonium con-
 trahendum, quæ contractum non dissolvunt, sic & spon-
 20 lia quædam (20) impediunt contrahenda, quæ tamen con-
 tracta non dissolvunt, prout sapienter disserit *D. Gerhard.*
d. l. in fin.

THESES XXI.

Summaria.

1. *Honestæ conditio censetur, si mulier promittat: Si præter Pa-
rentes Sempronius consentiat.*
2. *Casus figuratur.*
3. *Contrahentis consensus principalior est.*
4. *Matrimonia inter senem & juvenulam non adeo latum so-
lent habere exitum.*
5. *Mulier invitata ad consummandum matrimonium non est adi-
genda.*
6. *Ex D. Bechfladio sententia profertur.*
7. *Pœna in hoc casu locum non habet.*

2. **H**onestæ etiam (1) conditio censetur, si quæ mulier con-
 currentibus circumstantiis ita promittat: *Si præter Paren-
 tes Sempronius consentiat.* Ut casus sit: (2) Puella habens sim-
 plicis animi Parentes, perque octo annos apud Sempronium
 ejusque uxorem ancillæ loco est; Hanc ambit senex
 quidam benè nummatus, accedit ejus Parentes, & amore
 patefacto petit filiaæ conjugium, & ut eo magis de animi pro-
 pensione constet, anulum offert pronubum, rogarque ut
 iis

iis nominibus tradant filia. Virgo accersitur, offertur oca-
 casio hæcce nubendi, ipsa non simpliciter renuit, accipit et-
 iam anulum cum aliis ejusdem farinae jocalibus, sed addit, se
 prius consulturam esse Herum, si ipse matrimonium suasu-
 rus sit, tunc ipsius consilium se velle sequi. Herus rem pro-
 bè ponderans bona fide dissuadet oblatum conjugium, quo
 consilio stat Virgo, anulum remittit, ac se amplius consen-
 tire nolle animum declarat. Ubi quæritur, cum hoc in ca-
 su consensus Parentum adsit, & filia amorem mutuum qua-
 dantenus declaraverit, annon hæc recusatio vergat in con-
 tentum atque ludibrium parentum, quorum suasio ac be-
 neplacitum tertio euidam atque extraneo postponi velit &
 mulier teneatur consummare matrimonium? Resp. Quo-
 niam dicta mulier ab initio non simpliciter anulum ac-
 cepit, sed sub conditione, si Herus suafurus sit hoc matrimo-
 nium, contrahentis (3) verò mulieris consensus hoc in ne-
 gotio principalior sit, Parentumque consensus istum comi-
 tetur, quid? quod Parentes hic pecuniam potius, quam per-
 sonam decrepiti senis ex simplicitate visi sint amare, qualia
 matrimonia (4) inter senem & puellam non adeo latum so-
 lent habere exitum, nisi quando senex impleat terram, quas
 circumstantias pro sua prudentia Herus probè trutinavit,
 atque in commodum ancilla potius consulit; Propterea
 conditio admittenda, (5) nec mulier invita ad consumman-
 dum matrimonium est adigenda; quo in casu ex *D. Bechst ad.*
d. rr. part. 1. cap. 9. sententiam (6) latam esse legimus verbis: 6
 Ob wohl N. der N. ein Stück Goldes / und anders mit
 Vorwissen ihrer Eltern auf die Ehe geben / dieweil sie aber
 solches anderer gestalt nicht angenommen / auch weiter
 keine Zusagung gethan / als wosern ihr Dienst Herr
 darzu ratthen würde / sich auch hernach dahin erkläret / er
 sollte

solte zuporderst seine Händel im Consistotio ausführen/
welche condition aber N. nicht annehmlich gewesen / der-
gleichen ermeldete N. seiner nunmehr nicht begehret / so
werden sie auch dahero der Ehe halber von einander ab-
solviret und ledig gezehlet / inmassen wir sie hiermit von
einander ledig und los sprechen / und der N. sich sonst
Christlichen zu verheyrathen nachgeben und zulassen.

- 7 Annulus verò vel arrha (7) tantummodo restituitur, neque
pœna locum habet, ut cedat fisco; quoniam non contra Ju-
ra aut honestatem sponsalia sunt contracta, vid. infr. *ib.*
XXIX.

THE S I S XXII.

Summaria.

1. Num conditio si certam pecuniam summam intuleris, sit honesta?
2. Amor honestus non auro aestimatur.
3. Hodie pecunia primum queritur.
4. Studiosi eruditionem volunt divitiis compensari.
5. Nullum onus gravius dotata uxore.
6. Philosophi plerumque imperiosis mutantur mulieribus.
7. Dote non soluta annulus conditione causâ datâ, causâ non
secutâ repetitur.
8. Si propter infortunium jacturam honorum patiatur sponsa,
sponsus, dote promissâ, non soluta, à contractu resiliere potest.
9. Secus est in sponsa divite, quæ nihil promissit.
10. Annulus tunc restituitur.
11. Semper subintelligitur clausula: Rebus sic stantibus.
12. In ipso actu Sponsaliorum nominetur conditio.
13. Quando quis falsò sibi persuaserit, Parentes esse divites, à
contractu postea resiliere non potest.
14. Error fortune non dirimit matrimonium.
15. Fallacia splendido dictu saepe absconduntur.

Si

SI quis sub conditione: *si certam* (1) *pecunia summam intuleris*, Sponsalia contrahat, inque fidem eorum det annulum, dubitarunt nonnulli, num illa conditio sit honesta & admissibilis, an potius pro non adjecta habenda; propterea quod amor honestus (2) solis animis aestimetur non auro & argento *l. 3. pr. ff. de donat. int. vir. & uxorem* atque optima dos sit pudicitia; Sic Juvenis apud *Senecam lib. 1. controvers. 6.* inquit: Ubi verò quis quæret uxorem, videat an nuptias suas amet, an nihil pluris faciat marito, an misericors sit, an fortis sit, an verò possit, si quid inciderit mali, una tolerare; si his bonis fuerit instructa, dotata est, nec minus pia est; uxor quæ venit cum annexis optatis corollariis, quàm quæ sine eis, ait *Gruger. disp. polit. th. 72.* Verum hac tempestate pecunia (3) primum quæritur, Virtus post numeros; Studiosi inprimis teste (4) *Arniseo d. Jur. Connubior. cap. 3. n. 27.* volunt eruditionem & dignitatem divitiis uxoris compensari; quemadmodum divitias uxoris formâ pauperis mariti compensari consiluit *Alexand. in consil. 209.* unde plerisque qui eruditionis & scientiæ causa impensas fecere, ita ut patrimonium ferè consumserint, illud subinde in ore versatur: **Ein reiches Weib bringet alles wieder.** Et tum (5) si duxerint dotatam, nullum sentiunt onus gravius, quàm mulierem, quæ fert dotem copiosam, uti refert *Stobæ. ex Antiphane*, ut hodie in proverbium ferè abierit: Philosophos & viros doctos plerumque imperiosis multari mulieribus. *Tir aquell. d. Retract. Convention. ad fin. tit. num. 70.* foemina olim nuptura asses tres ad maritum veniens assere solebat, atque unum quem in manu tenebat, tanquam emendi causâ merito dare, ex *Tir aquell. d. LL. Connubial. Aruma lib. 1. Decision. 3. num. 11.* Adeoque Sponsus, qui sub conditione, si tot vel tot aureos intuleris

G

pro

promisit matrimonium dote tanta non soluta, annulum &
 arrham adipisci prout nunquam ipsi abfuissent, & à Sponfa
 7 recuperare valet, & quidem (7) *Condiçione causà dat à causa*
non secuta. tot. tit. d. condiçt. c. dat. c. n. ser. Similiter dicta actio
 compeit eò casu, quando v. g. Seja promisit certam sum-
 8 mam, at verò accidat, ut propter infortunium (8) quoddam,
 puta incendium aut furtum ipsa jacturam patiatur, atque sic
 ante Nuptias perfectas ad inopiam redigatur, Sponsus à con-
 tractu Sponsaliorum resilire potest, *arg. cap. d. illis 3. X. de*
condit. apposit. Covarruv. epit. d. Sponsal. c. 5. n. 4. Morr. tract.
d. Sponsal. n. 10. & seqq. Cypraus d. Jur. Connub. p. 1. d. Sponsal.
c. 13. §. 81. n. 3. Harprecht. Comment. ad Instit. tit. d. Nupt.
 9 *n. 64. & seqq. Kizel. Synops. matrimon. cap. 8. theoremat. 14. lit.*
b. Secus est, si à sponfa (9) divite nihil sit in dotem promis-
 sum, ut tunc Sponsalia firma maneant, nec propter faculta-
 tum jacturam possint rescindi. *Gloss. Andr. Antòn Imòl. aliquæ*
communiter in cap. 25. X. d. Jurejur. Eò casu Annulus, & ea quæ
 10 nomine Arrhæ data sunt restituuntur (10) *arg. l. 3. C. d. spon-*
 11 *sal.* In qualibet enim dispositione subintelligitur clausula (11)
illa; Rebus sic stantibus, modò nihil interveniat, ac promissim im-
pediat. l. 83. pr. ff. d. solut. Quæ autem de conditione inferenda
 pecuniæ dicuntur, cum grano salis sunt intelligenda; Tum
 demum scilicet Sponsalia conditionata intelligi; quando in
 12 ipso actu (12) & negotio Sponsaliorum mentio facta est;
 13 prævia commemoratione & expressa nominatione condi-
 tionis; Alias si quis sibi persuaserit, (13) audiveritve forsitan,
 quòd Virginis Parens si dives agris, dives positus in foeno-
 re nummis, & nemo non illum in re lauta atque benè auctà
 constitutum esse deprædicet, ea opinione inductus ambiat
 alicujus filiam, sibi que despondeat, postea are alieno, quod
 hæctenus latuerat, patefacto, resilire ipsi hæud fas erit, etiam-
 si

si Arrham perdere velit; Error enim fortunæ, (14) qualis 14 hic est, & qualitas quædam accidentalis, non facit, ut matrimonium dirimatur, textus est in *c. r. 29. qu. 1. Job. d. Imola in capit. cum dilect. X. quod met. caus.* Sibi potius imputet incautus juvenis, atque opprobriosum sibi dicere existimet, non putaram, quodque erraverit, nec curiosius aut inquisiverit, aut prudentius tractaverit hoc negotium, præsertim cum prudentes (15) non lateat fallaciam & fraudes splendido victu sæpius abscondi, ast conturbatis signis personam diu non sustinere, & veritate palam factâ fictâ citò recidi in naturam suam.

THESES XXIII.

Summaria.

1. Nil interest Annulum dent ipsi contrahentes, vel Alii ipsorum nomine.
2. Pater & Mater pro filia, Avus pro Nepte dare possunt.
3. Pater promittens filiam in matrimonium, ipsa verò plane nolens, non tenetur ad duplum.
4. Ultra posse nemo obligatur.
5. Difficultas excusat Patrem.
6. Diabolicum Jus est, quando parentes liberos cogunt ad matrimonia.
7. Quid, si Juramento Pater filiam in matrimonium se Juveni daturum obstrinxerit?
8. Promissor amplius non tenetur, quàm præstare operam.

Nihil autem interest, Annulum (1) dent accipiantve ipsi contrahentes, vel Alii ipsorum nomine. *l. 5. C. d. Sponsal.* Quod enim quis per alium facit, ipse facere videtur *l. 180. d. Reg. Jur. c. 72. d. Reg. Jur. in 6. l. 11. §. ult. d. pignor action.* Sic Pater (2) & Mater, pro filia, Avus pro Nepte eundem dare possunt. *d. l. 5. C. d. Spons.* Quando autem Pater (3) filie sumit

sumit annulum à Juvene , eique sanctè promittit , filiam suam se ipsi locaturum matrimonio , filia autem planè non vult ita ut nec persuasionibus neque metu reverentiali, quem Parenti debet , ad amandum Juvenem adduci possit , annulum tantum prædicto Juveni restituit , non autem tenetur ad duplum, tanquam ad pœnam , per rationes , quas adducit *C. Lauterb. d. tr. d. Arrba. th. 161.* Fecit enim pro sua diligentia , quod potuit ; (4) ultra autem nemò obligatur, modò nihil patri nomine negligentia possit imputari ; *Bartol. in Consl. 236.* rem decidit : Quod si , ait, Martinus promissit se facturum , ut Berta contraheret matrimonium cum B. cum essent ætate pùberi, sub certa pœna , & deinde iste Martinus faciat, quicquid potest , ut fiat contractus , sed facere non possit , quod excusetur à pœnali stipulatione vel restitutione arrharum per *l. sivebenda §. penult. & fin. ff. ad L. Rhod. d. jact.* ita ut hic locum habeat vulgatum istud : Iband qua poterant, qua non poterant , ibi stabant , *arg. §. si quis alium 2. ubi Dd. commun. Instit. d. intil. stipulat. Panormitanus in c. ex literis X. d. Sponsal.* Difficultas , (5) quæ est in facti obligatione impossibilitas , excusat Patrem à pœna , & cessante culpa , cessabit etiam pœna *l. 22. C. d. pœn. quam sententiam in terminis. uti vocant, habere Trentacinq. lib. 3. resol. 2. d. matrimon. num. 16. Sanchez. d. matrimon. lib. 1. disp. 39. num. 12. & 13. Gutierrez. d. matr. c. 18. n. 22. testatur D. Lauterbach. d. l.* Neque pater filiam in vitam & dissentientem cogere potest ad nubendum personæ , quam non amat *l. filio familias 13. ff. d. Sponsal. l. non cogitur 12. ff. d. Rit. Nupt. l. 12. ff. d. Sponsal.* Diabolicum enim Jus est , (6) si Parentes liberos cogant ad matrimonia , à quibus innato quasi odio plane abhorrent , secundum *Martial.*

Non amo Te, Volusi , nec possum dicere , quare ;
 Hoc tantum possum dicere ; non amo Te.

Rectè

Recte statuunt Theologi, vid. *D. Luther. in rescript. daß die Eltern die Kinder zur Ehe nicht zwingen / Tom. 5. Jenens. von Ehesachen art. 5. ibi: dann Gott hat Mann und Weib also geschaffen / daß sie mit Lust und Lieb von Herzen gerne zusammen kommen sollen / add. c. cum locum 4. requisivit X. de Sponsal. Quid si (7) juramento Pater filiam in matrimonium se Juveni daturum obstrinxerit? Neque eo casu filia Parentis factum præstare tenetur, per ea quæ modò dicta sunt; Nec à filia vel ejus patre exigetur pœna c. gemma. 29. d. Sponsal. & l. Titia 130. ff. d. Verbor. Oblig. nec perjurium incurrit Pater; Tacita enim inesse censetur conditio si filia velit. Si enim quis juraverit alium daturum vel facturum, intelligitur virtute juramenti promississe, omni meliori modo, quo potest; neque (8) promissor amplius tenetur, quàm præstare operam, & non aliud, sicuti id deducit *D. Hieron. Schurff. cent. 1. consil. 15.**

THESIS XXIV.

Summaria.

1. In matrimonio contrahendo sæpius Fœminæ & Viri adhibentur.
2. Genus Muliercularum, quæ connubia quasi miscent; malè audiunt. (Etant.)
3. Stolidè agunt, qui rem tam gravem per tales personas tractant.
4. Possunt tamen Viri Fœminæque ad honestum amorem conciliandum adhiberi.
5. Viri dicuntur Auspices.
6. Consultum est per interpositas personas tractari.
7. Magnatum matrimonia per Legatos conciliantur.
8. Mediatores debent officio viri boni fungi.
9. Casus proponitur. (committit.)
10. Annulum invito Domino in rem suam alienans furtum

11. De modo injuriam vindicandi in aliud tempus discursus reservatur.

1 EXPERIENTIA porro discimus in negotio matrimonii, prout est contrahendum, sæpius Fœminas, (1) itemque Viros adhiberi. Quod fœminas attinet, eas Proxonetrias & Promnætrias vocari testis est *Alciatus lib. 1. disput. c. 22. Ovidius epist. 6.* Pronubas appellat.

Non ego sum furtim tibi cognita, Pronuba Juno adfuit.

Germanicè *Ruplerin* dicuntur, quod matrimoniis copulandis adhibeantur, daß sie die Leuthe zusammen koppeln/ 2 atque propterea (2) id genus muliercularum, quæ, connubia quasi miscent, hodie malè audit. Hujus vitæ statum ingressuri stolidè agunt, (3) si rem tam seriam tamque gravem 3 per tales personas tractant, *Petr. Peck. ad Reg. nullus ex consilio 62. num. 2. d. Reg. Jur. in 6.* Si causæ matrimoniales a precibus & nominis divini religiosâ invocatione non inchoantur, sed per veritas copulationes, & perverulas mulieres pretio vel promissis ad id conductas tractantur, non mirum est, quod plerumque negotium non succedat, neque ad exitum optatum & speratum deducatur. Nam

Nullus est felix conatus & utilis unquam Consilium, si non detque juvetque Deus.

4 *Joan. 15. v. 5. D. Cothaman vol. 3. respons. 34. num. 98. & seq.* Posse tamen (4) imò quandoque debere Viros Fœminasque honestas ad amorem licito modo conciliandum intervenire, 5 quis dubitet (Viri isti dicti sunt (5) *Auspices, Horomann. lib. d. Rit. Nupt. c. 2. ex Ciceron. lib. 1. d. divin.*) qui, quod etiam 6 nomen tantùm tenent. Et consultum est, per (6) interpositas personas condiciones (per quas pactiones & conventiones

nes arg. l. i. C. d. Sponsal. intelliguntur) expediri l. ult. ff. d. Spon-
 sal. Sapius enim ea, quæ aliàs tam liberè non proponerentur,
 puta ob pudorem, quanto de vitio, vel quantitatè dotis
 sermones conferri necesse est, felicius tractantur; apud Ma-
 gnates (7) matrimonia per Legatos conciliantur, vid. D. My- 7
 ler Gamalogiam Person. Illustr. cap. 3. §. 4. 5. 6. Limn. Notit. Reg.
 Gall. lib. 2. cap. 15. sub. lit. K. L. Debent autem (8) Mediato- 8
 res isti quibus id negotii conceditur, officio viri boni fun-
 gi, atque omni dolo abstinere, sequè ab iis, quæ sunt prohi-
 bita, temperare, ut Jctus vult l. i. §. 9. d. offic. pref. urb. Hinc
 si Cajus (9) amicum suum Sempronium roget, amorem apud 9
 Pomponiam ut conciliare, atque Annulum in fidem conju-
 gii tradere velit, Sempronius quoque operam se locaturum
 promittat, Pomponiamquæ adeat. Quoniam autem vir-
 go ob naturæ bonitatem & egregias divitias proxenetræ pla-
 cet, oblitus Caji se suaque officia commendat, Virginis fa-
 vorem ambit, eundem annulum, quem bona fide alterius no-
 mine tradendum secum habet, non mandantis, sed suo ipsius
 nomine offert; quis dubitet Sempronium contra bonam fi-
 dem egisse; cum non tantum fines mandati sibi præscriptos
 planè non servaverit, verum etiam partes amici omnino de-
 seruerit, quid? Quod annulum invito Domino in rem suam
 fraudulenter (10) alienans furtum commisisse sit dicendus §. i. 10
 instit. d. oblig. quæ ex delict. nasc. Hic cum Comico quæ tempor-
 ris saltem nostri labes est, quis fortè exclamat,

--- --- quos cum censeas
 esse amicos, reperiuntur falsi falsimoniis,
 Lingua factiosi, inertes operà, sublesta fide.

De modo autem (11) vindicandi injuriam ejusmodi, (inju- 11
 riam enim subesse quis non videt?) ac ratione, quæ id quod
 interest, (si enim Virgo in bonis verb. gr. 20000. Imperiales
 ha-

haberet, cæteraque Cajus Amica, cujus benevolentiam, priusquam miserat Sempronium, satis perspexerat, hic autem ipsum mellitis forsitan verbis superaverat & Svadela, ut in suas casses traxerit petitam prædam, facile potuisset ponit, si ipse fuisset præfens, lucrum certe ce- at, emergitque damnum haud mediocre) quæri possit, alio tempore dicendi locus est.

THESES XXV.

Summaria.

1. Incidenter thema ponitur.
2. Dolus causam dans bonæ fidei contractui, ille ipso Jure nullus est.
3. Dolus unde appareat.
4. Quis in Jure dicatur dolus.
5. Cum Parentes & Proxenetæ non dixerint veritatem, eos dolo-
lose egisse constat.
6. Dolus & fraus nemini debet patrocinari.
7. Fraus in omni pacto excepta censetur.
8. Ad formum Sponsaliorum pertinet, liberam esse consensum.
9. Distinctio inter Errorem qualitatis & Dolum.
10. Item Dolum apertum & latentem.
11. Si Dolus manifestus est, pœnitentiæ locus erit.
12. Promittens grandem dotem, nec ipsam præstare valens ad
pœnam tenetur.
13. Conjugium propter dolum non est rescindendum.
14. Puniendi tamen sunt deceptores.
15. Dictum Plutarchi allegatur.
16. Proxenetæ actione ad interesse conveniri possunt.
17. Actio ista ultra supplementum dotis extenditur.
18. Dicta intelliguntur de fallicia & calliditate Proxenetarum.
19. Officium nemini sit damnosum.
20. Dolus semper est probandus.

INCIDENTER autem, quando Parentes vel (1) Proxenetæ coram ju-
 vene, matrimonii Candidato, cui locupletem uxorem ducendi
 est animus, quique mentem suam de captandâ dote expressis
 verbis & claris exponit, aureos montes jactent, ita ut promissis
 divitiis aut spe hereditatis ad matrimonium contrahendum Ju-
 venem invitent, talis autem opum cumulus post datum annu-
 lum pronubum & contracta sponsalia non appareat, contrari-
 umque potius elucescat, Juvenem scilicet vanâ spe planè esse il-
 lectum, sponsalia posse rescindi verius videtur: Quando enim
 dolus causam (2) bonæ fidei contractui præbet, tunc contractus
 ille ipso jure nullus est, per l. 7. ff. d. dolo l. 16. l. 3. §. ult. ff. pro Socio.
 l. 4. C. d. hered. vel act. vend. Mynsing. Observat. cent. 4. Observ.
 73. Sibarid. ad l. 7. C. d. dol. mal. Hic autem (3) dolum esse inde
 apparet, quòd Parentes aliud præ se rulerint, aliud occultè in-
 tenderint, atque sic in fraudem alterius omnia fuerint moliti;
 Et dolus in Jure (4) dicitur, si non facit quis, quæ scit se facere
 debere l. dolo ff. mandati. l. Julianus. §. si. tibi decem ff. ad exhibend.
 & dolus committitur, si taceo illud, quod scio. Alex. in
 Consil. 14. vol. 5. num. 6. & cum Parentes & Proxenetæ non di-
 xerint veritatem, sed calliditate & nequitia istam (5) suppresserint,
 dolosè ipsos egisse manifestè constat; dolus autem (6)
 & fraus nemini debent patrocinari. cap. cum haberet, de eo qui
 duxit in matr. quam pollu. per adulter. c. ex liter. d. dol. & cont.
 Imo regula communis, est in jure: Quod in omni pacto (7) &
 contractu semper censeatur excepta omnis fraus & dolus
 l. Creditor. §. Lucius ff. mandati Perez ad C. tit. de Spons. num. 21.
 Et cum hic dolo Juvenis sit inductus ad matrimonium con-
 trahendum, sine quo aliàs non contraxisset, manifestum est,
 dolum hunc attinge essentialia matrimonii; ad formam
 enim Sponsaliorum (8) pertinet, ut liber sit consensus; 8
 Ubi autem dolus est, ibi libertas esse nequit. Unde probe di-

- 9 stinguendum est *inter errorem qualitatis*, (9) de quo intelligenda sunt dicta in Thef. XXII. & *dolum Hunn. variar. resolut. lib. 1. tract. 3. q. 11. D. Gerhard. d. Connub. th. 117.* Item inter *dolum apertum* (10) & *latentem*, hunc vocamus si qui bonis verbis inescare noverint Juvenem, officii & urbanitatis gratiã omnia sua bona pollicentes, ut ejusmodi complementis, seu potius completis mandaciis, illaqueetur & irretietur bonus iste vir, suã facilitati potius acceptum referat, quod rem tam seriam & gravem stultè tractaverit, quàm ut rescissionem possit prætere. Sin autem res, quoad dolum manifestum s. apertum, adhuc sit integra, pœnitentiã (11) omnino locus erit, & Sponsalia dirimi poterunt *Alberic. Gentil. d. Nuptiis l. 3. c. 4. Joan. Papon. 6. arrest. 4.* atque sic in Sebastianatu Leydeni pronunciatum esse refert *Simon à Leuven centur. forens. lib. 1. c. 11. num. 33.* Eo casu tamen pars grandem dotem promittens nec ipsam præstare valens ad pœnam (12) tenetur, ita ut Annulum eaque omnia quæ accepit duplicata restituat. Quando vero res non est integra, ita ut concubitus accesserit, vel matrimonium sit consummatum, & postea demum dolus appareat, conjugium propter dolum quidem (13) non rescindendum est, *Covarr. d. Matrimon. p. 2. c. 3. §. 7. n. 5.* licet species raptus magis, quàm conjugium sit, *Arnis. d. tr. cap. 3. num. 36.* Puniendi tamen sunt (14) deceptores ob mendacium, quòd infelicium nuptiarum, quales esse solent, quæ dolo concinnantur, autores extiterint & conglutinatores. Nihil enim struxere aliud, quàm scalas ad gehennam, cumque inter illos, qui decepti sunt, iræ, rixæ, odia, minæ ac quodvis scandalorum genus audiatur ad utroque conjugum, pax ibi nulla est, ibique neuter, instar hæticæ febris, potest avelli, nisi morte. Hinc scitè *Plutarch.*
- 15 (15) *d. præcept. Connubior.* Piscatio, *inquit*, quo fit medicamen-

mentis, compendiosè & subito capit piscem, sed insipidum & pravum reddit: Ita quæ viros voluptate capiunt, aut dolo malo inescant, etiam si in cassam facilè eos pertrahant, pertractos tamen intractibiles sentiunt, & decipularum memores. Ne autem Proxenetæ, qui de summâ, ac quantitate dotis, modo & solutionis tempore egerunt, scientes promissâ fuisse vana, talem machinationem & imposturam impunè auferant, (quod sæpe Proxenetarum proprium est, ut pecuniâ corrupti, non minus ut pictores ex ranâ Dianam faciant, *Dn. Job. Sigm. Findekeller in disp. inaug. Argentorat. ann. 1669. habit a sect. 2.*) Eos, cum sint, (16) in culpa, posse 16 conveniri *actione doli ad consequendum id, quanti nostra interest*, hac promissione dotis non fuisse circumventum, verior est sententia, *arg. l. 2. d. proxenet. l. 1. pr. l. 7. §. 10. l. 8. l. 18. §. 4. ff. d. dol. mal. l. 52. §. 21. l. 43. §. 3. ff. d. furt. D. Schröter. in not. ad Sutbold. dissertat. 15. apb. 64.* Ut hic verum sit: malum consilium consultori esse pessimum; idque optimo Jure, quid enim perfidiâ atrocius? Et Pronexeneta conventus, si in morâ sit solvendi præter id, quod promissum est, & sic ultra supplementum dotis, ad interesse (17) actio ista extenditur, 17 per ea, quæ tradit *Mévius comment. ad Jus Lubecens. tit. 10. Reusner. lib. 3. consil. 20. num. 9. Strach. tr. d. decoctor. p. 2. q. 7. pr. num. 33, & 34.* Quæ rectè, uti dictum, intelligunt de fallaciâ (18) & calliditate Proxenetarum; regulariter enim ex 18 negotio, in quo sine fraude intervenerunt, quasi mandatarii non tenentur per *l. 2. ff. d. Proxenet. arg. l. 10. ff. mandat. l. 20. ff. de his qui notant. infam.* Quis enim eo modo, si alterius factateneretur præstare in matrimoniis jungendis, officium suum unquam interponat? cum illud nemini (19) sit damnosum 19 *l. 7. ff. quemadm. testam. aper. l. 61. §. 5. ff. d. furt. l. 26. d. administr. tutel. vid. Strach. tr. d. Proxenet. part. 2. num. 24. Cavalcan. part.*

decif. 34. Petr. Peck. ad Reg. nullus ex consiliv. 62. num. 2. d. Reg. Jur. in 6to. Decius, Hippol. à Collib. Bronchorst. Corhofred. ad l. 47. ff. d. Reg. Jur. Cardinal. Tuschus. pract. conclus. 1071. num. 3. lit. P. 94. Surd. conf. 19. num. 12. Dolus autem (20) semper est probandus, quia in negotio per felicitate, quale hoc est, non præsumitur, cum sit delictum l. 51. ff. pro Socio. l. 15. §. 36. d. injur. Quomodo autem probetur vid. l. 1. C. d. dolo l. 23. §. 1. d. probat. l. 10. C. d. rescind. vendit. Barbof. Lucplet. 4. c. 44. voc. Dolus.

THE S I S XXVI.

Summaria.

1. Per literas offertur annulus.
  2. Non figurâ literarum, sed oratione, quam exprimunt literæ, obligamur.
  3. Documenta literaria probant matrimonium.
  4. Ista quippe diuturnitate sua alias probationes superant.
  5. Quandoque majorem auctoritatem obtinent.
  6. Modò literæ cù intentione mittantur, quòd velint matrimonium pangere.
  7. Virgo propter taciturnitatem obligatur.
  8. Literæ amatoris nihil probant.
  9. Probant tantùm matrimonium contrahendum, non tamen contractum.
1. **E**Tiam mediante literis (1) Annulus iste pronubus offerri, sponsaliaque contrahi possunt; Non quidem, ut ait *Jetus* in l. 38. ff. d. Oblig. figurâ literarum, (2) sed oratione, quam exprimunt literæ; obligamur, quamvis placuit, non minus valere quod scripturâ, quam quod vocibus linguâ figuratis significatur. Scriptura enim & signa ista tertii generis non voces tantùm, aut vocabula, sed res quoque & conceptus

ptus quoque denotant. *Aristot. lib. i. d. Interpr. c. 4.* Sic ad probandum matrimonium contractum documenta (3) literaria præprimis faciunt; quoniam ex instituto & impositione hominum tantum valent literæ, quantum ipse voces atque in negotiis & conventionibus cum oratione eundem vigorem & efficaciam habent. *Hering. d. fidejussor. c. ii. num. 29. Vasqu. d. succession. tom. 1. lib. 2. §. 25. req. 16. num. 55.* Imo diurnitate (4) suâ omnis generis probationes superant, & in exercendis litibus non solum eandem cum testibus vim atque auctoritatem. *l. 15. C. d. fid. instrum.* sed quandoque etiam (5) majorem iis condinere dicuntur *l. 10. ff. d. probat. & præsumpt.* Modò literæ unâ cum Annulo eâ intentione verbiſque ad eam conceptis mittantur, quod velint connubium (6) pangere. Qualia verba apud *Zafum lib. 2. consil. 3. num. 7.* extant; Ich schicke Euch hiermit einen Ring zu einen gewissen Zeichen meiner rechten und redlichen Lieb / und damit Euch und keine andere zu meinem Eheweib zu haben / und Euch hiermit zuvermählen / und zu nehmen. Et virgo annulum accipiens, licet nihil responsi dederit, (7) propter taciturnitatem, quæ æquiparatur consensui, obligabitur, vid. supra *Thef. XIII.* Literæ (8) autem, si amatoriam saltem sint, quamvis annulus adsit, ad probationem promissi matrimonii nihil valebunt. Notum enim est ejusmodi literas (*Bushlen-Brieffe*) inter (9) amantes tantum probare matrimonium contrahendum, non tamen contractum, *Francisc. Virvius decif. 241. num. 19. p. 2.*

THESIS XXVII.

Summaria.

1. Annulum pronubum hodie & Vir dat & Fœmina.
2. In ipso benedictionis sacerdotalis actu traduntur annuli.

- 1 **N**ec solus *Vir* (1) sed etiam *Fœmina* annulum dat pronubum, quod consuetudine ita est receptum. *Boeer. class. 1. dist. 9. th. 23. lit. E.* De Jure quidem civili solus sponsus sponsæ, non autem contra, annulum dabat, *arg. l. 38. in fin. d. rit. nupt. l. 5. C. d. Spons. Colleg. Jctor. Argent. tit. d. Sponsal. th. 10.* Hodie in quibusdam Ecclesiæ nostræ locis usitatum est,
- 2 (2) benedictionis sacerdotalis actu Neonymphos tradere annulos Pastori, qui eâ de causâ porrigit librum, ex quo verba solemnia præleguntur, ut super ipso ponantur; tunc iste annulum, quem sponsa obtulit, sponso, & quem sponsus, Sponsæ tradit, sicque invicem commutat.

THESIS XXIIIX,

Summaria.

1. Ritè dato annulo, contracta sunt sponsalia.
  2. Nec pœnitentiæ locus est sine gravi causâ.
  3. Rescissio sponsaliorum non debet fieri propriâ autoritate.
  4. Causæ rescindentes relinquuntur Judicis arbitrio.
  5. Annulos temerè remittentes nihil agunt.
  6. Magistratus istas personas ad consummationem cogere potest.
- 1 **D**ato ritè Annulo Pronubo contracta (1) esse Sponsalia constat, per ea, quæ supra & *Thef. XX.* dicta sunt, nec pœnitentiæ (2) sine gravi causâ locus est. Ut proinde vesana sit opinio eorum, qui cum Sponsalia contraxerint, Annulosque invicem dederint, id quod promiserunt, Annulos remittendo cupiant dissolvere; quasi consensu utriusque partis placitum dissolvi possit; In dantium & contrahentium potestate non est, ut vinculum matrimonii, quod ex voto ligarunt, pro lubitu solvant, quos enim Deus conjunxit, homo ne separet, per *c. super eo X. d. eo. qui cogn. conf. c. fin. X. d. transaction.*
- Re-

Rescisio enim (3) in Sponsalibus, si forsan ob causas prægnantes liceat poenitere, non debet fieri autoritate propria, sed Judex Ecclesiasticus, causæ cognitione desuper instituta, Sponsalia dissolvit. *l. 1. C. d. Sponsal. D. Struve exerc. 29. ib. 14.*
 & cum omnes causæ examusim enumerari non possint, Judicis arbitrio (4) relinquuntur. *Harprecht. ad jubr. instit. d. nupt. D. Carpzov. lib. 5. tit. 16. respons. 108.* in fin. pronunciatum esse testatur: *Ob nun wohl sonst in andern Contracten die Neue / wenn solche bey beyden Theilen vorhanden / zugelassen / und der einmahl geschlossene Contract wohl wiederum aufgehoben und dissolviret werden mag / diweil es aber dennoch mit dem Ehegelöbnis viel eine andere Gelegenheit hat / und dasselbe / wenn beyde Theile in beyseyn der Gezeugen / ihr redliches und beständiges Jawort von sich gelassen / durch Göttliche Ordnung dermassen verbündlich gemacht wird / daß es von den Contractanten nicht aufgehoben noch dissolvirt werden mag &c.*
 Ideoque annulos temerè remittentes (5) nihil agunt, nec propterea, quod mutuo sine causâ poenituerint, à promissis suppleendis liberantur; Magistratus istas personas ad consummationem matrimonii cogere debet; Sponsalia (6) enim hodie adeo obligatoria sunt, ut etiam sine Annulo vel arrhis contracta mutuo contrahentium dissensu dissolvi non possint. *Benfius d. Sponsal. part. 1. cap. 58.*

THESIS XXIX.

Summaria.

1. *Semper dispiciendum est, quis poeniteat.*
2. *Si fornicatio alterius partis superveniat, pars innocens licite poenitet.*
3. *Reus duplicatas arrhas restituit.*

4. Dans

4. Dans ansam litigio pœnâ istâ luit.
5. Pœnalis stipulatio in Sponsalibus valet.
6. Causa pœnitentia si sit superveniens, impedimentum aliquod Juris Arrhæ in simplio restituuntur.
7. L. 5. c. d. Sponsalib. generaliter loquitur.
8. Distinctio Glossæ affertur.
9. Quenam sententia in Consistoriis sit recepta.
10. Justum est personas istas, quæ contra Legum sanctiones agunt, pœnâ quâdam affici.
11. In odiosis leges tam restringuntur quam extenduntur.
12. Bina sponsalia contrahens arrham datam restituere tenetur.
13. Pœna prævaricatori arbitraria decernitur.
14. Rescriptum ex D. Carpovio.

EO casu, quo pœnitentia in Sponsalibus contractis locum habet, si de restituendo Annulo cum aliis rebus, quæ arrhæ loco data sunt, quæstio movetur, dispiciendum est, quis pœniteat (1) & quisnam causam pœnitentiæ dederit. Sic si fornicatio alterius (2) contrahentium partis superveniat, fit, ut pars innocens licitè pœniteat; atque recedat à Sponsalibus c. de illis 2. X. d. condit. appof. c. frustra 76. d. reg. jur. in 6to. quoniam in promissione nuptiarum conditio castitatis & pudicitia subintelligitur Sanchez. d. Matrim. lib. d. Spons. d. 48. & seq. Tunc pars (3) rea duplicatas arrhas restituat necesse est. Idem dicendum erit, si inimicitia (4) capitales oriuntur, ut nullo modo reconciliatio possit obtineri; ibi dans ansam litigio pœnâ istâ luit. Leges enim pœnales volunt tunc præstari duplum, si per accipientem stet, quo minus promissum sequatur, 17. c. d. fide instrum. princ. Instit. d. Empt. & vendit. l. 3. l. fin. C. de Sponsal. l. 1. C. si nupt. ex rescript. petant. Franc. Dar. d. Sponsal. ad tit. solut. matrim. §. 4. in fin.

5 Ubi observetur, quòd contra (5) prohibitionem Juris civilis

lis contrariâ lege atque observantiâ pœnalis stipulatio in Sponsalibus valeat, utpote si sponsus vel sponsa sine legitima causâ de facto à Sponsalibus recedere velit, pœnam promissam præstare teneatur *Laimaon. in Theolog. Moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. c. 1. num. 8. D. Lauterbach. d. tract. th. 50. & seqq.* Sin autem causâ (6) pœnitentiâ sit superveniens aliquod impedimentum Juris, ut si intervenerit naturalis procreandi imbecillitas *l. 10. cum auth. seq. C. d. repud. l. 39. d. jur. dot.* Item furor, à cujus consuetudine omnes abhorrent *Cypria. d. Sponsal. c. 13. §. 59.* Morbus contagiosus & desperatus, ut & sanitatis & vitæ periculum subsit, *Carpzov. Jurispr. Eccles. lib. 2. defn. 176.* Annulum & arrhas non duplicatas, sed in simplo restituunt, quæ nec Fisco cedunt *d. l. 5. C. d. Sponsal.* Ex quâ lege, (7) utpote quæ generaliter & sine distinctione loquitur, *D. Lauterbach. d. tract. th. 150. & seqq.* concludit, quando duo ratione consanguinitatis vel affinitatis in gradu prohibito juncti sponsalia contraxerint, prohibitionem sciverint nec ne, quòd arrhas duplicatas restituere non teneantur, neque iis privari; aut ipsæ Fisco vindicari debeant; quia nulla lex id velit, & pœnæ non sint extendendæ, sed restringendæ *l. pen. ff. d. pœn. cap. odios. 15. d. Reg. Jur. in 6to.* Non attentâ distinctione (8) *Glosse in d. l. 5. C. d. Sponsal.* Quæ vult, ut si Sponsa, quæ arrham dedit, matrimonium inter ipsam & sponsum sciverit esse prohibitum, nihilo tamen minus sponsalia contraxerit, sponso duplicatam restituere teneatur, sin autem ipse sponsus unâ hoc noverit, arrhas Fisco; quando uterque ignoraverit, invicem restituendas, si sponsa quidem nesciverit, sponsus autem noverit, non sponso, sed Fisco præstandas esse. Cui opinioni suffragatur *Sichard. ad d. l. num. 8. & 9.* ex rationibus, quas solidè affert. *D. Lauterbach. d. l.* Prior sententia in Jure firmo quidem stat talo; ast in Consistoriis hodie (9) potteriozem fuisse arreptam juxtaque ipsam

10 ipsam judicatum memini. Neque etiam illud adeo (10) odiosum sed justum & favorabile videtur, personas istas, quæ scientes prudentes contra sanctiones legum agunt, atque constitutiones Legumlatoris susque deque habent, poena quadam affici; possunt enim (11) in odiosis & poenalibus leges circumstantiis probè adhibitis tam restringi, quam extendi. *vid. D. Franzkius comment. ad ff. d. Legib. num. 46. & 51.*

12 Quemadmodum etiam bina (12) sponsalia contrahens si posteriora rursus dissolvantur, pars nocens & arrham datam & expensas restituere tenetur, suamque quam dedit arrham, amittit, quam in Consistorio exhibet; neque ei competit indebiti condictio, quia fraudulenter & dolose dedit *l. si ob turpem 8. ff. d. condict. ob turp. caus.* & præterea (13) poena prævaricatori arbitraria decernitur: *Authent. hodie C. d. repud. Ordinat. Ecclesiast. Sax. Elect. tit. von Ehefachen* atque ita (14) rescriptum esse in ann. 1636. notat. *D. Carpzov. lib. 2. Jurispr. Consistor. tit. 4. def. 64. num. 16.* ibi. Wenn ihnen denn darneben eine Straffe / als ihr vier gute Schock nebens dem doppel Ducaten / uns heimgefallenen Wahlshages / Ihme aber zwey gute Schock wegen des von ihnen gegebenen Aergernis auferleget worden / Sie aber solche noch zur Zeit nicht eingeschicket; Als ist an statt seiner Churfürstl. Durchl. unser Begehr / Ihr wollet also bald nach Verlesung dieses bey dem Rath die Verordnung thun / solche verwirckte Straffe und Wahlshag von ihnen unseumlich einzubringen / und uns anhero versiegelt zu überschicken. 26.

THESIS XXX.

Summaria.

1. Probatur Annulum Pronubum esse datum per confessionem.
2. Non refert, absente vel presente parte fiat.
3. Cum distinctione tamen.

4. Pro-

4. Probatur per literas.
5. Per testes.
6. Unius dictum non sufficit.
7. Proxenetæ pro matrimonio non simpliciter repelluntur.
8. Plenissima & semiplena fides raro ipsis tribuitur.
9. Requiritur perfectæ probationes.
10. Conjectura non sufficiunt.
11. Demosthenis dictum allegatur. (habet.)
12. Clandestinitas per se aliquid ex opinione sinistra adherens
13. Contra contractum clam initum militat suspicio fraudis.
14. Rem sanctissimam in angulo tractari non est ferendum.
15. Datus annulus pro matrimonio non inducit presumptionem.
16. Statuunt nonnulli annulum immissum mulieri esse signum pro matrimonio.
17. Signum equivocum, qualis est annulus, nihil præcisè probat.
18. Ad proverbium respondetur.
19. Si circumstantiæ concurrant, annulus præsumtivè probat.
20. Ut Juramentum possit imponi.
21. Præsertim si stuprata ostendat annulum, fidemque sibi de matrimonio datam efferat.
22. Magis pro matrimonio, quam contra illud pronuntiandum est.

Probatur Annulum esse Pronubum, hoc est, in fidem matrimonii datum per (1) Confessionem. Quæ probatio dicitur plenissima, nullaque est ipsa melior l. unic. C. d. confess. l. 13. C. d. non numer. pec. Et in Consistoriis (2) nostris nihil refert absente num præsentè parte fiat confessio. Heig. q. 22. num. 42. Ubi tamen distinguendum est, (3) num personæ, quæ matrimonium contractum fatentur, habeant Patentes vel non. Priori casu sponsaliorum celebratorum signum non erit annulus, nisi Parentes consenserint, vid. Thef. XV. & seqq. Posteriori,

tiori contrahentes clandestina licet se habuisse fateantur spon-
 salia, confirmatur tamen matrimonium. *Mascard. d. probat. con-*
 4 *clus. 1031. num. 2.* Item per (4) *Literas*, vid. *Thef. XXVI.* & per
 5 *Testes* (5); inque duorum vel trium ore stabit verum *Deut. 17. &*
 6 *19.* Neque testis unius dictum sufficiet (6) *l. jurisjurandi D. d.*
 7 *Jurejur. Proxenetæ* ram (7) pro matrimonio, quàm contra ad-
 mittuntur, neque simpliciter repelluntur; qualis autem &
 quanta fides ipsis sit adhibenda, judicis arbitrio relinquitur.
Farinac. d. testib. quest. 60. num. 44. plenissimam & semiple-
 8 nam fidem ipsis raro tribuunt DD. ita ut testes (8) omni ex-
 ceptione majores haud sint, *D. Carpov. Jurispr. Consistor. lib.*
 9 *3. tit. 3. defm. 43.* Hic requiruntur perfectæ (9) & luce, quod
 ajunt, meridiana clariores probationes, vid. *Scbrad. d. freud.*
 10 *part. 2. part. 9. sect. 13. num. 131.* Neque meræ *conjecturæ* (10)
 sufficiunt; actus quippe iste, ubi de matrimonio ineundo
 tractatur, talis non est, ut occultè geratur, vel cui non possint,
 11 vel non debeant adhiberi testes, nam, uti *Demosthenes* (11)
in anotor. ait, neque in tali contractu quisquam nullos testes
 adhibet, imò his de causis & nuptias celebramus, & maxi-
 me necessarios invitamus, quòd non levis res agatur, sed vi-
 ta sororum & filiarum alienæ fidei committatur, quæ ut in
 tuto collocetur summâ curâ providemus. Imò habet clan-
 12 destinitas (12) per se aliquid ex opinione sinistra adhærens,
 multaque, quæ aliàs minus probantur, si manifestè fiant, ex-
 cufatione digna creduntur *l. non existimo § 4. ff. d. administr. tu-*
 13 *tor. l. quoties. §. 4. ff. eod. tit. l. ult. ff. d. Rit. Nupr.* uti arias con-
 tra contractum (13) clam initum militat præsumptio fraudis
 & doli, *Tiraquell. tract. d. utroque retract. in præfat. retract.*
 14 *convent. num. 13. & 14.* Acrem (14) sanctissimam & ad torius
 vitæ summam pertinentem clam semotis arbitris, in angulo
 tractari & expediri, non videtur ferendum: cum multa dolose
 ac

ac fraudulenter; per clancularios ejusmodi congressus perpetrari queant, quæ præcavere boni & legislatoris *D. Carp-zov. part. 4. consil. 20. def. 8.* Datus (15) ergo annulus pro matrimonio vix inducit præsumptionem, magis enim censetur præcedens ad Venerem, & ad illicitum amorem, quàm ad conjugalem *Paris. consil. 59. num. 20. per gloss. & Bart. in c. 5. d. adult. vid. supr. Thef. XIV.* Quamvis plurimi statuunt, solam immisionem & gestationem annulli inducere præsumptionem pro Matrimonio, ut *Lapus allegat. 57. circ. fin. num. 16. verb. & licet annulli immisso & c.* dicat, quod Annulus immissus (16) 16 per virum mulieri sit actus notus, & vulgare signum ad judicandum pro matrimonio, prout sumus arguat ignem; ita ut in proverbium abierit: *Ist die Jungfer beringet / so ist sie gnug bedinget.* Verùm signum æquivocum, (17) qualis est annulus, nihil præcisè probat, imò ne quidem præsumptionem inducit *c. in presentia 8. de probat.* quod cum aliis latrius deducit *D. Struck. consil. 5. num. 56. & seqq.* Ad allegatum (18) 18 proverbium respondent Jcti, illud præsumptivè procedere in locis, ubi talis viget consuetudo; ut quando Juvenis tradit virgini annulum, præsumatur sponsalia esse celebrata seu promissum matrimonium, prout in Italia & Padua hoc observari refert *Menoch. tract. d. presumpt. lib. 3. pr. 2. num. 6.* contra quam consuetudinem disputat *Cypra. d. Sponsal. c. 11. §. 5. num. 3.* Sin autem aliæ circumstantiæ (19) concurrant, utpote 19 te quando tractatus de matrimonio contrahendo præcesserunt, vel matrimonium esse promissum semiplenè vel minus quam semiplenè sit probatum, sive suspitione pars rea sit gravata, tunc annulus præsumtivè probat. *Mascard. d. probat. conclus. 1023. num. 2. vol. 2.* & ipsi Juramentum purgatorium (20) injungi potest. *Besold. part. 3. consil. 140. D. Hahn in 20 Observat. ad Wesenbec. tit. d. Sponsal. num. 5.* præsertim si stupa-
prata

21 prata (21) ostendat annulum à stupratore datum, fidem-
que sibi de matrimonio esse datam asserat, deferendum
erit jam dictum juramentum; cùm præsumptio sit contra
22 stupratorem *Br. in l. 3. ff. d. jurejur.* semper enim magis (22)
pro matrimonio, quàm contra illud est præsumentum *Carp-*
zov. pract. crimin. part. 2. q. 68. num. 97. siquidem actus dubius
ita est interpretandus, ne ex eo resulet delictum *l. merito ff.*
pro socio.

THE S I S XXXI.

Summaria.

1. *Casus proponitur.*
2. *Actrice promissionem matrimonii non probante reus absol-*
vitur.
3. *Ex amatorio sermone aliquid arguitur.*
4. *Que efficacia sit osculorum secundum Aristæneum.*
5. *Amantes non præsumentur inter se semper dixisse pater noster.*
6. *Punitur reus conventus pœnâ arbitrariâ; ubi responsum in-*
feritur.

Casus est: (1) Pamphylus amat Lydiam, & quò verba cum
ipsâ eò commodius conferre possit, virginis Parentes
comiter observat, honorisque causâ istos sæpius visitat, ut
cum virgine confabulandi, præsertim cùm absint, detur oc-
casio. Parentes reversi etsi sæpius Pamphylum cum Lydia in-
veniant, conservationem tamen istam ægrè haud ferunt, si-
bi forsitan persuadentes, politum istum Juvenem brevi
fore suum generum. Amore indies crescente munera affe-
ctionisque signa sequuntur, interque talia etiam est an-
nulus pretiosus varique artificii; sit autem nescio quid,
quod amatoris animus mutetur, nimia conversatio inter-
mittatur, imo Pamphylus cum Pamponio contrahat sponsalia
Ly-

Lydia amore *Pamphyl*i peditus inflammata & amorem & fi-
dem urget, imò promissionem sibi esse factam connubii pa-
lam affirmat ostendens anulum, quem ait esse pronubum
seu arrhæ loco datum. Quaritur quid statuendum? Et Resp.
ni quid actrix (2) probare possit, promissionem matrimonii 2
præcessisse, reum esse absolvendum; per ea quæ *Thes.* præ-
cedenti & supra dicta sunt. Quoniam autem ex amatorio
sermone literisque ultro citroque misis aliquid (3) arguitur 3
arg. l. *fin. ff. d. Sponsal. c. l. s. ff. d. Rit. Nupt.* & dum oscula figunt
amantes, signum putantur unionis; nam ut *Aristeneus lib. 2.*
epist. 19. de osculis, (4) quæ amantes invicem mutant, ait, non 4
ad motus solum pectoribus, sed ipsis etiam animis per con-
juncta oscula; hoc enim osculum potest, hoc petit; festinant
invicem ad se animæ per ora, concurruntque circumlabia,
fitque ibi coitus animarum dulcissimus *D. Romanus dissert. d.*
oscul. tb. 3. Fit sæpe, ut homines aliquid sinistra, neque mu-
nera simplicis affectionis ergo data esse judicent, aut aman-
tes (5) inter se semper dixisse pater noster præsumant, (uti 5
Baldus loquitur,) & propterea virgo maculam quandam fa-
mæ contraxisse videatur, cuiusam amabili conversatione
dedit iste *Pamphylus*, reus conventus de Jure non repetit
anulum aliaque munera, quæ penes accipientem manent.
Punitur (6) tamen à Magistratu pœna pecuniaria, prout 6
pronunciatum memini à *Dnn. Consistorialibus* in Imperiali
Nordhufa anno 1655. uff erhobene Klage/ Summarische angestat-
te Verhör und gethane Antwort in Ehe- und Verlöbnuß: Sa-
chen M. M. vor sich und wegen seiner Tochter Maril. Kläger an ei-
nem; gegen und wider S. N. Beklagten am andern Theil geben
CC. Rathe des H. Reichs-Stadt Nordhausen wie zum Con-
sistorio Verordnete den Bescheid/ weil Beklagter die angegebene
Ehe und Verlöbnuß/ wie dieselbe von Klägern vorbracht in allen
Puncten mit Nein sagen beantwortet/ und Er derselben nicht
ge-

geständig seyn wollen / Kläger auch dagegen den Inhalt seiner Klage / wie dieselbe vorbracht und in facta negiret worden / zu beweisen sich angemasset / mit den vorgestalten Zeugen aber nicht erhärtet / so wird Beklagter von der angestalten Klage zwar absolviret / und Ihm mit C. L. die anderweit vorhabende Ehe vermittlest üblicher proclamation und copulation zu vollziehen verstatet / weil aber Kläger dabey so viel bescheiniget / und Beklagter dessen nicht in Abrede seyn können / daß Er bey Klägern vielfältig aus- und eingangen / bey dessen Tochter eine und andere Freundschaft gesucht / mit ihr den Ring gewechselt / ihr Schue verehret / und also die Dirne darüber in ein Geschrey und Beschimpfung gebracht / so ist Er / daß Er von Ihr anders nichts als liebes und gutes wisse / auch sie vor ein ehliches Mensch hielte / sich offentlich zu declariren schuldig / und wird darüber gestalten Sachennach in 20. Rthl. Straffe verdammet. Urfundl. 2c.

THESIS XXXII.

Summaria.

1. *Annulus & qua arrba nomine data sunt, de Jure Civili sunt restituenda.*
2. *Hodie contrarium observatur.*
3. *Donatione perfecta Jus statim donatario queritur.*
4. *Arrba in jure dicitur dari.*
5. *Dare est Dominium transferre.*
6. *Dispositioni d. l. 3. per contrariam observantiam est derogatum.*
7. *Consuetudo dicitur imitari legem.*
8. *Responsum ex D. Carpzovio.*
9. *D. Hahnii distinctio.*
10. *JCorum Helmstadiensium Responsum.*

n. Di-

11. *Dicta l. 3. indistinctè loquitur.*
 12. *Si Annulus penes accipientem pereat, cujus sit periculum?*
 13. *Num Filius Patri succedens in communem hereditatem Annulum & Arrham conferre debeat? N.*
 14. *Nisi de Patris voluntate aliter constet, vel consuetudine aliter sit introductum.*

TAndem notetur; quamvis Annulus Pronubus atq; ea quæ arrhæ nomine data sunt, nuptiis secutis (1) de Jure Civili sint restituenda *arg. l. 3. C. d. Sponsal.* Hodie tamen in plerisque Germaniæ ditionibus (2) vulgo contrarium observari teste *Laimann. in Theol. Moral. lib. 5. tr. 10. part. 1. c. 1. num. 5.* ita ut accipientis maneant. *Christinæ vol. decis. 127. num. 12.* Licet nuptiæ non sequantur; puta quando verb. grat. Sponsa ante nuptias moritur, Sponsus data non repetit; quoniam ea, quæ hodiæ ipso Sponsaliorum die dantur, animo donandi fiunt. Donatione autem (3) perfecta Jus statim donatario i. e. dominium quaritur, *l. ultim. §. Lucius d. donation* quod ei invito adimi non decet *l. id. quod nostrum ii. d. Reg. Jur. Giphani. p. 253.* nec quod semel placuit displicere amplius potest, per Jura vulgata. Et arrha, cujus species est (4) Annulus noster, injure nostro dari & data dicitur *l. 35. pr. ff. d. contrah. empt. & vendit. l. ii. §. 6. action. empt. pr. Inst. d. empt. & vendit.* Dare (5) verò in hac formula significat dominium transferre *§. 14. Instit. d. action. l. 75. §. fin. d. verb. obl.* Ut sic dispositioni *d. l. 3.* per contrariam (6) consuetudinem & observantiam derogatum sit; Consuetudo autem Jus est, & perinde uti lex obinet *§. 9. Instit. d. Jur. Natur. Gent. & Civil. & imitari (7) dicitur legem d. §. 9. l. fin. C. d. consuet.* Atque ita pronunciatum esse testatur (8) *D. Carpzov. part. 3. const. 19. def. 13.* Ob wohl ener Bräutigam vor der Hochzeit verstorben ic Seyd ihr doch dasjenige / was ihr ihme bey dem Verlöbniß geschen;

geschencket / oder zu dessen Ausrichtung aufgewendet / von seinem
 Freunden wieder zu fordern nicht berechtiget / in massen denn auch
 Ihr hinwegwiederum dasjenige / so euch vom Bräutigam zum Ehe-
 und Mahlschätze beyrn Verlöbniß verehret worden / seinen Freun-
 den wieder auszuantworten / nicht angehalten werden möget
 D. R. W. Item definition 14. So verbleiben Euch beydes die
 17. Reichthaler welche euer verstorbener Bräutigam an statt des
 Ringes gegeben billig / Equidem iusignis Jctus D. Hahn. in
 9 *Observat. ad Wesenbec. d. Sponsal. num. 5. distinguit (9) inter*
Sponsalia de futuro & de presenti; ita ut si sponsalia de futuro
facta sint, & sponsus decesserit, restitutioni arrharum lo-
cus sit, posteriori casu non item; atque sic etiam in anno
 10 1626. Göslariani Hieronymo Bethman esse (10) pronun-
 ciatum ab amplissima Facultate Helmstadiensi refert ibi:
 Hat euer Sohn Martinus Bethman ohngefahr vorm Jahre sich
 mit einer Jungfrauen / auf Einwilligung derselben Freunden /
 und Anverwandten ehelich verlobet und eingetaffen / auch darauf
 unterschiedliche viele stücke Goldes und Ringe aus euer als des Va-
 ters Hand entlehnet / und dieselbigen scherwehnter seiner Braut
 auf Bekräftigung der Ehe zugestellet / und seynd folgendes beyde
 Personen so wohl Braut als Bräutigam / mit tode abgangen /
 und also die Hochzeit nicht volbracht / weniger die Ehestiftung
 vollzogen worden. Ob denn wohl dahero sich ansehen lässet / als
 wenn allhie *juxta l. 3. C. d. Sponsalib.* die restitutio arrharum, quæ
 sponsaliorum nomine data sunt, statt habe; Weil dannoch aus an-
 geregem Vericht nicht anders erscheinet / denü das in gegenwär-
 tigen Fall zwischen berührten beyden contrahenten nicht sponsalia
 de futuro (in quibus dicta lex 3. locum habet) sondern sponsalia
 de presenti contrahiret / auch die lezt verstorbene Sponsa dazu / das
 matrimonii consumatio ipsa oder Nuptiarum sive Nuptiarum festi-
 vitas nicht erfolget / keine Ursach gegeben; So seyd ihr dasjenige/
 was euer Sohn Martinus seiner Braut auf die Ehe gegeben / von
 derselben hinterlassenen Erben wieder abzufordern nicht befugt;
 Es wäre denn erwieslich / daß zwischen igtwehnten beyden Per-
 sonen

sonen nur Sponsalia de futuro contraheret, möchten alsdenn an-
 geregte arrhæ wieder abgefordert werden / B. N. W. Verùm
 si secundum d. l. 3. est pronunciandum, (11) indistinctè illud
 fieri debet, cum lex in genere loquatur, quod pluribus
 monstrat *D. Lauterbach, d. tr. th. 142. 143. 144. 145.* ubi alio-
 rum objectionibus masculè satisfacit, quæ omnia huc trans-
 ferre supervacaneum videtur. Ex prædictis constabit,
 si Annulus vel Arrha apud accipientem pareat, (12) cu-
 jus sit periculum? Et cum res pereat suo Domino l. 9. C.
de pignor. act. periculum accipientis erit vid. tamen distin-
 ctionem apud *D. Lauterbach, l. c. th. 134.* Qui etiam *th. ult.*
 laudatissimi tractatus quæstionem: Num annulum vel
 arrham filius patri succedens (13) in communem here-
 ditatem conferre teneatur, distinctione dirimit. Et *Fa-*
schineus s. controvers. 82. vult, donationem filio à Patre fa-
 ctam, ut uxorem nobiliorem aut ditiozem ducat & inve-
 niat, non esse conferendam; quontam simplex est dona-
 tio, proindeque jure simplicis donationis *regulariter* con-
 ferri debet l. 18. *famil. hercisc. Brunner, d. collat. honor. cap. 4.*
num. 823. Et datio ista liberalitatis species est, & Pater
 spontaneo motu, non coactus, ex benivolo erga filium
 animo, donasse ejusmodi annulum præsumitur. Neces-
 sitatem enim subesse quis asserat? Cum etiam absque an-
 nulo matrimonium firmitudinem suam habere possit,
 neque Sponsa tam munusculum quàm sincerum Amato-
 ris animum æstimatura sit; collatio ergo cessabit. (14) 14
Nisi de voluntate patris expressè aliter constet, vel consuetudi-
ne alicujus loci aliter observetur, prout Dominos Lipsienses
pronunciassent refert D. Carpov. p. 3. constit. 11. def. 12. Annu-
 lus Pronubus pertinet ad Geradam, per *articul. 24. lib. 1.*
Landes-N. verb. Singerlein / Armgeld / Weichbild artic. 23. verb. alle
Singerlein Boespan &c. D. Burch. Berlich, tract. d. Jur. Novæcar. ac-
quir. art. 7. sect. 1. num. 502.

THESIS XXXIII. & Ultima.

Summaria.

1. Annulus Pronubus pro re admodum levi non est estimandus.
2. Diabolus Spiritus est nocendi cupidissimus.
3. Notabilis historia narratur.
4. Ligationes Dei permissu malefica peragunt.
5. Exemplum viri literati allegatur.
6. Prohibita est ejusmodi recuperatio valetudinis.
7. Superstitiosi homines aurum annulo pronubo abradunt, atque in epilepsia adhibent.
8. Aurum in se & sua substantia parum aut nihil praestat.
9. Aurum istud per in augurationem sponzorum benedictionem non recipit.
10. Superstitio est mingere per annulum ad solvendam ligaturam.
11. Ligula ista à causa supernaturali provenit.
12. Remedium istud curativum est, non preservativum.

1 Corollarii instar heic meminisse lubet : Annum pronubum pro re admodum levi (1) non esse estimandum, assollicitè aservandum ; Diabolus (2) enim Spiritus est nocendi cupidissimus, & habet multos ac infinitos modos fallendi homines. Placet post Kirchmannum d. lib. c. 18. ex Wilhelm. Malmesburiensi lib. 2. d. gestis Regum Anglorum cap. 13. pag. 86. de novo quodam marito, qui annulo hujusmodi male aservato, fascinatus legitur, historiam adferre : Ut Romam, 3 »(3) ait, revertar, ejusdem urbis civis ephelus aetate, locuples opibus, genere senatorio sublimis, uxorem noviter duxerat, sodalibus suis accitis convivium frequens paraverat. Post cibum cum minurioribus poculis hilaritatem in-

„invitassent , in campum prodeunt , ut oneratos dapibus sto-
 „machos vel saltu vel jactu , vel aliquo exercitio attenuarent .
 „Ipse Rex convivii , ludi signifer , pilam poposcit , interim
 „annulum sponsalitiū digito extento statuae area , quae
 „proximè adstabat , imposuit . Sed cum benè omnes so-
 „lum impeterent , suspiciosus extis incalescentibus , primus
 „se à lusu removit , annulum repetens invenit statuae digi-
 „tum usque ad volam curvatum . Diu ibi luctatus , quòd nec
 „annulum ejicere , nec digitum valeret frangere , tacitè dis-
 „cessit , re sodalibus celata , ne vel praesentem viderent , vel ab-
 „sentem annulo privarent . Ita nocte intempesta cum famu-
 „lis rediens , digitum iterum extentum & annulum subre-
 „ptum miratus est . Dissimulato damno novae nuptae blandi-
 „tiis delinitus est . Cumq; hora cubandi venisset , seque juxta
 „uxorem collocasset , sensit quiddam nebulosum & densum
 „inter se & illam voluntari , quod posset sentiri nec posset vide-
 „ri . Hoc obstaculo ab amplexu prohibitus , vocem etiam au-
 „divit : Mecum concumbe : quia hodie me desponsasti . Ego
 „sum Venus , cujus digito apposuisti annulum , habeo illum ,
 „nec reddam . Torritus ille tanto prodigio , nihil referre au-
 „sus est , nec potuit : in somnem illam noctem duxit , tacito ju-
 „dicio rem examinans . Elapsū est in hoc multum tempus ,
 „ut quacunq; ille hora gremio vellet conjugis incumbere ,
 „illud idem sentiret & audiret : aliàs sane valens , & domi-
 „natus & militia . Tandem querelis uxoris commonitus ,
 „rem parentibus detulit . Illi habito consilio , Palumbo cui-
 „dam suburbano presbytero negotium pandunt . Erat is
 „necromenticis artibus instructus , magicas excitare figu-
 „ras , demonas territare , & ad quodlibet officium impellere .
 „Pactus ergo grande mercimonium , ut si amantes conjun-
 „geret , multo aere fulciret marsupium , in omne se ingenium
 „novis artibus excitavit , compositamque epistolam juveni

„dedit: Vade, inquit, illà horà noctis in compitum, ubi se
 „findit in quadrivium, & stans tacitè considera; transient
 „figura hominum utriusque sexus, omnis ætatis, omnis gra-
 „dus, omnis postremò conditionis, quidam equites, quidam
 „pedites, alii vultum in terram dejecti, alii tumido superci-
 „lio elati, & prorsus quicquid ad lætitiã vel tristitiã per-
 „tinet, in eorum videbis & vultibus & gestibus: nullum eorum
 „compellabis, etsi loquantur tecum, sequetur illam turbam
 „quidam reliquis staturà procerior, formà corpulentior,
 „curru sedens: huic tacitus epistolam trades legendam; fiet
 „è vestigio quod voles. Fac tantum præsentĩ animo sis. Ag-
 „greditur ille iter præceptum, & nocte sub divo astans, si-
 „dem dictotum presbyteri visu explorat. Nihil enim fuit,
 „quod minus promissis desideraret. Inter ceteros quoque
 „transcuntes vidit mulierem ornatu meretricio mulam ine-
 „quitantem: crinis solutus humeris involitabat, quem vitta
 „aurea supernè constrinxerat: in manibus aurea virga,
 „quã equitaturam regebat, ipsa pro tenuitate vestium
 „penè nuda, gestus impudicos exequabatur. Quid plu-
 „rã? ultimus, qui dominus videbatur, oculos terribiles in-
 „juvenem exacuens, ab exe superbo smaragdus & unõibus
 „composito causas adventus exquirat. Nihil ille contrã, sed
 „prorentã manu porrigit epistolam. Dæmon notum sigil-
 „lum non ausus contemnere, legit scriptum, moxque brachi-
 „is in cælum elatis: Deus, inquit, omni potens, in cujus con-
 „spectu omne peccatum est foetor, quamdiu pateris nequitas
 „Palumbi presbyteri? nec mora, satellites à latere suo misit
 „Diabolus, qui anulum extorquerent à Venere, illa multum
 „tergiversata, vix tandem reddidit. Ita juvenis vorĩ com-
 „pos sine obstaculis potitus est diu suspiratis amoribus. Sed
 „Palumbus, ubi Dæmonis ad Deum de se clamorem audi-
 „vit, finem dierum sibi præsignari intellexit. Quocirca
 „omni

omnibus membris ultro truncatis; miserabili defunctus
 est pœnitentiâ; confessus Papæ coram populo Romano in-
 audita flagitia; addit Kirch. hæc accidisse temporibus Gre-
 gorii VI. Pontific. Et tantas nodationes, (4) ligationes ac
 Incantationes permissu Altissimi Dei maleficas posse pera-
 gere experientia proh! satis attestatur. Ut unum adhuc ex
Paul. Girlando tract. d. Sortil. quest. 6. num. 15. exemplum viri
 egregie literati (5) recenseam; iste à sagâ quadam adeò tor-
 titer ligatus fuit, ut nullâ arte Medicâ dissolvi posset, & ur-
 gente uxore juvenculâ matrimonii separationem non sine
 dolore & verecundia consentiret. Antequam autem hoc fie-
 ret, consuluit ipsi quidam senex; ut Magum quendam ce-
 lebrem consuleret, qui etiam vocatus suis artibus nodatum ti-
 nica nocte solvit. Quo facto, membrum virile cœpit erige-
 re vultum (verba sunt præfati Autoris) ac subito salit, & ap-
 prehenâ uxore, reddidit bebitum satis pingue cum maxima
 dulcedine & delectatione, atque suscepit optimam urriusque
 sexus prolem. Sed quid de hoc curandi modo judicandum?
 audiamus magnum Theologum Tubigensem *D. Theod.
 Thummium in tract. Theolog. d. Sagar. impietat. nocend. imbec.
 &c. quest. 7. in fin.* Prohibita est (6) inquit, & inexcusabilis hæc
 recuperandæ valedutinis ratio. Et semper Dæmon lucrum
 aliquod sibi ex suis curationibus venatur; semperque animæ,
 interdum etiam corpori nocet: quia semper aliquid admis-
 cet, quo fiduciam homo in ipsum præsteatur, vel quò eos à
 Deo ad creaturas avertat, & à cœlestibus curis ad terrenas
 sordes, à seriis ad nugatoria deducat, *vid. D. Conringii dissert. d.
 Incantatione.* Et prout est humanarum mentium ludibrium
 homines (7) superstiosi aurum annulo pronubo abradunt,
 atque in morbo epileptico istud, imò corollam nuptialem,
 quam gestavit Sponsus, adhibent. Verùm quemadmodum
 aurum

8 aurum (8) in se & suà substantià in ejusmodi morbis parum aut nihil præstat, ita prærogativam quandam aurum annuli pronubi sibi præ alio non vendicabat; annulus enim sive sit aureus sive argenteus signum tantum est conjugalis amoris, neque per inaugurationem (9) sponsorum benedictionem recipit illud aurum. Mera iridem superstitio est (10) quando Sponsus ad solvendam ligaturam, **das Nöstel verknüpfen** / mingit per anulum pronubum Ligula ista (11) ex vi incantationis quadam, atque sic à causa supernaturali provenit, quam mictio per anulum ex sese solvere haud valebit. Sicuti quoque agunt fieri, si ligatus urinam mittat in os lupi piscis, huncque in fluvium quendam projicit, quapropter *Mizald. lib. 2. centur. memorabil. ait.* Quod hoc remedium (12) per anulum sit curativum, non autem præservativum. De ejusmodi curationibus nervosius disserat Medicus. Hæc de Annulo Pronubo collegisse ac bona mente evulgasse sufficiat. Sit

GLORIA DEO!

DE

DE
**MODO AC USU
COMPUTATIONIS
GRADUUM
DISSERTATIO.**

Quam illustri Vir Dn. Z. P. à L.
in alma hâc Salana olim habuit,
quæque bono publico iterum
excusa est.

HUJUS materiae tractationem utilissimam esse, nemo sanæ mentis negabit; itaque absque verborum ambage illam *si v. De q.* aggredior.

1. Computatio graduum nihil aliud est, quam numeratio seu investigatio, quam latè à se invicem personæ in **CONSANGVINITATE & AFFINITATE** distent.
2. **CONSANGVINITAS** est vinculum personarum ab eodem stipite proventientium, carnali propagatione contractum.

Hoffiens. *in summa de consang. q. 1. & ibid. CC. com.*

Ab aliis aliter definitur, vide Georg. Schulßen *in rr. de arb. consang. & affin. l. 1. n. 3.*

Vinculum dico occasione *l. non facile. 4. §. cognationis. 2. ff. de gradibus & affin.*

Ab eodem stipite, intellige propinquo non remoto, quia provenientes ex eodem stipite remoto non sunt consanguinei; alioquin omnes homines, utpote ex eodem stipite Adamo & Evâ proventientes, consanguinei forent. Covarr. *de matrimoni. lib. 1. c. 6. n. 1.*

Stipes est illa persona, à quâ cæteræ, de quarum conjunctione quaritur, proveniunt & originem ducunt. Breder. *in Inst. de Nupt. rubr. de consang.* Vocatur aliàs stemma & stirps à Jctis, quasi origo, radix & progressio personarum ejusdem generis. Val. Förster. *de success. lib. 3. cap. 6. n. 13.*

3. Accipitur hic pro iis personis, quæ reverà inter se sanguine legitimè vel illegitimè, quoto etiam gradu distent, junctæ sunt.

Non pro adoptivis & cæteris cognatis, de quibus impræsentiarum nihil dicam; quod in vestibulo statim disputationis præmonendum esse, omnino duxi necessarium.

4. Dicitur à con, quo est cum, & sanguine; quasi sanguinis unitas.
5. Proponitur **LINEIS & GRADIBUS**.
6. **LINEA** est collectio earum personarum, quæ inter se consanguineæ sunt, gradus continens & numeros discernens.

Aqui-

A quibusdam describitur, quod sit series cognatorum & ordo, quo stemmata cognationis dignoscuntur, & via, qua quoto gradu quæque persona sit, ostenditur. *L. 1. & seq. l. pen. & ult. ff. de grad. & affin.* Ambr. Schür. in *suo tr. de grad. consang. & affin. loc. 5.* ubi plures, quam duodecim lineæ definitiones facile inveniri posse, attestatur. Homonymiam lineæ vide apud Val. Först. *de success. lib. 3. c. 6. n. 14. & seqq.*

Per lineam hic intelligo seriem consanguineorum, secutus usum hodiernum, & Paulum in *l. stemmata. 9. ff. de grad. & affin. & l. 7. C. 10. §. sunt & ex 8. ff. eod.* A Gajo vocatur ordo in *l. 1. ff. d. rit.* quam appellationem Græci interpretes in *ll. prædictis Pauli retinuerunt, rejectâ lineæ dictione, adverte[n]te Val. Först. in d. tr. de success. lib. 3. c. 6. n. 19.* A Justiniano appellatur gradus, in *fin. princ. Nov. 118.*

7. Distinguitur in rectam & obliquam.

Hæc aliâs transversa & collateralis; illa perpendicularis dicitur.

8. Rectâ linea est, in quâ ab unâ personâ de cujus cognatione quaritur, ad alteram rectâ vel descendimus, vel ascendimus.

Georg. Schulze in *d. tr. c. 1. n. 22.*

9. Estque vel descendens, vel ascendens.

Hæc superior; illa inferior nominatur in *pr. Inst. de grad. cognat. in l. 1. in pr. & l. stemmata. 9. ff. eod.*

10. Descendens est, quæ deorsum versùs rectâ tendit, & in quâ rectâ descendimus à personâ generante ad personam generatam.

Ut à patre & matre ad filium & filiam, inde & ad nepotem & neptem, pronepotem proneptem &c. Georg. Schulze *d. l. n. 25.*

11. Ascendens est, quæ sursum versùs rectâ tendit, & in quâ rectâ ascendimus à personâ generatâ ad personam generantem.

Ut à filio & filiâ ad patrem & matrem, inde ad avum aviam, proavum proaviam &c. Georg. Schulze *d. l. n. 24.*

12. Obliqua linea est, quæ non rectâ deorsum vel sursum, sed obliq; tendit, & in quâ ab unâ personâ, de cujus cognatione quaritur, ad stipitem communem ascendimus, & ab eodem in altero latere, rursus ad personam alteram descendimus. per *L. fin. §. quinto gradu, 16. vers. idè autem ibidemq; Gothofr.* Sic si quaratur, quoto gradu inter se distent fratres; à fratre ascenditur ad communem stipitem, nempe patrem, & ab illo rursus ad alterum fratrem descenditur.
13. Estque vel æqualis, vel inæqualis.
14. Æqualis est, in quâ personæ, de quarum cognatione quaritur, pari gradu à communi stipite distant. Ut duo fratres sunt in lineâ collateralis æquali, quia uterque æqualiter & pariter à communi stipite distat.
15. Inæqualis est, in quâ una persona, de quarum cognatione quaritur, stipite communi prior, altera verò illi remotior est. Ut frater & fratris filius. Frater stipiti communi, nempe parenti suo prior est fratris filio, fratris verò filius remotior.
16. GRADUS est distantia unius personæ ab aliâ per generationem facta. Val. Guil. Forst. *in rr. Inst. lib. 3. disp. 15. quest. 14.* Definitur aliàs quòd sit generatio personæ. Quam definitionem optimam esse judicat Borcholt *ad pr. Inst. de grad. cognat. & in rr. de grad. pag. 5. 6. & 7.* cui resistunt Försterus *præd. l. & alii* ex hac ratione, quia generatio non fit gradus, sed generatio efficiat gradum; Efficiens autem non fit genus effecti: Verùm nimis rigidam hanc esse censuram, atque definitionem hanc rectè intellectuam tolerari posse, planè mihi persuasum habeo. Plures definitiones qui desiderat, videat Val. Forst. *de success. lib. 3. c. 26. n. 6. & seqq. Ambr. Schür. in rr. suo de consang. & affin. loco 5.*
17. Dicitur ad similitudinem scalarum sive locorum proclivium, quos ita ingredimur, ut à proximo in proximum, id est in eum, qui quasi ex eo nascitur, transeamus. *l. fin. §. gradus. 10. ff. de grad. & affin.* Com-

18. Computantur gradus vel secundum jus Civile, vel secundum jus Canonicum.

19. Ad computationem Civilem duæ potissimum regulæ ab hodiernis traduntur Jctis.

20. Prima est: QVOT SUNT PERSONÆ CONNUMERATIS INTER MEDIIS, TOT SUNT GRADUS, DEMPTA UNA, VEL DEMPTO STIPITE.

Hac unicâ regulâ veteres Jcti non fuerunt contenti, sed adhuc duas citra ullam adjecerunt necessitatem: Vide Val. Forst. in d. in lib. 3. c. 28. n. 30.

21. Secunda est: QVOT SUNT GENERATIONES INTER PERSONAS, DE QUARUM CONSANGUINITATE QUÆRITUR, TOT SUNT GRADUS.

§. hæcenus 7. Inst. de grad. cognat. ibi: semper personâ generatâ gradum adjicit. Adde l. fin. §. nam quoties. 9. in fin. ff. de grad. & affin. ibi: similiter enim accedentibus singulis crescit numerus. Quod tamen ita intelligendum non est, ut si aliculi plures filii filiave nascantur, quamquæ personam gradum adjicere putemus; sed totam illam primam generationem Patri in primo gradu esse, cum filiorum unus non distet remotius à Patre, quam alter, nec nepos unus, quam alter ab avo Georg. Schultze in d. tr. c. 2. n. 11. in fine.

22. Quadrat quidem quoad effectum utraque id lineâ rectâ & obliquâ, nihilominus tamen priorè rejectâ posteriore utar. Ratio est in promptu, quia (1) hæc ex ipsâ naturâ desumpta, unde & meritò sumi debuit; cum cognatio sit naturalis. (2) quia est Justiniana, ut videre licet ex §. 3. Inst. de grad.

23. In lineâ rectâ si quærat, quoto gradu pater distet ab abnepote, connumero generationes, ut: pater genuit filium, filius nepotem, nepos pronepotem, pronepos abnepotem. Et dico: sunt quatuor generationes, ergo etiam quarto gradu distant. Si porrò quærat, quoto gradu filius distet ab abavo, iterum connumero generationes; ut: filium generavit pater, patrem avus, avum proavus, pro-

- avum abavus. Et dico : sunt quatuor generationes, ergo etiam tot gradus.
24. In lineâ obliqua si queratur, quoto gradu Johannes distet à fratre suo, connumero generationes, ut: Johannem generavit pater, idem generavit fratrem Johannis. Et dico: sunt duæ generationes, ergò quoque duo gradus. Si porrò queratur, quoto gradu Johannes distet à fratris filio, iterùm connumero generationes, ut: Johannem genuit pater, idem genuit fratrem Johannis, frater autem Johannis genuit filium. Et dico: sunt tres generationes, ergò etiam tertio gradu distant.
25. Ad computationem autem Canonicam communiter tres traduntur regulæ.
26. Prima in lineâ rectâ, id est: ascendente & descendente:
QVOT SUNT PERSONÆ, COMPUTATIS INTERMEDIIS, UNA DEMPTE, VEL DEMPTE STIPITE, TOT SUNT GRADUS.
27. Secunda in lineâ collateralis æquali: **QVOTO GRADU UTRAQVE PERSONA, VEL ALTERA EARUM DISTAT A COMMUNI STIPITE, EODEM GRADU INTER SE DISTANT.**
28. Tertia in lineâ collateralis inæquali: **QVOTO GRADU REMOTIOR PERSONA DISTAT A COMMUNI STIPITE, EODEM GRADU INTER SE DISTANT.**
29. Quibus tamen, cum mihi viedeantur cruces ingeniorum; non utar: quin potius jam ante à me positam regulam salvo alterius, rectus forsân sentientis judicio, sequar, ita tamen, ut in lineâ collateralis æquali & inæquali sequenti modo limiretur.
30. In linea collateralis æquali: **QVOT SUNT GENERATIONES AB UNA PERSONA EARUM, DE QUIBUS QVÆRITUR USQVE AD COMMUNEM STIPITEM, TOT SUNT GRADUS.** Sic

Sic si quærat, quoto gradu à me distet frater, tunc à me vel à fratre meo incipio, tendoque ad communem stipitem, nempe patrem, & dico: me genuit pater, vel frater meus generatus est à Patre meo. Est prima generatio, ergo etiam primus gradus Nota: IN hac LINEA COLLATERALI EQVALI DUO GRADUS CIVILES UNUM GRADUM CANONICUM CONSTITUUNT. Quæ enim personæ de jure Civili sunt in secundo gradu, ex de jure Canonico sunt in primo; quæ de jure Civili in quarto, ex de Canonico in secundo; quæ de Civili in sexto, ex de Canonico jure in tertio & sic deinceps.

31. In lineâ collaterali inæquali: QVOT SUNT GENERATIONES A PERSONA, DE QVA QUÆRITUR, REMOTIORI USQUE AD COMMUNEM STIPITEM, TOT SUNT GRADUS.

Sic si quærat, quoto gradu ego distem à fratris mei filio, mox incipio à Personâ remotiori, nempe à fratris mei filio, tendoque ad stipitem communem, & dico: fratris mei filius generatus est à fratre meo, frater meus à patre meo. Est secunda generatio, ergo etiam secundo distamus gradu.

32. Hucusque de CONSANGUINITATE: Nunc dicemus de AFFINITATE.

33. AFFINITAS secundum jus Civile est proximitas personarum, ex iustis nuptiis proveniens.

Georg. Schulze in d. tr. cap. 7. n. & ante illum alii. Nam ex interdictis & illicitis nuptiis non contrahitur. l. non facile 4. §. sciendum. 8. ff. de grad. & affin.

34. Secundum jus Canonicum verò est proximitas personarum, ex quocunque coitu proveniens, omni carens parentelâ.

Vult. ad pr. Inst. de nupt. n. 50. vers. Jus Pontificiorum. Wesenb. in par. ff. d. gr. d. n. 17. vers. etsi autem. Ambr. Schür. in tr. de grad. consang. & affin. loc. ii.

Ex quocunque coitu) æquæ enim sit caro duorum una per fornicationem, ac per nuptias i. Cor. 6. v. 16.

Omni carens parentelâ) videlicet per se & de jure; aliâs per accidens affinitas cum consanguinitate concurrere potest, ut probat incestus Lothi inebriati cum filiabus.

35. Dicitur affinitas, quasi finium unitas. Duæ enim cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis fines accedit.
d. l. non facile. §. affines. ff. de grad. & affin.
36. Vetustas tria affinitatis genera constituit, quorum in iure Canonico aliquoties fit mentio. (copula contrahitur.)
37. Primum genus est, quod per personam adjunctam carnis v. g. Frater meus ducit Annam, hæc mihi & omnibus consanguineis meis est in primo genere affinitatis.
38. Secundum est, quod per personam primo generi additam, copulâ carnali interveniente, contrahitur.
 v. g. uxor fratris mei est mihi in primo genere affinitatis, si mortuo fratre, nubit Titio, tunc Titius additur primo generi, & est mihi in secundo genere affinitatis.
39. Tertium est, quod per personam secundo generi additam, copulâ carnali interveniente, constituitur.
 v. g. uxor fratris mei, mortuo fratre, nubit Titio, Titius mortuâ uxore defuncti fratris mei, ducit Saram, hæc additur secundo generi affinitatis, ideoque mihi in tertio genere affinitatis est.
40. Hinc regula: PERSONA ADDITA PERSONÆ MUTAT GENUS ATTINENTIÆ, AT NON GRADUM.
 Quam sic milita: Persona addita personæ per carnis copulam, mutat genus attinentiæ, sed non gradum: Persona verò addita personæ per progeniem, mutat gradum & non genus v. g. Frater uxoris meæ mihi est in primo gradu affinitatis, si generat filium, tunc filius ejus mihi quidem in primo genere affinitatis est; at in secundo gradu, si filius iste sibi etiam generat filium, tunc filius iste mihi quidem in primo genere affinitatis est, sed in tertio gradu.
41. Affines autem propriè inter se sunt, consanguinei mariti & uxor, & contrâ consanguinei uxoris & maritus, non verò invicem mariti consanguinei & uxoris consanguinei; quod sequens ostendit schema.

Hi-

Hi inter se non sunt affines.

Paul. Petr.

Hi nes

in affi

Joh. ter sunt Joh.

se

ter sunt

Petr. in affi Paul.

Hi nes

Joh. Jacob maritus Anna Carol.

Hi nes

Petr. in affi Anna.

ter sunt

se

Anna ter sunt Frieder.

in affi

Hi nes

Jacob Maria.

Hi inter se non sunt affines.

Hinc maritus & uxor proprie affines non sunt, sed potius principium & causa efficiens affinitis. *arg. l. affinitatis. 7. ubi Gl. & Dd. communiter. C. communia de succes. l. unica. C. unde vir & uxor. tamen si improprie & large affines dici possint. l. non ideos. C. de hered. instit. l. 8. de condiel. causa data. ibique Gothof.*

42. Sunt; q vel Descendentes, vel Ascendentes, vel Collaterales.

43. Et iterum vel primi, vel secundi ordinis, quod hic recensere nolo, ne nimis in longum exerceat disputatio.

Prolixè de his ordinibus agit Georg. Schulze in citato *iv. c. 7. n. 19. 20. 21. & seqq.* quo lectorem remitto.

44. Habentque gradus.

Atramen non proprie; ratio est quia inter affines nulla est generatio. Affines enim ab affinibus non gignuntur, ut consanguinei à consanguineis, sed matrimonio fiunt. *Hænon. disp. ff. 6. th. 5. lit. E.*

45. QVOTO enim GRADU CONSANGVINEI MARITI,
SUNT IPSI MARITO JURE CONSANGVINITATIS, EO-
DEM GRADU SUNT UXORI JURE AFFINITATIS ETE-
CONTRA: QVOTO GRADU CONSANGVINEI UXORIS
SUNT IPSI UXORI JURE CONSANGVINITATIS, EODEM
GRADU SUNT MARITO JURE AFFINITATIS.

*c. porro. 35. q. 5. Ord. matrim. Elect. Johan. Georg. Sax. de anno 1624.
rubr. Der ander Punct. §. Zum dritten. p. 10. ibi. So nahe als*

*der verstorbene Ehegatte seinen eigenen Bluts-Freunden zugethan
so nahe ist auch demselben sein hinterlassener Ehegatte Schwä-
gerschaft halben verwand. v. g. Frater meus est mihi in pri-
mo gradu consanguinitatis secundum computationem Ca-
nonicam conjunctus; ergo etiam uxori meæ in primo gra-
du affinitatis: & e contra uxoris meæ soror est uxori meæ in
primo gradu consanguinitatis juncta. Ergo etiam mihi in
primo gradu affinitatis.*

*Fundamentum seu ratio hæc est, quia vir & uxor una caro
sunt Gen. 2. v. ult. Unde illud Germanicum: Mann und Weib
seynd ein Leib. Quod tamen non ratione essentia intelligen-
dum, sed respectu juris & effectus illius vinculi, quod per
matrimonium inter virum vi uxorem ne dicitur; Bech. de jure
connub. §. 2. §. n. 1. Besold. in thes. pract. ad verb. Ein Leib und zwei Seel.*

46. Hucusque etiam de AFFINITATE.

47. Expolui hætenus computationem Canonicam & Civi-
lem: Hinc jam non sine ansâ dicere possem quænam com-
putatio melior, verior & convenientior? Verùm relicta
disceptatione istâ theoreticâ, utriusq; magis usum, & qui-
dem primò computationis Canonicæ, demonstrabo. Quod
expediam dicendo DE GRADIBUS IN MATRIMONIO
LICITIS VEL ILLICITIS.

48. Et prius quidem de gradibus CONSANGVINITATIS.

I. In lineâ rectâ.

49.

50. Inter ascendentes & descendentes, hoc est, inter parentes
& liberos, matrimonium non est concessum, sed in infini-
tum prohibitum.

Ra.

Rationes dantur tres: Prima est, ne jus naturæ & pudor frangatur, qui in matrimonii inspicendus. Contra naturam & pudorem autem est matrem vel filiam in uxorem ducere *l. adoptivus 14. §. serviles. 2. sub fin. ff. de R. N.* Quod etiam nonnulla irrationabilia animalia innuunt, dum nefandos istos concubitus fugiunt & adverstantur, teste Justiniano *Nov. 12. c. 1. vers. qualia plurima.* Exempla reperies apud Borcholt. *in tr. de grad. p. 101. 102.* Secunda est, ne cognitionis nomina confundantur, ac frater paterque idem fiat, ejusdemque sit uxor & mater. Borcholt. post alios *in d. tr. de grad. §. c. 102. vers. denique ideo.* Georg. Schulze *d. tr. c. 8. membr. 1. n. 9.*

Tertia est, ne ex discrepantium ætatum conjunctione nimium imbecilles partus edantur, si quidem parentum profecta jam ætas adolescentulorum matrimonii haud penè convenit. Borcholt. *d. tr. p. 100.* & Georg. Schulze *d. tr. c. 8. membr. 1. n. 10.* Singulæ sanè stringunt; sed prima ratio, me judicio, gravior est cæteris, & à jure quoque recepta. Et quidem

51. Divino,

Levit. cap. 18. v. 7. Du solt deines Vaters und deiner Mutter Scham nicht blößen. Es ist deine Mutter / darum soltu ihre Scham nicht blößen item *v. 10.* Du solt deines Sohnes / oder deiner Tochter Tochter Scham nicht blößen / (ratio adjicitur) denn es ist deine Scham. Quæ ratio cum locum habeat in pronepote & pronepte, abnepote & abnepte, in atnepote & atnepte, imò in cæteris in infinitum, quidni etiam prohibitio? UBI enim EADEM RATIO, IBI QVOQUE IDEM JVS.

Obtinet etiam in avo & aviâ, proavo & proaviâ, abavo & abaviâ, atavo & ataviâ, imò in cæteris in infinitum juxta regulam: QVI GRADUS IN LINEA DESCENDENTIUM SUNT PROHIBITI, ILLI ETIAM IN LINEA ASCENDENTIUM SUNT PROHIBITI, ET VICE VERSA: QVI GRADUS IN LINEA ASCENDENTIUM SUNT PROHIBITI, ILLI ET IN LINEA DESCENDENTIUM SUNT PROHIBITI.

52. Canonico.

pr. c. progeniem. 16. de consanguinitate. & seq. caus. 35. q. 2. & 3.

ubi dicitur, quòd eatenus se extendat prohibitio post generationem, quousque parentela cognosci possit. Item usque dum generatio cognoscatur, aut in memoriâ retineatur, id est, in infinitum. Joh. Andr. *inde clar. arb. conf.*

53. Civili.

per textum. Inst. §. 1. de nuptiis. ubi ita: inter eas personas, quæ parentum liberorumve locum inter se obtinent, contrahi nuptiæ non possunt; vel uti inter patrem & filiam, vel avum & neptem: vel matrem & filium, vel aviam & nepotem & usque in infinitum. Item *per l. nuptiæ. 53. ff. de R. N.* ubi Cajus inquit: Nuptiæ consistere non possunt inter eas personas, quæ in numero parentum liberorumve sunt, sive proximi, sive ulterioris gradus sint, usque ad infinitum. Item *per l. fin. eod. & l. nemini 16. C. de nupt.*

54. Saxonico.

Gl. ordin. Landrecht lib. 1. artic. 3. super verba: Als die Heerschilder n. 7. v. Unter diesen beyden Linien id est, ascendentem & descendentem mag nimmer eine Ehe bestehen *Ordin. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr.* Der ander Punct §. Ersitlich p. 8. Die Personen, welche den Rahmen Vaters und Mutters / des gleichen der Kinder tragen / als Vater / Mutter; Groß-Vater / Groß-Mutter; und so fort. Item: Kindes / Kindes-Kinder / und so fort 2c. sollen sich mit einander in Ehegelnbnis nicht einlassen. *Constit. prov. Elect. Sax. anno 1557. sub rubr.* die Ehe wird verboten. *tit. Von der Blut-Freundschaft fol. 183. col. 2. sub fine.* Es wird keine Ehe zugelassen zwischen Kindern und Eltern / sie seyend nahe oder ferne einander verwand / und wann sie gleich tausend Glied von einander wären.

55. Marchico.

Quamvis in consuetudinibus Marchicis à Lamb. Distelmeyero collectis & anno 1607. à Joh. Schepplio U. J. L. editis p. 1. tit. 2. darin von Ehefällen gehandelt wird, nihil explicitè disponsatur. colligitur tamen, dispositionem juris communis approbasse, cum illi expressè non contradixerint.

56. Sive sint ab eodem patre eademque matre, sive ab altero
l. ad-
 corum legitimè vel illegitimè nati.

l. adoptivus. 14. §. serviles 2. ff. d. R. N. ibi: Unde nec vulgò qua-
 sitam filiam per naturalis potest uxorem ducere: (ratio ad-
 ditor) quoniam in contrahendis matrimoniis naturale jus &
 pudor inspiciendus est. Ex quâ hæc fluit regula, quam in se-
 quentibus probè observa: **IN MATRIMONIIS CONTRA-
 HENDIS INTER PERSONAS, SIVE SINT AB UTRO-
 QUE PARENTE SIMUL, SIVE AB UNO PARENTE
 TANTUM, VEL LEGITIME, VEL ILLEGITIME SIBI
 JUNCTÆ, EADEM EST PROHIBITIO.**

II. in lineâ obliquâ.

57.

I. in gradu primo.

58.

59. Inter fratrem & sororem matrimonium est prohibitum.

Ratio prohibitionis posita est in arctissimâ conjunctione.

Nam frater & soror ex eodem parente provenientes, tam
 inter se conjuncti sunt, ut penè iidem esse videantur.
 Quemadmodum igitur nemo secum, ita frater & soror inter
 se matrimonium contrahere non possunt Borch. *de grad. rubr*
in quib. grad. matrim. perm. & prob. p. 108. Deinde quoque se-
 queretur magna nimium cognationis confusio. Denique ex-
 pediret Reipublicæ, amicitia inter cives amplificari, & per ex-
 teras etiam provincias totius orbis diffundi. Georg. Schulze
d. tr. c. 7. n. 20. Sunt & aliæ rationes, quas vide apud eos,
 quos refert Val. Guil. Forst. *in rr. de nupt. n. 7. p. 81.*

60. De jure Divino.

Levit. 18. v. 9. Du solt deiner Schwester Scham / die deines Va-
 ters oder deiner Mutter Tochter ist / daheim oder draussen geböhren /
 nicht blößen. *Et cap. 20. vers. 17.* Wenn jemand seine Schwester
 nimt / seines Vaters Tochter / oder seiner Mutter Tochter / und ihre
 Scham beschauet / und sie wieder seine Scham / das ist eine Blut-
 Schande / die sollen ausgerottet werden für den Leutchen ihres
 Volcks / denn er hat seiner Schwester Scham entblößen / er soll seine
 Missethat tragen *Deut. c. 27. v. 22.* Verflucht sey wer bey seiner
 Schwester ligt / die seines Vaters oder seiner Mutter Tochter ist.
 Quemadmodum autem prohibetur frater ducere sororem
 suam: ita & soror prohibetur nubere fratri suo; **PROHIBI-
 TIO enim PERSONARUM EST RECIPROCA.**

61. Canonico.

per c. non debet. X. de consang. & affin. ubi matrimonium in quarto gradu inclusivè prohibetur. Si igitur in quarto gradu, cur non multo magis in primo? Si in illo gradu, in quo minor prohibitionis est ratio, cur non multo magis in isto, in quo major prohibitionis est ratio, à minori ad majus ducto argumento? Hinc regula: **PROHIBITO GRADU REMOTIORI SIMUL PROHIBENTUR OMNES PROPINQUIORES GRADUS.** Quæ locum habet primò in lineâ rectâ, secundo in lineâ obliquâ, si gradus ejusdem sunt ordinis, vel si non sunt ejusdem ordinis; ut saltem à gradu remotiori secundi ordinis ad gradum propinquiorem, vel etiam æqualem primi ordinis argumentatio fiat. Fallit, si à gradu remotiori primi ordinis ad gradum propinquiorem secundi ordinis argumentamur. Gradus enim primi ordinis sub se comprehendunt personas, quæ sibi invicem parentum liberorumve loco sunt; gradus autem secundi ordinis secus.

62. Civili.

§. 2. *Inst. de nuptiis.* his verbis: Sanè inter fratrem sororemque nuptiæ prohibitiæ sunt, sive ab eodem patre eademque matre nati fuerint, sive ab altero eorum. *Et libertinus. 8. l. adoptivus. 4. §. serviles. 2. l. & nihil. 54. ff. de R. N. l. neminem. 17. C. de nupt. l. fin. C. de incest. nupt. l. si stipulor. 35. §. item quod 1. ff. de V. O. ubi* Iustus Paulus perpetuam prohibitionis causam & contra mores esse inquit, si sororem nupturam sibi aliquis stipuletur.

63. Saxonico.

Constit. Elect. Sax. anno 57. ibi: Bruder oder Schwester sich mit einander zu verehlichen oder zu berühren / ist von Göttlichen / natürlichen und allen Rechten und Gesetzen verbothen/sie seynd von voller oder halber Geburth / das ist / von einem Vater und einer Mutter / oder allein von der beyden einem. *Ord. Eccl. Aug. Elect. Sax. anno 80. tit.* Welche Personen sich in Ehegêlbnis mit einander einzulassen verbothen. *rubr.* Zum andern. *his verbis:* wo sie einander seitwärts im ersten Grad verwand / als da seynd Brüder und Schwester / dieselbe sollen mit der Verweisung wegen der begangenen Blut-Schande / zugleich auch zur Staupen geschla-

schlagen werden. *Ord. matr. Elect. Job. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der ander Punct. S. Zum andern. p. 8.*

64. Et Marchico.

De consuet. March. Distelm. p. 1. tit. 2. Von etlichen Ehefällen in Ehesachen. §. 1. Die Ehe in der Seitlinien in der Blut-Freundschaft oder Schwägerschaft / im dritten oder wenigern Grad / gleicher oder ungleicher Linien / ist verbothen. Si igitur tertius, quidni multo magis primus? vid. num. 61. Quod & verba venigern Grad innuunt.

65. Sive sunt ab eodem patre eademque matre, sive ab altero eorum vel legitimè, vel illegitimè nati.

Uti constabit ex num. 58.

66. 2. In gradu secundo.

67. Primò, inter patrum & fratris vel sororis filiam, inter materteram & sororis vel fratris filium matrimonium est prohibitum.

Ratio est, sibi invicem parentum liberorumve loco sunt. §. item amita. S. *Inst. de nupt. l. sororis. 39. ff. de R. N. & ibi Dd. Const. provinc. Elect. Saxon. sub rubr.* Die Ehe wird verbothen. *tit.* Von der Blut-Freundschaft. *ibi*: Denn solche Personen an stat unser Vater und Mutter / Sohn und Tochter geachtet werden; licet ejusmodi personæ ex ascendentium & descendentium numero lineæ rectæ non sint. Idquè eò, quia primò naturâ pater & filius eadem penè persona esse intelliguntur. *l. ult. C. de impub. & al. subst. & per l. cum scimus 22. §. 1. C. de agric. & ces.* Quemadmodum igitur inter fratres matrimonium est prohibitum; ita etiam inter patrum & fratris filiam. Secundo, quia fratres & sorores una sunt caro *Gen. 37. v. 22.* Jure itaque filii eorum reputantur cum illis, quasi in lineâ rectâ. Et sic qui fratris & sororis meæ filius, ille etiam filius meus est per citatam rationem. Hinc etiam Laban ad sororis suæ filium dicit. *Gen. 29. v. 14.* os meum es, & caro mea.

68. De Jure Divino.

Levit. 18. v. 12. Du solt deines Vaters Schwester Scham nicht blößen/denn es ist deines Vaters nechste Blut-Freundin. *v. 13.* Du solt

sol't deiner Mutter Schwester Scham nicht bißßen / denn es ist
deiner Mutter nechste Blut-Freundin. *Et cap. 20. v. 19.* Deiner
Mutter Schwester Scham / und deines Vaters Schwester
Scham soltu nicht bißßen / denn ein solcher hat seine nechste
Blutfreundin aufgedacht.

69. Canonico.

*per c. non debet. X. de consang. & affin. secundum ea, quæ dixi sub
num. 61*

70. Civili.

§. fratris 3. & §. item amitam. 5. Instit. de nupt. l. miles. 11. l. si adulterium 38. §. 1. ff. ad L. jul. de adult. l. per adoptionem. 17. §. fin. l. adoptivus. 14. §. serviles 2. l. etiamsi 56. ff. de R. N. l. nomini. 17. C. de nupt. l. ult. C. de incest. & inut. nupt. ubi copulatio cum sororis aut fratris filia scelestum contubernium & turdissimum consortium appellatur. l. 2. C. si nupt. ex reser. per. Imperator Zeno ejusmodi conjunctione contagium, item nefandissimū scelus nominat.

71 Saxonico.

Const. prov. Elect. Sax. sub rubr. Die Ehe wird verboten. tit. Von der Blut-Freundschaft §. Personen / so von wegen der Blut-Freundschaft in der seitwärts Linien hinaufwärts zu rechnen / zu ehelichen verbothen. ibi: Der Sohn soll nicht nehmen hinaufwärts des Vaters noch der Mutter Schwester. Item: Die Tochter soll nicht nehmen des Vaters noch der Mutter Bruder. junct. §. Personen / so von wegen der Blut-Freundschaft in der seitwärts Linien hinunterwärts zu rechnen / zu ehelichen verboten. ibi: Der Bruder soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders noch der Schwester Tochter. Item: Die Schwester soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders Sohn / noch der Schwester Sohn. si. 186. col. 2. & seqq. Ordin. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der ander Punct. §. Zum andern pag. 8. & seq.

72. Et Marchico.

per supra notata num. 64.

73. Sive sint ab utroque latere, sive ab uno latere, vel legitime, vel illegitime sibi juncti.
Eade enim in his sanguinis est ratio & prohibitio, quæ in illis.

74. Sc-

74. Secundò, inter duorum fratrum liberos, qui propriè patrueles dicuntur, inter duarum sororum liberos, qui confobrini vocantur, inter fratris & sororis liberos, qui amitini appellantur, matrimonium est prohibitum.

Ratio prohibitionis meo iudicio hæc dari potest: quia inter se sunt instar fratris & sororis. Si enim patruus mihi parentis loco, utique mihi filius vel filia ex eo fratris & sororis loco, utique mihi filius vel filia ex eo fratris vel sororis loco. Hinc etiam fratres & sorores nominantur in sacris literis, ut *Chron. 24. v. 21.*

75. De jure Divino:

In veteri Testamento has nuptias non solum non improbatas, sed & approbatas, imò mandatas fuisse, optimè ex sacris mihi constat. Factum autem illud est ex singulari ratione, & quidem merè forensi, quæ solum Israelitas usque ad Christum natum obstringebat & obstringere volebat; uti ex textibus Biblicis in ipso conflictu demonstrabo. Unde sic argumentor: cujus cessat ratio, ejus & jus. Hodie post Christum natum confobrinorum nuptiarum concessio cessat ratio. Ergò etiam hodie post Christum natum confobrinorum nuptiarum concessio cessat jus.

76. Canonico,

per c. non debet. X. de consang. & affin. secundum regulam positam sub num. 61.

77. Saxonico,

per Edictum Elect. Johann. Georg. Saxon. de anno 1625. Das in seiner Fürstl. Gn. Landen sich niemand im andern Grad gleicher / und dritten Grad ungleicher Linien ohne sonderlichen Verlaub ehe-lichen verloben soll / datum Dresden den 31. Maji.

78. Et Marchico.

Per verba expressa Consuetud. March. Distelmeieri quæ vide sub num. 64.

79. Sive sint ex utroque, sive ex uno latere, vel legitimè, vel illegitimè sibi juncti.

Cum, ut supra dictum, hic saltem jus sanguinis, quod non minus ex uno, quàm utroque latere naturaliter afficit & conjungit, consideretur.

80. Concessum autem est tantum de jure Civili.

l. celebrandis. 19. C. de nupt. his verbis: Matrimonium inter con-
fobros habetur legitimum, sive ex duobus fratribus, sive
ex duabus sororibus, sive ex fratre & sororibus, sive ex fra-
tre & sorore nati. §. 4. Inst. eodem: Duorum fratrum & sor-
orum liberi vel fratris & sororis conjungi possunt. Jung. l. si
nepotem 3. l. non solum 67. ff. de R. N. l. Lucius. 78. §. filia. 8. ff. ad SC.
Trebell. l. ier. 23. & seq. ff. de condit. instir. l. conditionis. 2. C. de in-
stit. & subtit.

81. 3. in gradu tertio.

82. Primò inter fratrem & fratris vel sororis neptem, inter
 sororem & fratris vel sororis nepotem matrimonium
 est prohibitorum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve lo-
 co sunt, ut supra dictum sub *sub num. 67.* quod & hic ap-
 plicandum.

83. De jure Divino.

Per textum Levit. 18. v. 12. & seq. cap. 20. v. 19. non quidem expli-
 citè, sed implicite ob paritatem, imò majoritatem (ut lo-
 quar eum Jctis) rationis. Nam quo quisque ordine & loco
 prior, eo major ipsi reverentia debetur. Et naturæ quodam
 instinctu remotioribus parentibus major reverentia exhi-
 betur, quàm propinquis. Proinde licet propatruus aut avi
 frater uno gradu remotior sit patruo, loco tamen & digni-
 tate est superior. *Bech. de jure connub. p. 1. c. 11. 22.*

84. Canonico.

Per d. c. non debet. X. de consang. & affin. secundum ea, quæ dixi
in fine num. 61.

85. Civili.

Per verba expressa §. fratris. 3. & §. item amitam. 5. Instit. de nupt.
l. per adoptionem. 17. §. fin. ff. de R. N. l. 17. C. de Nupt.

86. Saxonico.

Constit. prov. Elect. Sax. sub tit. Die Ehe wird verboten. rubr. Von
der Blutsfreundschaft. §. Personen / so von wegen der Bluts-
freundschaft in der seitwärts Linien hinaufwärts zu rechnen /
zu ehelichen verboten. Ibi: Der Sohn soll nicht nehmen hin-
auf

aufwärts des Großvaters oder Großmutter's Schwester. Item, die Tochter soll nicht nehmen hinaufwärts des Großvaters oder Großmutter Bruder. *Et f. seq.* Personen/ so von wegen der Bluts freundschaft in der seitwärts Linien hinunterwärts zurechnen/ zu ehelichen verbotthen *ibi*: Die Schwester soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders Sohns Sohn / noch der Schwester Sohns Sohn. Item; noch des Bruders oder Schwester Tochter Sohn. *f. 185.*

87. Et Marchico.

Per de Consuetud. March. Distelmeieri vi regulæ positæ sub n. 61.

88. Sive sint ex utroque sive uno latere, vel legitimè vel illegitimè sibi juncti.

89. Secundò, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis neptem, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis nepotem matrimonium est prohibitum.

Ratio est, ut divinæ prohibitiones majori curâ & reverentiâ ferventur. Hinc circa tempora Augustini, ipso teste *lib. 5. de Civ. Dei. c. 16.* ab his nuptiis abstinerunt Christiani, & (*ut cum illo loquar*) factum licitum horruerunt ob vicinitatem illiciti.

90. De Jure Canonico.

Per d. non debet. X. de cons. & affin. vid. n. 61.

91. Saxonico.

Ord. matrim. Elect. Joh. Georg. Saxon. de anno 1624. rubr. Der ander Punct. §. Zum andern: die Personen/welche seithalben einander im dritten Glied ungleicher Linien verwand seyn/ sollen einander nicht ehelichen/ als da seynd alle die Personen / so von einerley Eltern Vaters oder Mutters halben gebohren und herkommen/ und von ihren gemeinen Eltern anzurechnen/ die eines Kindes Kindes Kind/ die andere Kindes Kind ist/ und also nach der Person / von welcher sie zu gleich ihren Ursprung haben / ihr eins die andere und eins die dritte Person ist/ und was auch einander näher verwand seyn mag/ diese alle sollen sich in Ehegellöbniß nicht einlassen.

92. Et Marchico.

Per. de Consuetud. March. Distelmeieri, cujus verba vide supra sub num. 64.

93. Sive sint ex utroque, sive uno latere, vel legitimè, vel illegitimè sibi juncti.

Quod patet ex jam supra alleg. *Ord. matr. Elect. Joh. Georg. Saxo-Bech.* talem refert sententiæ formulam: Wo der Jungfrauen / so ihr zur Ehe begehrt / Großvater eures Vaters halber Bruder geweest / so könt ihr / vermöge geschriebener geistlichen Recht mit ihr keine Ehe besitzen. Da er aber eures Vaters Stieff-Bruder von Vater und Mutter / dadurch er denn euern Vater ganz und gar nicht zugehan / so möget ihr sie wohl ehlichen / *B. N. W.*

94. Concessum autem est de jure divino. Cum nihil de hoc casu in sacris neque explicitè, neque implicitè prohibitum reperiatur.

95. Et Civili.

Arg. S. duorum 4. Inst. de nupt. l. celebrandis. 9. C. eod. l. si neporem 3. l. non solum. 67. ff. de R. N. l. Lucius. 38. S. filia. 8. ff. ad SC. Trebell. l. uter. 23. S. seqq. ff. de condit. instit. l. conditionis. 2. C. de instit. S. substitui. Ratio est, quia sibi invicem nec parentum, nec liberorum loco sunt.

96. Tertio, inter duorum fratrum, vel duarum sororum, vel fratris & sororis nepotem & neptem matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia in his personis imago quædam est fratrum & sororum. Proavum enim ceu communem parentum habent, cujus respectu etiam quodammodo liberorum locum obtinent. Deinde, ut majori curâ & reverentiâ divinæ prohibitiones serventur.

97. De Jure Canonico.

Per c. non debet. X. de cons. S. affin.

98. Et Marchico.

Per c. Consuet. March. Distelmeieri, cujus verba vide supra sub num. 67.

99. Sive sint ex utroque, sive uno latere, vel legitimè vel illegitimè sibi juncti.

100. Concessum autem est de jure Divino, Civili & Saxónico.

101.

In quarto gradu.

102. Primò inter fratrem & fratris vel sororis proneptem,
• 2. inter sororem & fratris vel sororis pronepotem matri-
• 3. monium est prohibitum.

• 4. Rationem vide sub num. 82.

103. De jure Divino.

Per rationem datam sub num. 83.

104. Canonico.

Perd. c. non debet. X. de cons. & affin. vi regulâ positâ sub num. 81.

105. Civili.

Per verba expressa l. 30. ff. de R. N. quæ sic sonat: Sororis proneptem non possum ducere uxorem, (ratio adjicitur) quoniam parentis loco ei sum. Imò qui hoc facit, incestum committere dicitur in §. 1. b. 4.

106. Saxonico.

Const. prov. Sax. sub tit. Die Ehe wird verboten. rubr. von Bluts freundschaft. §. Personen / so von wegen der Blutsfreundschaft in der seitwärts Linien hinaufwärts zu rechnen / zu ehelichen verboten ibi: Der Sohn soll nicht nehmen hinaufwärts des Großvaters Vaters Schwester / noch der Großmutter Mutter Schwester. Item: die Tochter soll nicht nehmen hinaufwärts des Großvaters Vaters Bruder / noch der Großmutter Mutter Bruder. Et §. seq. Personen / so von wegen der Blutsfreundschaft in der seitwärts Linien hinunterwärts zu rechnen / zu ehelichen verboten. ibi: die Schwester soll nicht nehmen hinabwärts des Bruders Sohns Sohn / noch der Schwester Sohns Sohns Sohn / noch des Bruders Tochter Tochter Sohn / noch der Schwester Tochter Tochter Sohn. f. 185. §. seq. Ord. matr. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der ander Punct §. Zum andern. ibi: Wie auch niemand sich mit des Großvaters Vatern / oder Großmutter Mutter Geschwister / weil dieselben der Eltern statt halten / ehelichen verloben soll.

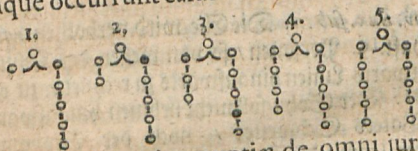
107. Et Marchico.

Quod in his à cœteris juribus non aberrabit.

108. Sive sint ex utroque, sive ex uno latere, vel legitime, vel illegitime sibi juncti.

109. Secundò, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis proneptem, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis pronepotem.
110. Tertio, inter fratris vel sororis nepotem, & fratris vel sororis proneptem, inter fratris vel sororis nepotem, & fratris vel sororis pronepotem.
111. Quarto, inter duorum fratrum, vel duarum fororum, vel fratris & fratris pronepotem & proneptem matrimonium est prohibitum tantum.
112. De jure Canonico.
113. Non verò de jure Divino, Civili, Saxonico & Marchico.
114. 5. In quinto gradu.
115. Hi quinque occurrunt casus. De casu 2. 3. 4. & 5. nullum

est dubium; Hisce enim nuptiæ de omni jure sunt licitæ De primo autem casu disputatur.

116. Quidam matrimonium illud concessum; è quorum est numero Joh. Andr. *indecl. arb. consang.* Schneid. *de arb. Can. n. ult.* & Nic. Mozz. *de contr. matrim. in declar. col. 7. n. 17.*
117. Quidam verò prohibitum esse asserunt: è quorum numero non minimus Bech. *de jure Conn. c. 11. n. 3.* qui sequitur Hostiensem, adversariorumque argumenta refutat.
118. Ut ut sit; Ego has disceptationes fermè inutiles esse video, cum in hoc seculo frater fratris sui abnepotem haud videat, & concesso, quòd videat, tamen non tot annos attinget, usque dum ipsa nubilis fiet ætatis. Nec spero, puellam cum tali elumbi decrepito matrimonium innitiram esse.
119. Diximus hucusque de gradibus consanguinitatis. Nunc etiam dicendum erit de gradibus AFFINITATIS.

110. Ante omnia autem hac regula generalis notanda venit:
**IN QVIBUS GRADIBUS NUPTIÆ PROHIBITÆ
 SNNT, RATIONE CONSANGVINITATIS, IN
 HISDEM QVOQVE PROHIBITÆ SUNT RATIONE
 AFFINITATIS.**

c. 1. c. penult. X. de conf. & affin. can. de propinquis. 3. can. & hoc. can. equaliter 13. can. quadam lex. 20. causa. 35. q. 2. Ord. matrim. Elect. Job. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der ander Punct §. Zum dritzen pag. 9. & seq. Wie nun den Personen wegen der Blutsverwandtschaft sich in Ehegelnbniß eingelassen verbotthen; also sollen auch die/ welche Schwägererschaft halben einander ebenmäßig verwand/ sich in Ehegelnbniß nicht einlassen.

121. In lineâ rectâ perpenticulari.

122. Inter ascendentes & descendentes, sive primi, sive secundi ordinis, matrimonium in infinitum est prohibitum.

Ratio est, quia tales personæ sibi invicem parentum liberorumve loco sunt. Idque eod, quia vir & uxor una caro est. Gen. 2. v. ult.

123. De jure Divino.

De focru, Deuter. 27. v. 23. Verflucht sey/ wer bey seiner Schwieger liegt. Quæ pœna spiritualis non remouet corporalem, uti ex alleg. cap. & ex iis, quæ mox insequuntur, probari potest. Sub focru ob consecutionis necessitatē intellige profocrum, abfocrum, atfocrum &c. Item focerum, profocerum, abfocerum, atfocerum, & sic consequenter, si necessitas postulat.

De Nuru, Levit. 18. v. 15. Du solt deiner Schnur Echa nicht blößen/ denn es deines Sohnes Weib / darumb solt du ihre Eham nicht blößen. Et cap. 20. v. 12. Wenn iemand bey seiner Schnur schläfft/ so sollen sie beyde des Todes sterben/ Denn sie haben eine Ehande begangen / ihr Blut sey auf ihnen. Sub quâ comprehende pronurum, abnurum, amurum &c. Item generum, progenerum, abgenerum, atgenerum, & sic deinceps. De Novercâ, Levit. 18. v. 8. Du solt deines Vaters Weibes Eham nicht blößen/ denn es ist deines Vaters Eham. Lev. 20. v. 11. Wenn iemand bey seines Vaters Weib schläfft / das er seines Vaters Eham geblisset hat / die sollen beyde des Todes sterben.

ben. Deut. 27. v. 20. Verflucht sey / wer bey seines Vaters Weibe liegt / daß er aufdecke den Fittich seines Vaters. Et Paul. 1. Cor. 5. v. 1. Eine solche Hurerey / da auch die Heyden nicht von zu sagen wissen / daß einer seines Vaters Weib habe / hoc est, non ercam, uti apparet ex Lev. 18. v. 7. & 8.) Sub quâ intellige pronovercam, obnovercam, atnovercam &c. Item vitricum, provitricum, abvitricum &c.

De Privignâ & proprivignâ, Levit. 18. v. 7. Du solt deines Weibes samt ihrer Tochter Scham nicht blößen / noch ihres Sohns Tochter oder Tochter Tochter nehmen / ihre Scham zu blößen / denn es ist ihre nechste Blutsfreundin / und ist ein Laster. Sub qua ulteriùs intellige abprivignam, atprivignam &c. Item privignum, proprivignum, abprivignum, atprivignum, & sic consequenter, cum in cæteris eadem ratio. Ubi autem eadem ratio, ibi & idem jus.

124. Canonico.

pur rationem textus inc. 1. X. de consang. & affin. can. de propinqu. 3. & can. & hoc. 12. can. equaliter. 13. can. quedam lex. 20. causa 35. q. 2. & 3. Quod ita à consanguineis uxoris, ut à propriis, abstinere debeamus. Bech. d. tr. p. 2. c. 6. n. 4.

125. Civili.

l. nemini. 17. in fin. C. de nupt. l. adoptivus. 14. §. 4. ff. de R. N. §. affinitatis 6. §. socrum. 7. Inst. de nupt. l. non facili. 4. §. 6. & seq. ff. de grad. & affin.

126. Saxonico.

Const. prov. Elect. Sax. sub rub. Die Ehe wird verbothen. tit. Von wegen der Schwägerschaft / §. Personen / so von wegen der Schwägerschaft / in der rechten Linien hiaufwärts gerechnet / zu ehelichen verbothen. fol. 188. col. 2. & fol. 189. col. 1.

127. Et Marchico.

Quod hac in parte sequitur dispositionem juris communis.

128.

In lineâ obliquâ

1. In gradu primo.

129. Inter fratrem & fratriam, id est, fratris defuncti uxorem, inter sororem & sororium, id est, sororis defuncti

etæ maritum matrimonium est prohibitum.

Rati

(107)

Ratio est, quia uxor unius fratris, alterius fratris, quasi soror est, & maritus unius sororis, alterius sororis quasi frater est; Idque ideo, quod mas & femina in unum corpus coalescant. Ut igitur sororem in uxorem ducere nequeo ratione cognationis; ita etiam ratione affinitatis fratrem, id est, fratris viduam in uxorem ducere non possum.

30. De iure Divino.

Levit. 18. v. 16. Du sollt deines Bruders Weibes Scham nicht blößen / denn sie ist deines Bruders Scham. *Et Levit. 20. v. 21.* Wenn jemand seines Bruders Weib nimt / das ist eine schändliche That / sie sollen ohne Kinder seyn / darumb daß er hat seines Bruders Scham geblößet. Quae praecepta universalia olim quoad populum Israeliticum limitabantur per illud *Deutr. 25. v. 5.* Wenn Brüder bey einander wohnen / und einer stirbt ohn Kin-der / so soll des Verstorbenen Weib nicht einen frembden Mann draussen nehmen / sondern ihr Schwager soll sie beschlaffen / und zum Weibe nehmen / und sie ehlichen. Varii variè hunc locum explicant, imò torquent. Calvinus in *Comment. ad sex. praecept. in d. text. Levit. p. 406.* putat per fratres non híc fratres tres germanos, sed ceteros cognatos remotiores, qui non sunt in gradu prohibito intelligi. Verum hæc interpretatio, ne quidem suis affectis, teste Val. Guil. Forstero *de nupt. c. 7. p. 99.* arridet, cum sit violenta. Textus enim loquitur de Leviro & Glore, quod expressè ex Hebræâ linguâ demonstrari posse dicit Beza *de divor. p. 55.* Hinc quidam illum propriè de germanis fratribus, non verò de cognatis remotioribus accipi- dum esse perhibent, extendi autem posse etiam ad ceteros propinquos non negant; in quorum sententiam & ego eo, motus collatione textuum biblicorum, & quidem sequenti- um: *Gen. 38. à vers. 6. usq. ad 10. Ruth. c. 1. usq. ad v. 12. & c. ult. usque ad v. 12. Matth. 22. v. 24. 25. 26. Marc. 12. v. 19. 20. 21. & 22. Luc. 20. v. 28. 29. 30. & 31.* Statuoque fratrem germanum fratris sui germani si- neliberris præmortui, viduam in uxorem ducere potuisse, imò debuisse. Ratio autem huius mandati ac promissionis hæc fuit, ne deleteretur nomen fratris ex Israël. *Deutr. 25. v. 6. & 7.* idque

idque ideo secundum Theologorum opinionem, quia Christus tribu Juda nasci debuit. Hinc noluit DEUS inter Israëlita commixtionem de tribu in tribum fieri. *Num. ult.* Cum autem jam dudum Christus natus sit, dubium nullum est, quin dictum præceptum, quod merè erat forense atque particulare, vel singulare prorsus sublatum sit, & commixtio hæc gravissimè hodiè punienda.

131. Canonico.

Can. de incestis. 8. causa. 35. q. 2. & 3. can. si quis viduam. 20. causa 32. q. 7. c. non debet. 8. X. de consang. & affin. Prohibito enim gradu remotiori, simul prohibentur omnes propinquiore.

132. Civili.

l. 5. C. de incest. & inut. nupt. Fratris uxorem ducendi, vel duabus sororibus conjungendi penitus licentiam submovemus, nec dissoluto quocunque modo conjugio. *Et l. pen. & ult. C. eodem.* scelestum contubernium vocatur, quando quis eam, quæ cum fratre nuptiali jure quondam cohabitaverat, turpissimo consortio velit amplecti.

133. Saxonico.

Const. provinc. Elect. Sax. sub rubr. Die Ehe wird verbothen. tit. Von der Schwägerschaft fol. 60. col. 2. ibi: Der Bruder soll nicht hinunterwärts nehmen seines Bruders Weib / noch seines Weibes Schwester. Et fol. 191. col. 1. Die Schwester soll nicht hinabwärts nehmen ihrer verstorbenen Schwester Mann / noch ihres verstorbenen Mannes Bruder. Ord. matrim. Elector. Job. Georg. Saxon. de anno 1624. rub. Der ander Punct. §. Zum andern. pag. 10. in fin. ibi: Als da sich eine Person mit zweyen Schwestern / oder zweyen Brüdern wissentlich fleischlich eingelassen hätte / die sollen zugleich neben der Verweisung zur Staupen geschlagen werden.

134. Et Marchico.

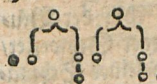
d. Consuet. March. Distelm. p. 1. tit. 2. Von etlichen Ehesällen in Sachsen. §. 1. Die Ehe in der Eitslinien in der Blutsfreundschaft oder Schwägerschaft / im dritten oder wenigern Grad / gleicher oder ungleicher Linien / ist verbothen.

2. In

135.

2. In gradu secundo.

136. Primò, inter fratris viduam, & fratris vel sororis filium,
inter sororis viduum, & fratris vel sororis fili-
am, inter fratrem & fratris vel sororis filii vi-
duam, inter sororem & fratris vel sororis filia
viduum matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt. Ut enim patruus tibi ratione cognationis parentis loco: ita etiam patruus vidua ratione affinitatis parentis loco, cum vir & uxor sit una caro. *Gen. 2. v. ult.*

137. De jure Divino.

Levit. 18. v. 14. Du solst delnes Vaters Brudern Scham nicht blößen / daß du sein Weib nimmest / denn sie ist deine Base. *Et cap. 20. v. 20.* Wenn iemand bey seines Vatern Bruders Weib schläfft / der hat seines Vattern Scham geblößt / sie sollen ihre Sünde tragen / ohne Kinder sollen sie sterben. Quod de patruu viduâ dicitur, id etiam de cæteris personis in hoc gradu & in hac lineâ primi generis affinitatis intelligendum, juxta regulam: GRADU ALIQUO PROHIBITO, NON TANTVM ILLÆ PERSONÆ, QVÆ IN LEGE ET DISPOSITIONE EXPRESSA FIT MENTIO, NUPTIAS CONTRAHERE PROHIBENTUR, SED ETIAM OMNES CONGRUENTES ET IN ISTO GRADU EXISTENTES.

138. Canonico.

arg. c. quod dilectio 3. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

139. Civili.

Quod licet expressè nihil dispositum reperiatur, tamen, cum satis superque constet, Imperatorem nostrum nullas nuptias adeo graviter, quàm parentum & liberorum prohibuisse, & in iis honestam maximè aspexisse, Nullus dubito, quin generalem illam prohibitionem, ne personæ parentum liberorumve loco existentes conjungantur. §. *ergò non. i. Instit. de nupt. l. non facile. 4. §. hos itaque. 7. ff. de gnd. & affin.* etiam ad affines in lineâ obliquâ parentum liberorumve loco existentes, extendi voluerit.

140. Saxonico.

*Const. provinc. Elect. Saxon. sub rubr. Die Ehe wird verbotben. in
 Von wegen der Schwägerfchafft. fol. 109. col. 2. ibi: der Bräu-
 der soll nicht hinaufwärts nehmen seiner Schwieger Schwester/
 das ist / seines Weibes Mutter Schwester / noch seines Schwä-
 bers Schwester / das ist / seines Weibes Vaters Schwester / noch
 seines Sohns Weib / das ist / seiner Mutter Bruders Weib /
 noch seines Veters Weib / das ist / seines Vaters Bruders
 Weib. Item: Der Bruder soll nicht hinunterwärts nehmen sei-
 nes Bruders Sohns Weib / noch seiner Schwester Sohns
 Weib / noch seines Weibes Bruders Tochter / noch seines Weib-
 es Schwester Tochter. Et f. 191. col. 1. Die Schwester soll nicht
 hinaufwärts nehmen ihres Mannes Bruder / noch ih-
 res Mannes Vaters Bruder / noch ihrer Wuhnen Mann / das
 ist / ihrer Mutter Schwester Mann / noch ihrer Vaafen Mann /
 das ist / ihres Vaters Schwester Mann Item: die Schwester
 soll nicht hinabwärts nehmen ihrer Schwester Tochter Mann /
 noch ihres Bruders Tochter Mann / noch ihres Mannes Bru-
 ders Sohn / noch ihres Mannes Schwester Sohn.*

141. Et Marchico.

Per supra posita sub num. 34.

142. Secundo inter consobrinam & consobrinam viduum, in-
 ter consobrinum & consobrini viduam matrimoni-
 um est prohibitum.

Ratio est; quia tui consobrini vidua, tibi consobrina est, per
 illud, quod mas & foemina una sint caro, Ut igitur sunt con-
 sobrinam tuam ratione cognationis in uxorem ducere ne-
 quis; ita etiam ratione affinitatis consobrini viduam.

143. De jure Divino.

Non quidem expresse; cum nihil de hoc gradu affinitatis in
 sacris inveniatur, at tamen implicite si modo illa regula ge-
 neralis, nempe: IN QUIBUS GRADIBUS NUPTIÆ PRO-
 HIBITÆ SUNT, RATIONE CONSANGUINITATIS,
 IN IISDEM QUOQUE PROHIBITÆ, RATIONE AFFI-
 NITA-

NITATIS; etiam in jure Divino locum habere debet, de quo vix ac ne vix quidem dubito.

144. Canonico.

part. c. non debet. 8. X, de consang. & affin. vide posita sub num. 61.

145. Saxonico.

Ord. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624, rubr. Der ander Punct. s. Zum dritten: Wie nun den Personen wegen der Blutsfreundschaft sich in Ehegelübde einzulassen verbotthen / also sollen auch die / welche Schwägerschaft halben einander ebenmäßg verwand / sich in Ehegelübniß nicht einlassen (rationem addit) dann so nahe der verstorbene Ehegatte seinen eigenen Blutsfreunden zugethan / so nahe ist auch denselben sein hinterlassener Ehegatte Schwägerschaft halben verwand. At ratione cognitionis hic gradus prohibitus, ergo etiam ratione affinitatis.

146. Et Marchico.

Vide supra num. 143.

147. Concessum autem tantum de jure Civili.

Qui enim concedit, quod majus est, concedit etiam, quod minus. Si igitur personæ cognatæ in hoc gradu existentes, conjungi possunt, quidni etiam affines in hoc gradu existentes, in quibus minor prohibitionis ratio deprehenditur?

148.

3. In gradu tertio.

149. Primo, inter fratris viduam, & fratris vel sororis nepotem, inter sororis viduum, & fratris vel sororis neptem, inter fratrem, & fratris vel sororis nepotis viduam, inter sororem, & fratris vel sororis neptis viduum matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt, ut supra demonstratum.

150. De jure Divino.

Non quidem explicitè, attamen implicitè per textum *Levit. 18, vers. 14.* Nam remotioribus parentibus naturæ major reverentia debetur, quam propinquis. Licet igitur propatruū vi-

dua

150. *duo mihi uno gradu remotior sit patruū viduā, tamen loco & dignitate est superior.*

151. Canonico.

per d. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

152. Civili.

vide num. 139.

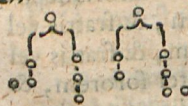
153. Saxonico.

Constit. provinc. Elect. Saxon. sub rubr. Die Ehe wird verbotzen. tit. Von wegen der Schwägerschaft. fol. 190. col. 2. ibi: Der Bruder soll nicht hinaufwärts nehmen des Großvaters Bruders Weib. Item: Der Bruder soll nicht hinunterwärts nehmen seines Bruders Sohns Weib/ noch seines Bruders Tochter Sohns Weib/ noch seiner Schwester Sohns Sohns Weib/ noch seines Weibes Bruders Tochter Tochter / noch seines Weibes Schwester Tochter Tochter. fol. 191. col. 1. ibi: Die Schwester soll nicht hinaufwärts nehmen des Großvaters Schwester Mann. Item: Die Schwester soll nicht hinaufwärts nehmen ihres Bruders Sohns Tochter Mann / noch ihres Bruders Tochter Mann / noch ihrer Schwester Tochter Sohn/ noch ihres Mannes Schwester Sohns Sohn.

154. Et Marchico.

vide num. 134.

155. *Secundō, inter fratris vel sororis filii viduam, & fratris vel sororis nepotem, inter fratris vel sororis filia viduum, & fratris vel sororis neptem, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis nepotis viduam, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis neptis viduum matrimonium est prohibitum.*

Quo scil. divina prohibitiones majori curā & reverentiā ferventur. Factum fanè licitum fugiendum ob vicinitatem illiciti,

156. De jure Canonico, Saxonico & Marchico.

157. Concessum autem de jure Divino & Civili. per dicta sub num. 94. & 95. quæ hinc applica.

158. Tertio, inter consobrini vel consobrinae filium, & consobrini vel consobrinae filii viduam, inter consobrini vel consobrinae filiam, & consobrini vel consobrinae filiae viduum matrimonium est prohibitum. Rationis loco mutandis mutatis huc refert, quod dictum sub num. 96.

159. De Jure Canonico, & Marchico.

160. Concessum autem de jure Divino, Civili & Saxonico. Quia hisce juribus in hoc gradu nec ratione cognationis matrimonium prohibitum. Multo igitur minus ratione affinitatis erit interdictum, ducto argumento à majori ad minus.

161. 4. In gradu quarto.

162. Primò, inter fratris viduam, & fratris vel sororis pronepotem, inter sororis viduum, & fratris vel sororis proneptem matrimonium est prohibitum de jure Divino, Canonico, Civili, Saxonico & Marchico.

Vide, quæ supra dicta sunt de hoc gradu cognationis, & ea hic applica.

163. Secundò, inter consobrini viduam, & consobrini vel consobrinae nepotem, inter consobrinae viduum, & consobrini vel consobrinae neptem, inter consobrinam, & consobrini vel consobrinae neptis viduum, inter consobrinum, & consobrini vel consobrinae nepotis viduam.

164. Tertio, inter consobrini vel consobrinae filii viduam, & consobrini vel consobrinae nepotem, inter consobrini vel consobrinae filiae viduum & consobrini vel consobrinae neptem, inter consobrini vel consobrinae filium & consobrini vel consobrinae nepotis viduam, inter consobrini vel consobrinae filiam, & consobrini vel consobrinae neptis viduum.

165. Quarto, inter consobrinorum nepotem & ne-
 166. ptem matrimonium est prohibiturum tantum, de
 jure Canonico, *per d. c. non debet. s. X. de consang. & affini.*
 167. Concessum autem de jure Divino, Civili, Saxonico &
 Marchico.

168. De quinto gradu lineæ obliquæ vide posita *sub num. us.*
us. us. & us. quæ mutandis mutatis huc quadrant.

169. Nunc etiam de usu computationis Juris Civilis agen-
 dum esset, verum cum videam satis materiam ad venti-
 landum adesse, hic cum bono DEO subsistam, quod reli-
 quum adhuc, in aliud usque tempus reservando.

COROLLARIA.

- I. Nescio an æquè satis de jure Saxonico, in gradu secundo
 lineæ obliquæ æqualis, fiat dispensatio.
- II. An nuptiæ citra parentum consensum iniriæ, rescindi de-
 beant, quando res non amplius est integra, puta, si copula car-
 nalis fuerit infecuta. Neg.
- III. An illud matrimonium, si quis ab alio vitiatam duxerit,
 rescindi possit? Distinguo.

Maritus, cum duceret, vel scivit, eam esse ab alio vitiatam; aut
 postquam compertus est nihilominus cum illâ rem habuit.
 Vel non scivit, & postquam compertus est, protinus ab eâ ab-
 finivit & dissolutionem matrimonii, manifestis & evidentibus
 testimoniis instructus, petiit.

Priori casu dissolvi non potest, posteriori autem potest quo-
 ad mensam & torum: Quin etiam parti innocenti, facultas ad
 secunda transeundi vota rectè conceditur.

Præjudicium in hanc rem tale refert Valentin. Guilielmus Forsterus *in fine sui*
tr. de Nupt. Præmissi præmitt. So werdet ihr / als der von solcher Unzucht
 nicht gewußt / auch dergestalt sie zu ehelichen nicht gewilliget / sondern betrogen
 worden / von ihr billlich entbunden und los gezehlet / und euch / als den unschuld-
 igen und betrogenen Theil / euerer Gelegenheit nach / anderweit zu
 verhehlichen billlich verstatet und nachgelassen
 B. R. W.

Cum Jure principium feci, Jove finio tandem.

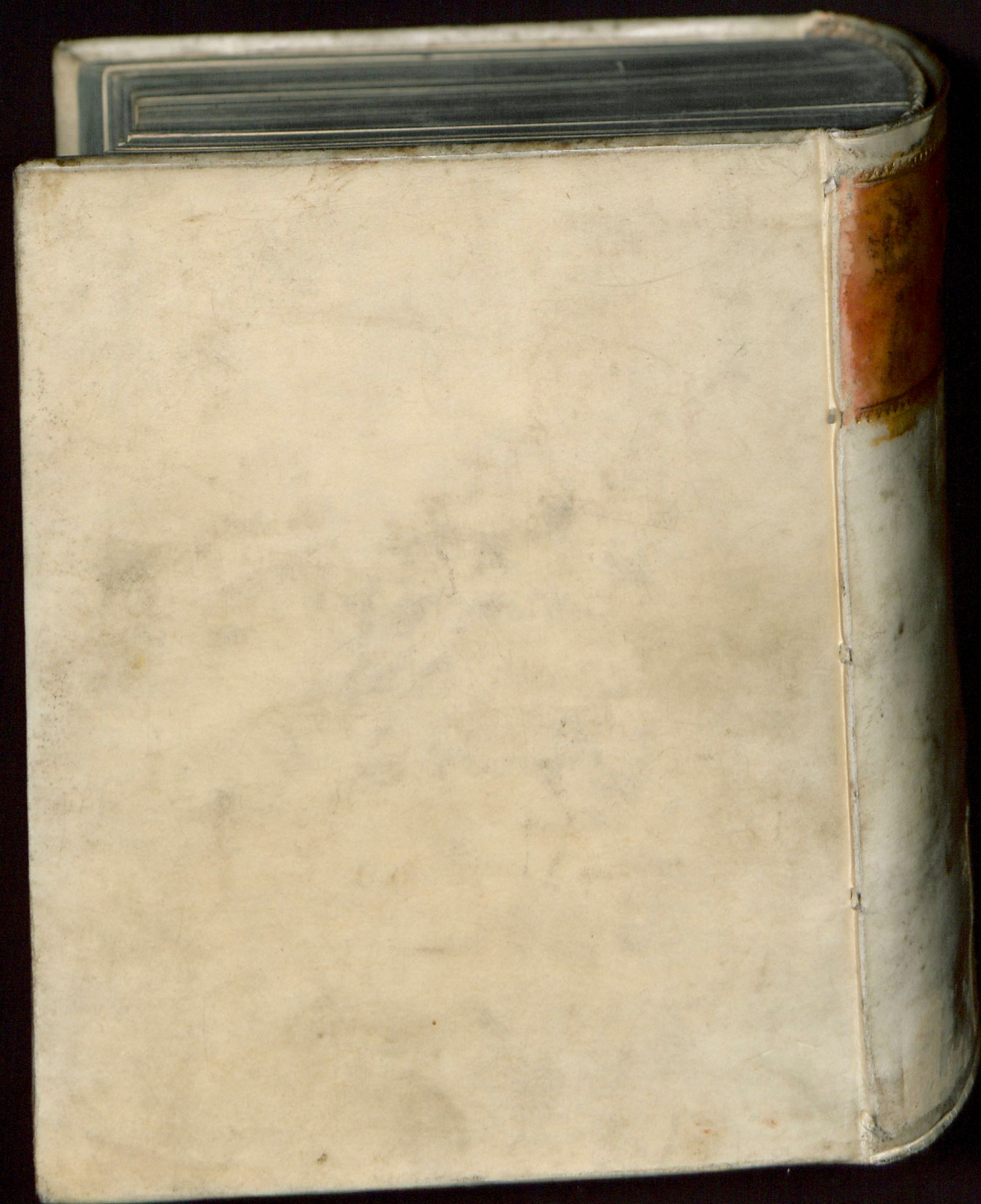

39

RI MÜLLERI, Jcti
DE
N NULO
O NUBO

Vulgò vom

aworts=

Sder

u = Ring/

POMNEMA,

cui accedit

DE

DO AC USU

OMPUTATIONIS
GRADUUM

SSE RTATIO.

EDITIO SEXTA.

ypis & Sumtibus PAULI ERICHII,

An. 1711.

